

„Sporirea responsabilității Guvernului prin monitorizarea reformei în sectorul justiției”

Raport trimestrial Nr 1 de monitorizare a implementării Strategiei de Reformă în Sectorul Justiției

Chișinău – 2013

Autori:

Alexandru Postica, Asociația Promo-LEX

Olesea Stamate, Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER)

Pavel Postica, Asociația Promo-LEX

Coordonatoare de ediție: Olga Manole, Asociația Promo-LEX

Corectoare text în limba Română: Liliana Vițu-Eșanu

Traducere text în limba Engleză: Lucia Aprodu

Procesare computerizată: „Depol Promo” SRL

Toate drepturile protejate. Conținutul Raportului poate fi utilizat și reprodus în scopuri non-profit și fără acordul prealabil al Asociației Promo-LEX cu condiția indicării sursei de informație.

Asociația PROMO-LEX

str. Dumitru Rîșcanu, 11/41, Chișinău, Moldova

Tel./fax: 00 373 22 450024

E-mail: info@promolex.md

www.promolex.md

Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER)

str. T. Balta, 7/1, MD-2012, Chișinău, Moldova

Tel: (+373) 69988822

E-mail: olesea.stamate@ager.md

www.ager.md

Uniunea Europeană

Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova

Str Kogălniceanu, 12

MD 2001 Chișinău, Moldova

Tel: (+373 22) 50 52 10

Fax: (+373 22) 27 26 22

Raportul a fost elaborat în cadrul proiectului “Monitorizarea reformei sectorului justiției pentru sporirea responsabilității Guvernului”, implementat de către Asociația Promo-LEX și Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă, realizat cu sprijinul financiar al Uniunii Europene.

Conținutul raportului reflectă opinia și poziția autorilor și în nici un caz nu reflectă opinia oficială a Uniunii Europene.

CUPRINS

Abrevieri	4
Introducere	5
Sumar Executiv	7
Capitolul I. Evaluarea implementării activităților din cadrul Pilonului I	10
Capitolul II. Evaluarea implementării activităților din cadrul Pilonului II	24
Capitolul III. Evaluarea implementării activităților din cadrul Pilonului III	30
Capitolul IV. Evaluarea implementării activităților din cadrul Pilonului IV	39
Capitolul V. Evaluarea implementării activităților din cadrul Pilonului V	41
Capitolul VI. Evaluarea implementării activităților din cadrul Pilonului VI	45
Capitolul VII. Evaluarea implementării activităților din cadrul Pilonul VII	51
Capitolul VIII. Monitorizarea ședințelor de judecată și evaluarea nivelului de satisfacție a justițiabililor față de actul de justiție	53
Concluzii și Recomandări	78

ABREVIERI

AGER	Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă
CC	Curtea Constituțională
CEPEJ	Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției
CNAGJS	Consiliul Național pentru Asistența Juridică Garantată de Stat
CPC	Codul de Procedură Civilă
CPP	Codul de Procedură Penală
CpDOM	Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova
CRJM	Centrul de Resurse Juridice din Moldova
CSJ	Curtea Supremă de Justiție
CSM	Consiliul Superior al Magistraturii
CtEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
GL	Grup de lucru
IGP	Inspectoratul General al Poliției
INJ	Institutul Național al Justiției
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MJ	Ministerul Justiției
OSCE	Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa
PIGD	Programul Integrat de Gestionare a Dosarelor
PG	Procuratura Generală
ROLISP	Programul USAID de Consolidare a Instituțiilor Statului de Drept
SRSJ	Strategia de Reformă în Sectorul Justiției
UNEJ	Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești

INTRODUCERE

Raportul de față a fost elaborat în cadrul proiectului „Sporirea responsabilității Guvernului prin monitorizarea Reformei în Sectorul Justiției”, implementat de Asociația Promo-LEX și Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER), realizat cu sprijinul financiar al Uniunii Europene.

Monitorizarea se axează pe observarea a 2 componente de bază: evaluarea realizării activităților cuprinse în Planul de Acțiuni pentru implementarea Strategiei de Reformă a Sectorului Justiției și monitorizarea ședințelor de judecată.

În misiunea de monitorizare sunt implicați 36 de monitori naționali, activitatea cărora este coordonată de un Coordonator de Rețea și 3 experți naționali ce formează Echipa de Analiză. Rețeaua de monitori va urmări desfășurarea ședințelor de judecată la judecătoriile de sector și raionale, Curțile de Apel și Curtea Supremă de Justiție, precum și instanțele specializate. În total, vor fi monitorizate 1872 de ședințe de judecată. De asemenea, monitorii vor întocmi trimestrial câte un raport în care vor fi trecute progresele în implementarea activităților indicate în Planul de acțiuni, verificate în teritoriu.

Metodologie. *Ghidul metodologic pentru monitorizarea implementării Strategiei de Reformă a Sectorului Justiției* prevede mecanismul de monitorizare a realizării activităților prevăzute în Planul de acțiuni, inclusiv prin chestionarea subiecților/instituțiilor relevanți/relevante, pentru a stabili care este rezultatul acestor acțiuni (studii efectuate, proiecte de lege elaborate, metodologii aprobate, etc.). Astfel, au fost formulate constatări în legătură cu răspunsurile la întrebările din raportul trimestrial. Monitorii au intervievat în fiecare centru raional avocați, reprezentanți ai birourilor de executare, notari, mediatori, reprezentanți ai oficiile teritoriale a Casei Naționale de Asistență Juridică Garantată de Stat pentru a stabili în ce măsură subiecții respectivi sunt cunoscuți și în legătură cu ce activitate anume; dacă au fost sau nu implicați la realizarea acesteia; și care este părerea lor vizavi de activitatea respectivă. Totodată, pentru a evalua eficient realizarea fiecărei activități, au fost realizate interviuri cu reprezentanții tuturor instituțiilor responsabile pentru implementarea acestora, dar și cu instituțiile beneficiare.

În cadrul Raportului au fost analizate 2 categorii de acțiuni/activități, după cum urmează:

- Acțiuni cu termen de realizare: trimestrul I, 2013.
- Acțiuni restante din anul 2012.

Remarcăm faptul că pentru anul 2012 în acest raport au fost incluse doar acțiunile nerealizate, ca fiind automat transferate pentru implementare în anul 2013. Acțiunile ale căror termen scadent este trimestrul I, 2013 au fost analizate integral și calificate în prezentul raport drept realizate sau nerealizate, după caz.

Totodată, pentru a putea fi urmărite mai ușor, acțiunile au fost grupate pe următoarele 7 categorii:

Grupul I. Studii de evaluare a necesităților și practicilor actuale. Propunerea recomandărilor pentru reforme;

Grupul II. Elaborarea recomandărilor metodologice și programelor de formare profesională;

Grupul III. Îmbunătățirea cadrului juridic și elaborarea proiectelor de legi, regulamente;

Grupul IV. Activități de formare profesională pentru diferiți subiecți din sectorul justiției;

Grupul V. Elaborarea și utilizarea mecanismelor de sensibilizare și de informare;

Grupul VI. Achiziționarea și instalarea echipamentului. Modernizarea programelor;

Grupul VII. Crearea și eficientizarea activității organelor din sectorul justiției (comisii, colegii, etc.).

Asociația Promo-LEX și Asociația pentru Guvernare Eficientă și Responsabilă (AGER) aduc sincere mulțumiri tuturor actorilor care au dedicat timp și atenție monitorilor și au răspuns la întrebările formulate de aceștia, astfel, contribuind la elaborarea raportului dat.

SUMAR EXECUTIV

În linii mari atestăm o activitate productivă a celor 7 grupuri de lucru create pentru monitorizarea realizării Planului de acțiuni. Deși numărul de ședințe diferă de la un grup la altul, pe parcursul primului trimestru al anului 2013, majoritatea ședințelor au fost deliberative, în sensul că au participat majoritatea reprezentanților instituțiilor vizate cu drept de vot. Totuși, în cadrul grupului de lucru 5 a fost înregistrat un caz în care ședința a fost amânată din lipsa cvorumului.

Importanța documentelor elaborate în cadrul Strategiei de Reformă în Sectorul Justiției (SRSJ) este indiscutabilă. În același timp, constatăm faptul că doar o mică parte din studiile elaborate sunt plasate pe pagina web a Ministerului Justiției la compartimentul destinat reformei în sectorul justiției. În acest context, sugerăm ca toate documentele care sunt elaborate în cadrul implementării strategiei să fie plasate în subsecțiunea Reforma în Sectorul Justiției pe pagina web a Ministerului, deoarece o persoană din exterior interesată poate găsi cu dificultate documentul și afla de către cine a fost elaborat un anumit document. Ne referim aici la studii, rapoarte, proiecte de legi. O altă observație cu privire la activitatea Grupurilor de Lucru ține de agenda ședințelor ce trebuie să fie plasate pe pagina web din timp, iar perioada destinată analizei de conținut a acțiunilor planificate, realizate sau nerealizate să fie pe potriva problemelor abordate.

Realizarea acțiunilor planificate până în trimestrul I, 2013

În ceea ce privește realizarea acțiunilor planificate la Pilonul I „Sistemul judecătoresc”, s-au constatat următoarele: către sfârșitul trimestrului I 2013 urmau să fie finalizate trei acțiuni (1.1.9. punct 2, 1.2.2. punct 4, 1.3.8. punct 2), dintre care doar una a fost realizată (ultima). Totodată, trebuie să menționăm faptul că acțiunea 1.1.9. punct 2 a fost realizată în luna aprilie, prin urmare va fi analizată și calificată drept realizată în raportul (următor) semestrial. În același timp, observăm un număr mare de acțiuni restante din 2012. Din totalul de 21 de acțiuni nerealizate către sfârșitul anului trecut, doar 6 acțiuni au fost finalizate către finele trimestrului I, 2013, altele 15 rămânând nerealizate.

Pe Pilonul nr. II „Justiția penală” în primul trimestru al anului 2013 urmau să fie finalizate cinci acțiuni (2.2.5 punct 1, 2.2.6 punct 1, 2.2.7 punct 1, 2.2.8 punct 2 și 2.4.2 punct 1). În același timp, alte două acțiuni importante (2.1.1 punct 1 și 2.1.5 punct 2) supuse monitorizării au rămas restante din anul 2012. Chiar dacă anumiți pași în vederea realizării acțiunilor indicate au fost întreprinși de către instituțiile responsabile, cu regret niciuna dintre acțiunile menționate (nici restante din 2012, nici scadente în primul trimestru 2013) nu a fost realizată în perioada de raportare.

Referitor la Pilonul III „Accesul la justiție și executarea hotărârilor judecătorești” trebuie remarcat faptul că doar o acțiune a fost scadentă în trimestrul 1 al anului 2013, care însă a rămas nerealizată, și anume *Elaborarea proiectului de modificare a cadrului legislativ privind mecanismul de recunoaștere și executare a hotărârilor emise de instanțele judecătorești străine*. Alte 13 acțiuni ce urmau să fie desfășurate până la finele anului trecut au rămas, de asemenea, nerealizate.

În ceea ce privește Pilonul IV „Integritatea actorilor sectorului justiției”, nicio acțiune nu are drept termen scadent trimestrul I, 2013. În același timp, 4 acțiuni (4.1.5. punct 1, 4.3.2. punct 1, 4.3.4. punct 1, 4.1.1. punct 1) au rămas nerealizate din anul 2012.

Pe Pilonul V „Rolul justiției în dezvoltarea economică” în primul trimestru al anului 2013 nu erau prevăzute acțiuni ce urmau să fie finalizate. Pe de altă parte, alte șase acțiuni importante (*acțiunea 5.1.1 punct 1, acțiunea 5.1.2 punct 1, acțiunea 5.3.1. punct 1, acțiunea 5.3.2 punct 1, acțiunea 5.2.1 punct 2, acțiunea 5.2.1 punct 3*) supuse monitorizării au rămas restante din anul 2012. În perioada de monitorizare niciuna din acțiunile menționate nu a fost realizată.

Pe Pilonul VI „Respectarea drepturilor omului în sectorul justiției”, în primul trimestru al anului 2013 urmau să fie finalizate patru acțiuni (*acțiunea 6.5.1 punct 1, acțiunea 6.5.2 punct 2, acțiunea 6.5.1 punct 2, acțiunea 6.5.4 punct 1*). Concomitent, alte nouă acțiuni importante (*acțiunea 6.2.3 punct 1, acțiunea 6.2.1 punct 2, acțiunea 6.3.2 punct 3, acțiunea 6.4.3 punct 2, acțiunea 6.4.3 punct 4, acțiunea 6.4.4 punct 1, acțiunea 6.4.5 punct 1, acțiunea 6.4.6 punct 1 și acțiunea 6.2.3 punct 3*) supuse monitorizării au rămas restante din anul 2012. Doar o singură acțiune, 6.2.3 punct 3, restantă din anul 2012, a fost realizată pe deplin în perioada de raportare, fiind lansată pagina nouă web a oficiului ombudsmanului. Alte 12 acțiuni restante din 2012 și scadente în primul trimestru al anului 2013 nu au fost realizate, chiar dacă în anumite cazuri au fost făcute progrese considerabile.

Cu referire la Pilonul VII „Sector al justiției bine coordonat, bine administrat și responsabil”, nu sunt acțiuni care urmau să fie realizate în trimestrul I, 2013. Totodată, dintre cele 5 acțiuni restante din anul 2012 (*7.1.4. punct 1, 7.2.3. punct 1, 7.2.2. punct 4, 7.2.2. punct 2, 7.2.2., punct 3*), în perioada de monitorizare niciuna nu a fost finalizată.

Toate aceste restante sunt transferate pentru perioada următoare și, respectiv, se vor afla sub monitorizare până la realizarea lor.

Monitorizarea ședințelor de judecată și evaluarea nivelului de satisfacție a justițiabililor față de actul de justiție

Misiunea de monitorizare a implicat 36 de monitori care au activat în primele trei luni ale anului 2013. Aceștia au beneficiat de instruirii avansate cu privire la metodologia și principiile de monitorizare, raportare și intervievare. Toți monitorii au fost implicați anterior în acțiuni de monitorizare civică a proceselor democratice, desfășurate de Asociația Promo-LEX.

În ceea ce privește evaluarea nivelului de satisfacție a justițiabililor față de actul de justiție, în cadrul proiectului a fost elaborat un chestionar pentru a fi completat de fiecare participant la procesele judiciare la care au asistat observatorii. În total au fost distribuite 354 de chestionare care au fost completate benevol de participanți. Astfel, putem prezenta o imagine asupra nivelului de satisfacție de către părți. La acest compartiment trebuie menționat că, în majoritatea chestionarelor, rata persoanelor cu un nivel de satisfacție crescut a fost mai mare decât cea cu un nivel scăzut. Pe fundalul mai multor critici aduse sistemului judecătoresc prin intermediul sondajelor de opinie sau investigații, aceste rezultate par să nu corespundă realității, chiar dacă afirmațiile pozitive se conțin în chestionarele completate de participanții la procesele judiciare.

Printre indicatorii care merită remarcăți este rata de 80% din persoanele chestionate care sunt satisfăcute pe deplin de amabilitatea și atitudinea judecătorilor, 69% de respondenți mulțumiți pe deplin de accesibilitatea materialelor dosarului, 70% din chestionați satisfăcuți pe deplin de pregătirea juridică a grefierilor, în contrast cu 43% de persoane mulțumite de facilitățile clădirii instanțelor sau 33% mulțumite de calitatea paginii web a instanței de judecată. Cele mai multe sugestii din partea justițiabililor au ținut de necesitatea îmbunătățirii condițiilor tehnice ale instanțelor de judecată; punctualitatea începerii ședințelor de judecată; lipsa informațiilor

despre modul de examinare a cauzelor; creșterea profesionalismului judecătorilor, procurorilor și a avocaților.

În ceea ce privește măsurarea calității actului de justiție prin monitorizarea directă a ședințelor de judecată, pe parcursul celor 3 luni ale primului trimestru au fost monitorizate 300 de ședințe de judecată, selectate aleatoriu din toate instanțele naționale de judecată. Astfel, potrivit datelor analizate, au fost monitorizate ședințe în instanțe de diferit nivel, după cum urmează: 252 în judecătoria, 12 în judecătoria specializate, 30 în curțile de apel și 6 la Curtea Supremă de Justiție. Spre deosebire de indicatorii de mai sus, monitorizarea a implicat o evaluare personală a observatorului. Ședințele au fost selectate aleatoriu: unele au durat câteva minute, altele – ore în șir. Este important să menționăm faptul că, la capitolul accesul la justiție, independența și imparțialitatea judecătorilor, indicatorii pozitivi au dominat. Cu toate acestea, la capitolul înregistrarea ședințelor de judecată, circa o jumătate din ședințele monitorizate nu au fost înregistrate audio. La fel, în mai mult de 2/3 din ședințele de judecată examinarea cauzelor s-a desfășurat în biroul judecătorilor.

Ambele chestionare au fost bazate pe Metodologia elaborată în cadrul proiectului, care a luat în considerație **Metodologia Model de măsurare a satisfacției utilizatorilor a Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ)** și **Manualul Consiliului Europei cu privire la Articolul 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului.**

Capitolul I

EVALUAREA IMPLEMENTĂRII ACTIVITĂȚILOR DIN CADRUL PILONULUI I

Capacitate instituțională. În primul trimestru al anului 2013, Grupul de Lucru (GL) pentru monitorizarea implementării acțiunilor pentru Pilonul I al strategiei s-a întrunit în trei ședințe, pe 11.02., 15.03. și 12.04. La ședințele GL au fost prezenți majoritatea membrilor cu drept de vot. În principal, s-a discutat planul de activități pentru anul 2013, activitățile care au drept termen de realizare primul trimestru 2013, precum și cele ce au rămas nerealizate din 2012.

ACȚIUNI CU TERMEN DE REALIZARE: TRIMESTRUL I, 2013

Grupul I. Studii de evaluare a necesităților și practicilor actuale. Propunerea recomandărilor pentru reforme

Domeniul specific de intervenție: 1.1.9. Consolidarea capacităților de autoadministrare a sistemului judecătoresc prin revizuirea rolului, componenței și competențelor Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) și ale instituțiilor din subordinea acestuia

Acțiunea 1.1.9, punctul 2. *Efectuarea unui studiu privind activitatea CSM, axat pe cadrul normativ și activitatea practică a acestuia*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: Ministerul Justiției (MJ), CSM
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandări formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Studiul urmează să fie prezentat publicului la sfârșitul lunii aprilie 2013. Acesta este realizat de Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM), cu susținerea financiară a Fundației Soros-Moldova. Deși acțiunea este implementată cu o mica întârziere, trebuie să remarcăm faptul că rezultatele chestionării în teritoriu sunt pozitive cu privire la procesul de elaborare a acestui studiu. Astfel, din cei 40 de judecători chestionați (în principal, președinți de instanțe) 35 cunosc despre elaborarea unui asemenea studiu și doar 5 nu sunt la curent. Totodată, majoritatea judecătorilor chestionați (21 din 40) susțin că au fost într-un fel sau altul implicați în elaborarea studiului.

Domeniul specific de intervenție 1.3.8: Revizuirea spectrului de abateri disciplinare și a procedurii disciplinare în vederea ajustării la realitățile din sistem și la standardele europene

Acțiunea 1.3.8, punctul 2. *Elaborarea proiectului de modificare a unor acte legislative, inclusiv a Legii nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului și a Legii nr. 950-XIII din 19 iulie 1996 cu privire la colegiul disciplinar și la răspunderea disciplinară a judecătorilor*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: MJ, CSM
- Indicator de performanță: Proiect de lege elaborat și remis spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune realizată**

Proiectul legii cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor a fost elaborat de grupul de lucru creat prin ordinul Ministrului Justiției și propus spre discuții publice pe pagina Consiliului Național pentru Participare: <http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=593>.

La momentul elaborării prezentului raport, nu am putut obține informații privind data la care proiectului de lege ar putea fi aprobat de Guvern și remis Parlamentului spre adoptare.

Este binevenită elaborarea proiectului de Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor concomitent cu cea a proiectelor de Regulament cu privire la criteriile de selectare, promovare și transferare a judecătorilor; cu privire la procedura și criteriile de evaluare a performanțelor judecătorilor; cu privire la organizarea, competența și modul de funcționare a inspecției judiciare.

Este important să menționăm că au fost constatate anumite neconcordanțe între proiectul de lege și proiectul de regulament cu privire la selectarea, promovarea și transferul judecătorilor. În special, ne referim la faptul că pct. 3.1. și 4.1. din Regulament stipulează printre condițiile obligatorii pentru promovarea la o instanță superioară (sau la funcția de vice-președinte sau președinte al instanței, respectiv), printre altele, lipsa sancțiunilor disciplinare pe parcursul ultimului an. În același timp, în proiectul de lege termenul de acțiune al avertismentului, ca sancțiune disciplinară este de 1 an, iar al muștrării – de doi ani. Analiza comparativă a acestor două proiecte permite să observăm că un judecător căruia i-a fost aplicată o muștrare cu puțin peste un an înainte de a solicita promovarea, poate fi admis. Concomitent, trebuie să se țină cont de faptul că Codul Muncii, art. 211, prevede că termenul de valabilitate a sancțiunii disciplinare nu poate depăși un an din momentul aplicării.

În primul rând se impune coordonarea termenilor din ambele proiecte și alte legi în vigoare. **O recomandare de ordin general este ca condițiile pentru promovarea judecătorului fie la o instanță superioară, fie în funcția de vicepreședinte sau președinte al instanței să fie mai stricte.** Indiscutabil, anumite abateri disciplinare pot surveni pe parcursul carierei oricărui funcționar, însă, ținând cont de importanța profesiei de judecător, ar fi bine să se stabilească anumite limite vizavi de numărul total al sancțiunilor disciplinare acumulate pe parcursul carierei, ca o condiție obligatorie pentru promovare.

La solicitarea MJ din 27 noiembrie 2012, Oficiul Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE) pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR) a oferit opinie asupra proiectului de Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.

Printre recomandările expertului desemnat de OSCE, se regăsește la pct.28: *Ar fi de dorit să se clarifice dacă postul de reprezentant al societății civile din cadrul Colegiului disciplinar va fi accesibilă oricui sau doar persoanelor afiliate la organizații non-guvernamentale [înregistrate].¹*

Un aviz plenitudinar la proiectul de Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor a fost prezentat și de Raisa Botezatu, judecător al Curții Supreme de Justiție (CSJ) în demisie onorată, expert în justiție și drepturile omului. Avizul a urmat propunerii de conlucrare lansate de GL *Justiție și Drepturile Omului* al Consiliului Național pentru Participare, care a elaborat și tabelul recomandărilor propuse pentru modificarea și completarea Proiectului de Lege cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor.²

1 http://www.osce.org/ro/odihr/98253_p.13 (vizionat:08.05.2013)

2 <http://www.cnp.md/ro/produse/avize-propuneri/justiie/item/1443-recomand%C4%83ri-la-pr-lege-privind-r%C4%83spunderea-disciplinar%C4%83-a-judec%C4%83torilor> (vizionat:08.05.2013)

Nu în ultimul rând, se recomandă revizuirea indicatorilor de performanță stabiliți pentru acțiunile ce țin de modificarea cadrului legislativ. Aceștia se limitează la „proiect elaborat și trimis Guvernului spre examinare.” Pe de o parte, lucrul instituțiilor poate fi considerat îndeplinit la această etapă. Pe de altă parte, poate oare fi considerat rezultatul scontat atins, în momentul în care proiectul de lege nu este aprobat de guvern sau suferă modificări esențiale, inclusiv în cadrul dezbaterilor parlamentare?

Grupul VI. Achiziționarea și instalarea echipamentului. Modernizarea programelor

Domeniul specific de intervenție 1.2.2. Implementarea unui sistem de e-justiție pentru utilizarea eficientă și funcțională a sistemului informațional judecătoresc în vederea excluderii factorului uman din procesul administrativ de gestionare a dosarelor

Acțiunea 1.2.2, punctul 4. Îmbunătățirea Programului Integrat de Gestionare a Dosarelor (PIGD) pentru:

- a) asigurarea distribuirii aleatorii a dosarelor;
- b) asigurarea constituirii completelor de judecată și a desemnării președinților acestora;
- c) crearea altor programe de asigurare a transparenței și eficienței procesului de înfăptuire a justiției;
- d) crearea mecanismului tehnic de verificare a procesului de gestionare electronică a dosarelor;
- e) inserarea modulului care va asigura protecția datelor cu caracter personal.

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: MJ, CSM, Centrul de Telecomunicații Speciale
- Indicator de performanță: 1. Sistemul de distribuție aleatorie a dosarelor perfecționat și implementat; 2. Sistemul de constituire a completelor de judecată și de desemnare a președinților acestora creat și implementat; 3. Mecanismul tehnic de verificare creat; 4. Modulul de protecție a datelor cu caracter personal inclus; 5. Alte programe create și implementate, după caz.
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

În conformitate cu Raportul privind implementarea Strategiei pentru anul 2012, această acțiune este realizată cu susținerea programului Programul USAID de Consolidare a Instituțiilor Statului de Drept (ROLISP). Din datele obținute atât din rapoartele prezentate de MJ, cât și din cele oferite de observatori, acțiunea este în curs de realizare. Necesitatea acesteia este indiscutabilă, dat fiind faptul că majoritatea președinților de instanțe din țară consideră că actualmente PIGD funcționează deficient, distribuind un număr mai mare de dosare unor judecători, în detrimentul altora. În plus, spațiul de memorie fiind destul de restrâns face imposibilă, la un moment dat, introducerea unor noi date în sistem. Totodată, în prezent, sistemul permite intervenția manuală nelimitată, astfel încât președintele instanței poate face „click” ori de câte ori este nevoie pentru ca un dosar anume să fie distribuit unui anumit judecător, reducând practic la zero scopul programului.

ACȚIUNI RESTANTE DIN ANUL 2012

Grupul I. Studii de evaluare a necesităților și practicilor actuale. Propunerea recomandărilor pentru reforme

Domeniul specific de intervenție 1.1.1: Optimizarea hărții dislocării instanțelor judecătorești în scopul consolidării capacităților instituționale ale instanțelor, optimizarea numărului de judecători și asigurarea utilizării cât mai eficiente a resurselor disponibile

Acțiunea 1.1.1. punctul 1. *Efectuarea studiului de oportunitate privind optimizarea hărții dislocării instanțelor judecătorești în scopul consolidării capacităților instituționale ale instanțelor, optimizarea numărului de judecători și asigurarea utilizării cât mai eficiente a resurselor disponibile*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, CSM
- Indicator de performanță: Studiu elaborat și recomandări formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Această acțiune este în curs de realizare, iar primele rezultate urmează să fie prezentate pe parcursul lunii mai, a.c. În vederea realizării acestei acțiuni a fost contractat CRJM, în baza asistenței financiare oferite de Ambasada SUA la Chișinău.

Conform rapoartelor observatorilor, din cei 40 de judecători chestionați 34 sunt la curent cu elaborarea unui asemenea studiu (mai exact, cu constatările studiului), iar 20 din cei 40 au fost implicați în elaborarea acestuia. Interpretarea datelor ne permite să constatăm că judecătorii ar fi participat la unele evenimente unde a fost abordat acest subiect și, probabil, au fost chestionați sau abordați de experții responsabili de elaborarea studiului.

Domeniul specific de intervenție 1.1.2. Asigurarea accesului la justiție sub aspectul costurilor

Acțiunea 1.1.2. punctul 1. *Efectuarea unui studiu al legislației în vigoare care reglementează cuantumul și modul de calculare a cheltuielilor de judecată, precum și practicile de aplicare a acestora*

- Termen de realizare: trimestrul II, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, CSM
- Indicator de performanță: Studiu elaborat și recomandări formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Studiul nu a fost elaborat către data prezentării acestui raport. În raportul privind implementarea Strategiei pentru anul 2012, drept soluție pentru remedierea situației este propusă antrenarea CSJ, concomitent cu crearea unui grup de lucru cu participarea Departamentului de Administrare Judecătorească, CSM și CSJ. Din păcate, analiza procesului de realizare a acțiunilor din secțiunea „elaborarea studiilor, analizelor” denotă faptul că majoritatea covârșitoare sunt efectuate cu asistența experților. Astfel, ar fi mai eficient dacă, pentru realizarea acestei acțiuni, grupul de lucru ar fi asistat de un expert, fapt care, în afară de realizarea acțiunii în sine, ar contribui și la creșterea capacității în elaborarea documentelor analitice a instituțiilor.

Totodată, având în vedere că potrivit art.90 lit. i) Codul de Procedură Civilă (CPC) RM din Cheltuielile de judecare a pricinii sunt constituite și din cheltuielile de asistență juridică; art.227

alin.2 pct.3) Codul de Procedură Penală (CPP) RM Cheltuielile judiciare cuprind sumele: *care urmează a fi plătite pentru acordarea asistenței juridice garantate de stat; art. considerăm oportună includerea în calitate de membri ai grupului de lucru pentru elaborarea studiului, a reprezentanților Uniunii Avocaților și Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat (CNAJGS) (câte un reprezentant per instituție), care vor fi antrenați și în elaborarea proiectului de modificare a Legii taxei de stat nr. 1216-XII din 3 decembrie 1992, a CPC nr. 225-XV din 30 mai 2003 și a altor acte legislative.*

Domeniul specific de intervenție 1.1.12. Consolidarea capacităților instituționale ale instanțelor judecătorești, inclusiv examinarea oportunității edificării unui sediu comun pentru toate instanțele judecătorești din municipiul Chișinău, precum și a construcției/renovării sediilor instanțelor judecătorești din întreaga țară

Acțiunea 1.1.12. punctul 1. *Efectuarea unui studiu de fezabilitate, luându-se în considerare studiile efectuate anterior în acest domeniu*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ
- Indicator de performanță: Studiu elaborat și recomandări formulate
- Calificativ: acțiune nerealizată

Raportul privind implementarea SRSJ pentru anul 2012 menționează că pentru elaborarea acestui studiu este necesar de a dispune de studiul privind finanțarea instanțelor judecătorești și cel referitor la optimizarea hărții instanțelor judecătorești, care încă nu au fost elaborate. Concomitent se vorbește despre necesitatea contractării unor experți pentru elaborarea acestuia, ținând cont de complexitatea studiului.

Ar fi oportun să se propună un termen ajustat pentru realizarea acțiunii în cazul în care este evident că aceasta întârzie.

Domeniul specific de intervenție 1.2.4. Crearea unui mecanism care ar garanta uniformizarea practicii judiciare și respectarea principiului securității raporturilor juridice

Acțiunea 1.2.4. punctul 3. *Efectuarea studiului privind oportunitatea creării unui portal informațional unic al tuturor instanțelor judecătorești în vederea optimizării paginilor web ale acestora*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, CSM, Centrul de Guvernare Electronică
- Indicator de performanță: 1. Studiu elaborat și recomandări formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Acțiunea dată este nerealizată la momentul elaborării prezentului raport. Totodată Raportul anual 2012 privind implementarea SRSJ acordă calificativul „acțiune nerealizată”, fără a oferi motive/explicații sau a face propuneri în vederea remedierii situației. Reprezentanții MJ au afirmat în cadrul unei ședințe a grupului de monitorizare că un asemenea portal unic există, evident nu neapărat cu toate aspectele de interoperabilitate incluse, dar se lucrează la o opțiune mai avansată.

În cazul în care se constată că anumite activități prevăzute în Planul de Acțiuni nu mai sunt actuale/necesare, se propune ajustarea Planului de Acțiuni, eventual anual, pentru evitarea rapor-

tării, dar și a monitorizării continue a unor acțiuni căzute în desuetudine. Or, dacă activitatea nu își are rostul, ar fi bine ca raportul anual să ofere mai multe explicații pe marginea acestui fapt.

Domeniul specific de intervenție 1.3.3. Asigurarea specializării judecătorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității creării sistemului de instanțe administrative

Acțiunea 1.3.3. punctul 1. *Efectuarea unui studiu și formularea de recomandări privind necesitatea specializării judecătorilor pe cauze specifice*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM, MJ
- Indicator de performanță: Studiu efectuat, recomandări formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

În vederea realizării acestei acțiuni, a fost contractat CRJM în baza asistenței financiare acordate de Ambasada SUA la Chișinău. Totodată, acțiunea este calificată drept „realizată parțial” în raportul anual 2012, fără a oferi detalii despre contractarea unor experți în vederea realizării studiului (probabil încă nu erau contractați, la acel moment). Prin urmare, semnalăm o abordare superficială, cu formulări de ordin general ca „studierea practicii europene (...)”. Rezultatele chestionării au demonstrat că majoritatea judecătorilor sunt informați referitor la elaborarea studiului dat (33 din 39), iar 19 din 39 au comunicat că au fost într-un fel sau altul implicați în elaborarea acestuia. Majoritatea judecătorilor chestionați susțin ideea specializării pe cauze specifice, dar cu precădere în instanțele de apel și CSJ, respectiv în instanțele mai mari după numărul de judecători, considerând că o asemenea practică nu ar putea fi aplicată eficient la nivelul instanțelor raionale, spre exemplu.

Acțiunea 1.3.3. punctul 5. *Efectuarea studiului privind oportunitatea creării sistemului de instanțe administrative*

- Termen de realizare: trimestrul III, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM, MJ
- Indicator de performanță: Studiu efectuat, recomandări formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Comentariile pe marginea activității precedente sunt valabile și în acest caz. Astfel, Raportul pentru 2012 menționează la capitolul acțiuni întreprinse de instituțiile responsabile că „a demarat procesul de elaborare a unui proiect de finanțare de către donatori”, iar calificativul acordat este „acțiune realizată parțial”. În concluzie, se impune o mai mare seriozitate în elaborarea rapoartelor de progres asupra implementării strategiei de către grupurile de monitorizare, pentru a evita suspiciunile de superficialitate.

Rezultatele chestionării au arătat că 12 din 36 de judecători chestionați au participat la discuții pe acest subiect și aproximativ același număr de judecători au o atitudine pozitivă față de crearea instanțelor administrative.

Grupul II. Elaborarea recomandărilor metodologice și programelor de formare profesională

Domeniul specific de intervenție 1.2.3. Revizuirea regulilor procedurale în vederea optimizării, sporirii transparenței și eficienței procesului de înfăptuire a justiției

Acțiunea 1.2.3. punctul 5. *Elaborarea planului de instruire a judecătorilor privind gestionarea dosarelor și regulile de amânare a examinării cauzelor*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM, Institutul Național al Justiției (INJ)
- Indicator de performanță: 1. Plan de instruire elaborat
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Identificarea etapei la care se află realizarea acestei acțiuni întâmpină dificultăți. Raportul anual 2012 privind implementarea SRSJ califică aceasta acțiune drept realizată, deși la secțiunea „măsurile întreprinse” este menționată studierea practicii europene și faptul că acest plan de instruire va putea fi elaborat numai după realizarea analizei datelor cu privire la numărul cauzelor amânate pentru fiecare instanță de judecată și pentru fiecare judecător. Mai mult, la secțiunea „dificultăți” este invocată „lipsa legislației relevante”, fără a specifica vreun act anume. Pe de altă parte, majoritatea judecătorilor chestionați sunt la curent cu elaborarea unui asemenea plan (32 din 39), iar 23 din 37 au participat la elaborarea acestuia.

Pe pagina web a INJ nu am putut găsi informații vizavi de elaborarea unui asemenea plan de instruire.

Domeniul specific de intervenție 1.2.6. Revizuirea funcționării instituției judecătorului de instrucție în vederea includerii acestuia în corpul judecătoresc comun în calitate de judecător specializat în materia respectivă

Acțiunea 1.3.1. punctul 1. *Elaborarea unui nou concept de instruire continuă a judecătorilor, procurorilor și a altor reprezentanți ai sectorului justiției*

- Termen de realizare: trimestrul II, 2012
- Responsabil pentru implementare: INJ, CSM, Consiliul Superior al Procurorilor, Procuratura Generală (PG), Uniunea Avocaților, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești (UNEJ), Consiliul de Mediere, MJ.
- Indicator de performanță: 1. Concept elaborat; 2. Numărul personalului necesar pentru realizarea noului concept determinat
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

În vederea realizării acestei acțiuni a fost obținut suportul programului ROLISP, care a contractat CRJM pentru elaborarea conceptului (urmează să fie prezentat până în luna august 2013). În vederea realizării acestei acțiuni a fost creat un grup de lucru, compus din reprezentanții instituțiilor menționate mai sus. Rezultatele chestionării în teritoriu au confirmat faptul că reprezentanții instanțelor de judecată și ai procuraturii sunt la curent cu elaborarea acestui concept și au fost implicați în proces. Astfel, din 40 de judecători chestionați 36 au comunicat că știu despre elaborarea acestui concept, același număr fiind valabil și pentru procurori. Totodată, 29 din 40 de judecători (identici și pentru procurori) au răspuns că au fost într-un fel sau altul implicați în elaborarea noului concept.

Grupul III. Îmbunătățirea cadrului juridic și elaborarea proiectelor de legi, regulamente

Domeniul specific de intervenție 1.1.2. Asigurarea accesului la justiție sub aspectul costurilor

Acțiunea 1.1.2. punctul 2. *Elaborarea proiectului de modificare a Legii taxei de stat nr. 1216-XII din 3 decembrie 1992, a CPC nr. 225-XV din 30 mai 2003 și a altor acte legislative*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, CSM, Ministerul Finanțelor
- Indicator de performanță: Proiect de lege elaborat și remis spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Realizarea acestei acțiuni este în strictă dependență de îndeplinirea Acțiunii 1.1.2. punctul 1, deoarece, atât timp cât nu este efectuat studiul, nu este binevenită modificarea legislației. Totodată, Raportul privind realizarea SRSJ în 2012 explică motivele din cauza cărora acțiunea nu a fost implementată, fără a propune soluții de remediere și un alt termen către care acțiunea să fie îndeplinită.

Domeniul specific de intervenție 1.1.6. Stabilirea unor criterii clare, obiective, transparente și bazate pe merit pentru procedura de selectare, numire și promovare a judecătorilor

Acțiunea 1.1.6. punctul 2. *Elaborarea regulamentelor CSM privind criteriile și procedura de selectare, promovare și transfer a judecătorilor*

- Termen de realizare: trimestrul II, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM
- Indicator de performanță: Regulamente elaborate și aprobate
- **Calificativ: acțiune realizată**

Legea privind selecția, evaluarea, performanțelor și cariera judecătorilor, nr. 154 a fost adoptată la 05.07.2012 și a intrat în vigoare la 14.12.12. Articolul 30 al acestei legi prevede următoarele:

(1) Înainte de intrarea în vigoare a prezentei legi, CSM:

- a) va adopta actele normative prevăzute de prezenta lege;
- b) va aduce actele sale normative în concordanță cu prezenta lege.

Regulamentul pentru selecția și cariera judecătorilor a fost adoptat în martie 2013 și publicat în Monitorul Oficial la 12.04.2013, nerespectând termenul prevăzut de lege, cu atât mai mult cel indicat în Planul de Acțiuni pentru realizarea SRSJ.

Domeniul specific de intervenție 1.1.7. Unificarea și asigurarea transparenței procedurii de numire a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești; stabilirea unor criterii clare și transparente de selectare a candidaților pentru aceste funcții

Acțiunea 1.1.7. punctul 2. *Elaborarea regulamentului CSM privind criteriile și procedura de selectare și numire a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM
- Indicator de performanță: Regulament elaborat și aprobat
- **Calificativ: acțiune realizată**

La momentul elaborării prezentului raport, nu am putut găsi informații privind Regulamentul menționat. În raportul privind implementarea SRSJ pentru anul 2012 se comunică faptul că proiectul Regulamentului a fost elaborat de grupul de lucru creat în acest sens și propus CSM

spre aprobare. Însă pe pagina web a CSM, documentul lipsește atât la secțiunea cadru normativ, cât și la secțiunea proiecte de acte normative.

Totodată, menționăm că Regulamentul pentru selecția și cariera judecătorilor a fost adoptat la 05 martie 2013 în baza Hotărârii CSM nr.211/8 și a fost plasat pe pagina web a CSM.³ Capitolul IV al acestui Regulament stabilește condițiile obligatorii și criteriile de selecție pentru promovarea judecătorilor la funcția de președinte sau vicepreședinte de instanță.

Pe pagina web a CSM este plasată și Procedura de includere în Registrul a participanților la concursul pentru suplinirea funcțiilor vacante de judecător, de președinte sau de vicepreședinte a instanței judecătorești, procedură aprobată prin Hotărârea CSM Nr. 87/4 din 29 ianuarie 2013.⁴

În acest caz, urmează să se înțeleagă că elaborarea unui regulament dedicat criteriilor, de rând cu procedura de selectare și numire a președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești nu mai sunt necesare? O explicație în acest sens urmează să fie oferită în următorul raport de monitorizare din partea grupului de lucru respectiv, iar planul de acțiuni urmează să fie ajustat.

Acțiunea 1.2.1. punctul 2. Revizuirea regulamentelor CSM privind transparența activității Consiliului și a instituțiilor subordonate

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM
- Indicator de performanță: Proiecte de modificare a regulamentelor elaborate și aprobate
- Calificativ: acțiune nerealizată

La momentul elaborării prezentului raport nu am putut găsi dovada elaborării a regulamentelor date. Raportul privind implementarea SRSJ pentru anul 2012 creează confuzie la raportarea acestei acțiuni. Calificativul acordat este „acțiune realizată parțial”, în timp ce la activitățile întreprinse se vorbește superficial despre un proces demarat de elaborare și studiere a practicilor similare în alte țări, iar la capitolul „dificultăți” se spune că nu există o lege relevantă, fără a fi menționată o lege anume. Probabil se are în vedere amendarea Legii cu privire la CSM. Aceasta însă a fost modificată pe 5 iulie 2012, fiind introdus articolul 8(1) „Transparența activității CSM”.

Sugerăm ca notele din raport vizavi de realizarea sau dificultățile întâmpinate să fie mai explicite și coerente, precum și propunerea unor noi termene de implementare a acțiunii.

În aceeași ordine de idei, CRJM a efectuat monitorizarea activității CSM. Printre constatările de bază se menționează că ședințele CSM sunt publice, iar ordinea de zi a ședințelor și majoritatea hotărârilor sunt publicate pe pagina web a instituției. Cu toate acestea, transparența încă nu a devenit o regulă pentru toate domeniile de activitate a CSM, ale colegiilor și a Inspecției Judiciare. Modalitatea de organizare a ședințelor CSM, în cadrul cărora sunt discutate chestiunile incluse în ordinea de zi, au loc, în mare parte, în cadrul „deliberărilor” – o practică preluată din instanțele de judecată, însă total irelevantă pentru CSM. Deliberarea ar trebui exclusă în favoarea ședințelor publice, cu excepția unor categorii de chestiuni care necesită să fie examinate în ședință închisă.⁵

Domeniul specific de intervenție 1.2.2. Implementarea unui sistem de e-justiție pentru utilizarea eficientă și funcțională a sistemului informațional judecătoresc, în vederea excluderii facto-

³ http://www.csm.md/files/Acte_normative/Reg%20criterii%20selectie%20APROBAT.pdf (vizionat:07.05.2013)

⁴ http://www.csm.md/files/Acte_normative/Registru_procedura.pdf (vizionat: 07.05.2013)

⁵ <http://crjm.org/news/view/238>

rului uman din procesul administrativ de gestionare a dosarelor.

Acțiunea 1.2.2. punctul 3. *Elaborarea modificărilor la regulamentele CSM cu privire la modul de funcționare a PIGD*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM
- Indicator de performanță: Proiecte de modificare a regulamentelor elaborate și aprobate
- Calificativ: acțiune realizată

Pe pagina web a CSM a fost publicat Regulamentul privind modul de distribuire aleatorie a dosarelor pentru examinare în instanțele judecătorești, aprobat prin Hotărârea CSM Nr. 110/5 din 05 februarie 2013⁶ și Regulamentul privind modul de constituire a completelor de judecată și schimbarea membrilor aprobat prin Hotărârea CSM nr. 111/5 din 05 februarie 2013⁷.

Domeniul specific de intervenție 1.2.3. Revizuirea regulilor procedurale în vederea optimizării, sporirii transparenței și eficienței procesului de înfăptuire a justiției

Acțiunea 1.2.3. punctul 2. *Elaborarea proiectului de modificare a Codului contravențional nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008*

- Termen de realizare: trimestrul III, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ
- Indicator de performanță: Proiect de lege elaborat și remis spre examinare Guvernului
- Calificativ: acțiune nerealizată

Pe pagina web a MJ⁸ a fost publicat Proiectul de lege privind modificarea și completarea Codului contravențional nr. 218-XVI din 24 octombrie 2008, care conține aproximativ 250 de intervenții de modificare, completare sau excludere a unor norme contravenționale, însoțit de notă informativă și sinteza obiecțiilor și propunerilor. În nota informativă la acest proiect se menționează: „Proiectul respectiv a fost coordonat, deja, cu organele interesate. Totuși, având în vedere că unele modificări au fost efectuate de curând, este necesară avizarea repetată a acestuia.”

Pe pagina web a Asociației Judecătorilor din R.Moldova a fost publicată opinia asupra Proiectului de lege privind modificarea și completarea Codului contravențional a dr. în drept **Sergiu Furdul, conferențiar universitar, vicepreședintele Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție (în prezent)**, exprimată în baza adresei MJ nr.03/7281 din 04.09.2012, prin care se solicită expunerea opiniei personale vizavi de proiectul Legii privind modificarea și completarea Codului contravențional al Republicii Moldova nr.218-XVI din 24.10.2008.⁹

Pledând pentru activități concrete, consecutive și eficiente, în rezultatul cărora, printr-o fuzionare obiectivă a jurisprudenței, doctrinei și legislației, se produce o lege calitativă, dr. **Sergiu Furdul** susține acțiunile de perfecționare a legislației contravenționale și, în contextul considerentelor relevate, se pronunță pentru formarea, în condițiile art.16 din Legea privind actele legislative, a grupului de lucru pentru elaborarea proiectului de Lege privind Codul cu privire la contravenții. Dl. Furdul propune publicului larg un anteproiect al Curții Constituționale (CC).¹⁰

6 http://csm.md/files/Acte_normative/regulament_dosare.pdf (vizionat: 06.05.2012)

7 <http://csm.md/files/Hotaririle/2013/5/111-5%281%29.pdf> (vizionat: 06.05.2012)

8 <http://justice.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=192> (vizionat: 06.05.2012)

9 <http://ajm.md/public/2012/11/06/opinie-cu-privire-la-proiectul-de-lege-privind-modificarea-si-completarea-codului-contravențional-al-republicii-moldova-nr-218-xvi-din-24-10-2008/> (vizionat: 06.05.2012)

10 ibidem

Pe pagina web a Consiliul Național pentru Participare¹¹ a fost plasat anunțul privind inițierea de către Ministerul Afacerilor Interne începând cu **1 martie 2013** a consultărilor publice pe marginea proiectului Legii pentru modificarea și completarea Codului contravențional nr. 218-XVI din 24.10.2008 și nota informativă. Subliniem că proiectul propus de Ministerul de interne diferă de cel plasat pe pagina web a MJ.

Acțiunea 1.2.3. punctul 4. *Elaborarea standardelor privind durata actelor procesuale în cursul examinării cauzei și elaborarea metodologiei de control a aplicării acestora*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM, CSJ
- Indicator de performanță: 1. Standarde și metodologie elaborate; 2. Hotărârea plenului Curții Supreme de Justiție referitoare la durata actelor procesuale în cursul examinării cauzei, adoptată; 3. Numărul de controale efectuate de inspecția judiciară; 4. Numărul de rapoarte întocmite
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Acțiunea dată nu este realizată, în pofida faptului că raportul anual 2012 privind implementarea SRSJ o califică drept „realizată parțial”, la măsurile întreprinse fiind menționată „studierea practicii europene”, iar la capitolul „dificultăți” vorbindu-se despre „lipsa legislației relevante”, fără a menționa care anume. O asemenea abordare denotă superficialitate în realizarea rapoartelor de monitorizare.

În același timp, observatorii din teritoriu au chestionat 37 de judecători (președinți de instanțe), dintre care 28 au spus că sunt la curent cu existența documentului. Acest răspuns poate fi interpretat în două moduri. Fie judecătorii au vrut să spună că cunosc despre intenția de a elabora asemenea standarde sau că o asemenea acțiune este prevăzută în Planul de Acțiuni, fie poate vorbi despre un sentiment de jenă din partea judecătorilor de a admite că nu cunosc/nu dispun de suficientă informație pe subiectul dat. Mai mult, 16 dintre cei chestionați au declarat că au fost implicați în elaborarea documentului, iar 26 susțin că folosesc recomandările acestuia.

Părerile sunt în general împărțite la acest subiect. CSM și unii judecători consideră că nu este nevoie de a stabili niște termene exacte de examinare a cauzelor, în timp ce majoritatea judecătorilor apreciază o asemenea practică pozitivă și utilă.

Domeniul specific de intervenție 1.2.6. Revizuirea funcționării instituției judecătorului de instrucție în vederea includerii acestuia în corpul judecătoresc comun în calitate de judecător specializat în materia respectivă

Acțiunea 1.2.6. punctul 4 *Elaborarea regulamentului CSM privind procedura și condițiile de numire a judecătorilor de instrucție*

- Termen de realizare: trimestrul III, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM
- Indicator de performanță: Regulament elaborat și aprobat
- **Calificativ: acțiune realizată**

¹¹ <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=774> (vizionat: 06.05.2012)

Această acțiune a fost realizată în primul trimestru al anului 2013, Regulamentul fiind aprobat la 12.02.2013 și plasat pe pagina web a CSM <http://www.csm.md/files/Hotaririle/2013/6/145-6%281%29.pdf>.

Domeniul specific de intervenție 1.3.1. Reformarea și eficientizarea activității Institutului Național al Justiției

Acțiunea 1.3.1. punctul 2 *Elaborarea proiectului de modificare a unor acte legislative, inclusiv a Legii nr. 152-XVI din 8 iunie 2006 privind INJ, a Legii nr. 544-XIII din 20 iulie 1995 cu privire la statutul judecătorului și a Legii nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, INJ
- Indicator de performanță: Proiect de lege elaborat și remis spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Conform Raportului anual 2012 privind implementarea SRSJ, proiectul de lege urma să fie remis Guvernului în martie 2013. La data întocmirii prezentului raport, acest proiect de lege nu a fost încă supus discuțiilor publice.

Domeniul specific de intervenție 1.3.5. Crearea unui sistem de evaluare periodică a performanței subiecților din sectorul justiției, bazat pe merit, pe criterii clare, obiective și transparente

Acțiunea 1.3.5. punctul 2. *Elaborarea actelor normative ale CSM necesare pentru evaluarea performanței judecătorilor*

- Termen de realizare: trimestrul II, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM
- Indicator de performanță: Regulamente elaborate și aprobate
- **Calificativ: acțiune realizată**

Regulamentul cu privire la criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor a fost aprobat la 05 martie 2013, iar anterior plasat pe pagina web a CSM pentru discuții publice. La momentul elaborării prezentului raport, Regulamentul nu a fost publicat în Monitorul Oficial. Totodată, Colegiul pentru evaluarea performanței judecătorilor a adoptat o serie de Hotărâri la ședința din 05.04.2013, în baza Regulamentului care *de facto* nu a intrat în vigoare (mai ales că punctul 34 din Regulament stipulează că acesta intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial).

Grupul VII. Crearea și eficientizarea activității organelor din sectorul justiției (comisii, colegii, etc.)

Domeniul specific de intervenție 1.1.6. Stabilirea unor criterii clare, obiective, transparente și bazate pe merit pentru procedura de selectare, numire și promovare a judecătorilor

Acțiunea 1.1.6. punctul 3. *Crearea colegiului responsabil de selectarea și avansarea în carieră a judecătorilor și a colegiului responsabil de evaluarea performanțelor judecătorilor*

- Termen de realizare: trimestrul II, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM

- Indicator de performanță: Comisii create și membrii acestora numiți/aleși
- **Calificativ: acțiune realizată**

La această acțiune vom vorbi doar despre crearea colegiului pentru selecție și cariera judecătorilor; nu și despre cel pentru evaluarea performanțelor judecătorilor; deoarece acesta constituie conținutul *Acțiunii 1.3.5. punct 3* din Planul de Acțiuni și va fi abordată mai jos.

Colegiul a fost creat, majoritatea membrilor fiind aleși/desemnați la sfârșitul anului 2012, doar unul – în februarie 2013. Colegiul este compus din 7 membri, dintre care 4 sunt judecători aleși de Adunarea Generală a Judecătorilor, iar 3 sunt aleși de CSM din rândul societății civile, în baza unui concurs public. Trebuie remarcat faptul că, deși componența Colegiului este bună, este regretabil că cei 3 membri din partea societății civile sunt din mediul academic, și niciun reprezentant al organizațiilor neguvernamentale active în domeniul justiției și/sau al drepturilor omului nu a fost selectat.

În acest caz societatea civilă nu este reprezentată în Colegiu. Un reprezentant al mediului academic ar fi fost suficient, ceilalți doi membri ar fi putut fi selectați din diferite segmente ale societății civile.

Nu exista informație publică privind procedura de desemnare a președintelui Colegiului pentru Selecția și Cariera Judecătorilor. Potrivit art. 6. al Legii Nr. 154 din 05.07.2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor: *“Președintele colegiului pentru selecție este ales prin vot deschis la prima ședință a colegiului. Se consideră ales candidatul care a acumulat majoritatea de voturi ale membrilor aleși/desemnați ai colegiului.”*

Pe pagina web a CSM în ordinea de zi a ședinței Colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor nr.1 din 19 aprilie 2013 nu figurează alegerea Președintelui colegiului.¹² Este totuși unica sursă oficială din care aflăm că Președinte al Colegiului pentru Selecția și Cariera judecătorilor a devenit Svetlana Filincova.

Domeniul specific de intervenție 1.2.6. Revizuirea funcționării instituției judecătorului de instrucție în vederea includerii acestuia în corpul judecătoresc comun în calitate de judecător specializat în materia respectivă

Acțiunea 1.2.6. punctul 2. Evaluarea performanțelor judecătorilor de instrucție

- Termen de realizare: trimestrul III, 2012
- Responsabil pentru implementare: CSM
- Indicator de performanță: Evaluarea performanțelor realizată
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Conform informației prezentate de CSM la una din ședințele grupului de monitorizare, evaluarea judecătorilor de instrucție va fi efectuată concomitent cu cea a judecătorilor de drept comun, lucru ce nu e lipsit de sens. Însă, dat fiind faptul ca această activitate este planificată în Planul de Acțiuni, ar fi util ca o explicație să fie oferită cel puțin în raportul privind realizarea SRSJ, în locul formulărilor generale de tipul „proces demarat”, „elaborarea criteriilor de evaluare”, „lipsa mijloacelor de finanțare”.

¹² <http://csm.md/files/Ordinea%20CSC/2013/1/Ordinea%20de%20zi%2019%20aprilie.pdf> (vizionat 01.05.2013)

Domeniul specific de intervenție 1.3.4. Unificarea sistemului de accesare la profesia de judecător

Acțiunea 1.3.4. punctul 2. *Crearea comisiei unice de examinare a absolvenților INJ și a persoanelor cu vechime în muncă*

- Termen de realizare: trimestrul II, 2012
- Responsabil pentru implementare: INJ, CSM, MJ, PG
- Indicator de performanță: Comisia unică creată
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Realizarea acestei acțiuni depinde în mare măsură de modificarea cadrului legislativ, în particular cu privire la INJ. Deocamdată acțiunea rămâne nerealizată și raportul anual nu oferă detalii vizavi de termenul de implementare a acesteia.

Capitolul II

EVALUAREA IMPLEMENTĂRII ACTIVITĂȚILOR DIN CADRUL PILONULUI II

Capacitate instituțională. În primul trimestru al anului 2013, GL II s-a întrunit în cadrul a două ședințe, la data de 06 februarie 2013 și 06 martie 2013. Ședințele s-au desfășurat cu întrunirea cvorumului. Potrivit agendelor de lucru și proceselor verbale, s-a discutat despre planificarea acțiunilor propuse spre realizare în anul 2013, modul de realizare a acțiunilor prevăzute pentru anul 2012 (care au fost declarate restante) și acțiunile care urmau să fie desfășurate în trimestrul I al anului 2013.

ACȚIUNI RESTANTE DIN ANUL 2012

Grupul I. Studii de evaluare a necesităților și practicilor actuale. Propunerea recomandărilor pentru reforme

Domeniul specific de intervenție 2.1.5 Perfecționarea legislației procesual penale în vederea înlăturării contradicțiilor existente între aceasta și standardele din domeniul protecției drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Acțiunea 2. *Efectuarea unui studiu asupra legislației, inclusiv a legislației procesual penale, pentru determinarea conformității acesteia cu standardele existente în domeniul protecției drepturilor omului și a libertăților fundamentale.*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, PG, Ministerul Afacerilor Interne (MAI), Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției/Centrul Național Anticorupție, Serviciul de Informații și Securitate, Serviciul Vamal
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandările formulate.
- **Calificativ: acțiune nerealizată**
- **Respondenți: procurori raionali – 34, directori inspectorate teritoriale poliție – 34**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat la 31 decembrie 2012. Abia pe 22 februarie 2013, prin ordinul MJ, a fost creat un grup de lucru care urma să elaboreze studiul respectiv. Grupul de lucru nu s-a reunit în ședințe pe parcursul primului trimestru al anului 2013. Componența grupului de lucru și planul de activitate al acestuia nu au fost anunțate public.

Monitorii Promo-LEX au efectuat interviuri în teritoriu pentru a verifica în ce măsură reprezentanții organelor de drept teritoriale sunt informați despre reformele efectuate la nivel central, și, în speță, elaborarea studiului privind determinarea conformității legislației procesual-penale cu standardele existente în domeniul protecției drepturilor omului. În total, au fost chestionați 34 de procurori raionali și directori ai inspectoratelor teritoriale de poliție. Cu regret, monitorii au constatat că respondenții au răspuns eronat în timpul chestionării. Astfel, 31 de procurori și 29 de directori ai inspectoratelor de poliție au declarat că sunt la curent cu constatările și recomandările studiului, care de altfel nici nu a fost elaborat. Doar 3 procurori și 5 directori ai inspectoratelor de poliție au spus că nu sunt la curent cu recomandările acestui studiu. În opinia Promo-LEX, această situație vorbește despre următoarele: *de facto* procurorii și directorii

inspectoratelor de poliție sunt la curent cu Strategia de Reformă în Sectorul Justiției, dar evită să recunoască faptul că nu sunt la curent cu anumite rezultate sau produse ale acesteia. Totuși, nu este exclus faptul că în rândul profesioniștilor sunt puse în discuție diverse analize și studii legate de subiectul respectiv, și este posibil ca respondenții să fi confundat anumite lucruri.

ACȚIUNI CU TERMEN DE REALIZARE : TRIMESTRUL I, 2013

Grupul I. Studii de evaluare a necesităților și practicilor actuale. Propunerea recomandărilor pentru reforme

Domeniul specific de intervenție 2.2.5 Asigurarea specializării procurorilor pe cauze specifice și examinarea oportunității funcționării procuraturilor specializate.

Acțiunea 1. *Efectuarea studiului privind necesitatea specializării procurorilor pe cauze specifice și oportunitatea funcționării procuraturilor specializate*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: PG
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandările formulate.
- **Calificativ: acțiune nerealizată**
- **Respondenți: procurori raionali – 34**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat la 31 martie 2013. Potrivit informațiilor oferite de PG în cadrul ședințelor grupului de lucru, de realizarea unui studiu comprehensiv axat pe optimizarea judecătorilor și procurorilor, dar și specializarea acestora este responsabilă CRJM. Reprezentanții CRJM susțin că ei nu lucrează asupra unui astfel de studiu.

Fără efectuarea studiului privind necesitatea specializării procurorilor pe cauze specifice și oportunitatea funcționării procuraturilor specializate, ar fi premature alte 2 acțiuni: Elaborarea proiectului de modificare a Legii nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură și a altor acte normative, și Elaborarea programelor de instruire ale INJ, precum și organizarea cursurilor de specializare a procurorilor pe domenii specifice.

Și pe această acțiune monitorii Promo-LEX au efectuat interviuri în teritoriu pentru a verifica în ce măsură reprezentanții procuraturilor teritoriale cunosc despre reformele efectuate la nivel central, în speță, elaborarea studiului privind necesitatea specializării procurorilor. În total, au fost chestionați 34 de procurori raionali. Și în cadrul acestei chestionări, respondenții au răspuns eronat monitorilor.

Potrivit calculelor, 18 procurori au declarat că au fost implicați într-un anumit fel (interviuri, oferirea de date statistice, etc.) la elaborarea studiului. Alți 16 procurori au declarat că nu au fost implicați în niciun fel la elaborarea studiului respectiv.

Pe de altă parte, 27 de procurori au declarat că sunt la curent cu constatările și recomandările studiului, care de altfel nici nu a fost făcut. Doar 7 procurori au recunoscut că nu sunt la curent. În opinia Promo-LEX, această situație vorbește despre următoarele: *de facto* procurorii și directorii inspectoratelor de poliție sunt la curent cu SRSJ, dar evită să recunoască faptul că nu sunt la curent cu anumite rezultate sau produse ale acesteia. Totuși, nu este exclus faptul că în rândul profesioniștilor sunt puse în discuție diverse analize și studii legate de subiectul respectiv, și este posibil ca respondenții să fi confundat anumite lucruri.

Domeniul specific de intervenție 2.2.6 Examinarea necesităților de personal ale organelor procuraturii și elaborarea propunerilor de optimizare a numărului de procurori și al personalului auxiliar

Acțiunea 1. *Efectuarea studiului cu privire la necesitățile de personal ale organelor procuraturii și de optimizare a numărului de procurori și de personal auxiliar*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: PG
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandările formulate.
- **Calificativ: acțiune nerealizată**
- **Respondenți: procurori raionali – 34**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat la 31 martie 2013. Potrivit informațiilor oferite de PG în cadrul ședințelor grupului de lucru, de realizarea unui studiu comprehensiv axat pe optimizarea judecătorilor și procurorilor, dar și specializarea acestora este responsabil CRJM. Potrivit reprezentanților CRJM, studiul va fi finalizat pe parcursul anului 2013.

Monitorii Promo-LEX au efectuat interviuri în teritoriu pentru a verifica în ce măsură subiecții relevanți din regiuni sunt la curent cu reformele efectuate la nivel central, în speță, elaborarea studiului privind necesitatea specializării procurorilor. În total, au fost chestionați 34 de procurori raionali. Și de data aceasta, au fost cazuri în care respondenții au răspuns eronat monitorilor.

Potrivit calculelor, 22 de procurori au declarat că au fost implicați într-un anumit fel (interviuri, oferirea de date statistice etc.) la elaborarea studiului. Alți 12 procurori au declarat că nu au fost implicați în niciun fel la elaborarea studiului respectiv.

Din nou, alți 31 procurori au declarat că sunt la curent cu constatările și recomandările studiului, care, de altfel, nici nu a fost definitivat. Doar 3 procurori au recunoscut că nu sunt la curent. În opinia Promo-LEX, acest lucru vorbește despre situația descrisă mai sus.

Domeniul specific de intervenție 2.2.7 Reexaminarea mecanismului de finanțare a organelor procuraturii

Acțiunea 1. *Efectuarea studiului privind practica finanțării organelor procuraturii în ultimii ani și practicile internaționale în domeniu*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: PG
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandările formulate.
- **Calificativ: acțiune nerealizată**
- **Respondenți: procurori raionali – 34**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat la 31 martie 2013. Potrivit informațiilor oferite de PG în cadrul ședințelor grupului de lucru, un capitol al studiului axat pe analiza finanțării procuraturii pe parcursul ultimilor ani a fost finalizat. Totuși, nu a fost definitivat capitolul ce ține de experiența altor state în domeniul finanțării organelor procuraturii. Pentru scrierea capitolului respectiv a fost solicitată contribuția altor organizații, astfel încât studiul să fie elaborat în acest an.

Monitorii Promo-LEX au efectuat interviuri în teritoriu pentru a verifica în ce măsură subiecții

relevanți din regiuni sunt la curent cu reformele efectuate la nivel central, în speță, elaborarea studiului privind practica finanțării organelor procuraturii și practicile internaționale. În total, au fost chestionați 34 de procurori raionali. Și în acest caz, unii respondenți aparent au mințit monitorii.

Potrivit calculelor, 9 procurori au declarat că au fost implicați într-un anumit fel (interviuri, oferirea de date statistice etc.) la elaborarea studiului. Alți 25 procurori au declarat că nu au fost implicați în niciun fel la elaborarea studiului respectiv.

Din nou, alți 17 procurori au declarat că sunt la curent cu constatările și recomandările studiului, care, de altfel, nici nu a fost definitivat. Remarcăm că 17 procurori au recunoscut că nu sunt la curent cu existența studiului. În opinia Promo-LEX, acest lucru vorbește despre situația descrisă mai sus.

Domeniul specific de intervenție 2.4.2. Revizuirea și uniformizarea modalității de colectare și analiză a datelor statistice ce țin de justiția penală și asigurarea inter-operaționalizării bazelor de date

Acțiunea 1. *Efectuarea unui studiu privind colectarea și analiza datelor statistice ce țin de justiția penală și problemele existente în acest domeniu*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: PG, MAI, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției/Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal, Serviciul de Informații și Securitate, Biroul Național de Statistică, MJ, CSJ
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandările formulate.
- **Calificativ: acțiune nerealizată**
- **Respondenți: procurori raionali – 34**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat la 31 martie 2013. Potrivit informațiilor oferite de PG în cadrul ședințelor grupului de lucru, asupra studiului se lucrează, fără alte detalii. Mai mult, în cadrul ședințelor grupului de lucru au fost discuții despre necesitatea unui astfel de studiu, în mod special a colaborării organelor de drept pentru uniformizarea practicii de colectare, prelucrare, analiză și stocare a datelor statistice ce țin de justiția penală. Unul dintre co-responsabilii de executarea studiului, MAI, a specificat că deține o bază de date integrată în care colectează informații și de la alte organe de drept. Totuși nu a fost identificată o structură care să fie responsabilă de elaborarea studiului.

Monitorii Promo-LEX au efectuat interviuri în teritoriu pentru a verifica în ce măsură subiecții relevanți din regiuni sunt la curent cu reformele efectuate la nivel central, în speță elaborarea studiului privind colectarea și analiza datelor statistice privind justiția penală. În total au fost chestionați 34 de procurori raionali. Tendința negativă în care respondenții nu au fost sinceri a fost remarcată și în acest caz.

Potrivit calculelor, 22 de procurori au declarat că au fost implicați într-un anumit fel (interviuri, oferirea de date statistice etc.) la elaborarea studiului. Alți 12 procurori au declarat că nu au fost implicați în niciun fel la elaborarea studiului respectiv.

Din nou, alți 28 procurori au declarat că sunt la curent cu constatările și recomandările studiului, care, de altfel, nici nu a fost definitivat. Remarcăm că la acest subiect 6 procurori au recunoscut că nu sunt la curent cu faptul că studiul a fost sau nu realizat. În opinia Promo-LEX, situația descrisă mai sus este valabilă și în acest caz.

ACȚIUNI RESTANTE DIN ANUL 2012

Grupul II. Îmbunătățirea cadrului juridic și elaborarea proiectelor de legi, regulamente

Domeniul specific de intervenție 2.1.1 Optimizarea cadrului instituțional, organizațional și funcțional al MAI.

Acțiunea 1. *Perfecționarea cadrului legal privind activitatea poliției și a carabinierilor prin elaborarea Legii cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului, a Legii cu privire la Serviciul Carabinieri și a altor acte legislative relevante, și aducerea actelor normative în vigoare, în corespundere cu acestea.*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MAI
- Indicator de performanță: Proiecte de legi elaborate și remise spre examinare Guvernului. Actele normative elaborate sau modificate.
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a fost stabilit 31 decembrie 2012 și acțiunea, în linii mari, a fost realizată, inclusiv potrivit raportului grupului de lucru. Această acțiune este una dintre cele mai complexe prevăzute în Planul de Acțiuni pentru pilonul II, incluzând mai multe părți componente și proiecte de acte legislative care urmează să fie adoptate. Din aceste considerente, este greu să evaluăm respectarea procesului de transparență decizională de către instituția responsabilă, fiindcă anumite proiecte de legi au fost dezbătute public, inclusiv în cadrul comisiilor parlamentare (de exemplu, Legea cu privire la poliție și statutul polițistului¹³), pe când alte proiecte nu mai puțin importante au fost aprobate fără consultarea publicului (de exemplu, Hotărârea de Guvern privind structura și efectivul limită al MAI¹⁴).

La această etapă, putem menționa inactivitatea MAI pe subiectul elaborării proiectului de Lege privind Serviciul de carabinieri, precum și ajustarea actelor normative la noile prevederi ale legislației.

În speță, reiterăm problema fundamentală ce ține de locul și rolul organului de urmărire penală din cadrul MAI și subordonarea neîntemeiată a acestuia Inspectoratul General al Poliției (IGP)¹⁵. Din punctul nostru de vedere, odată cu intrarea în vigoare la 5 martie 2013 a Hotărârii de Guvern nr. 986 din 24 decembrie 2012, fără operarea modificărilor la Codul de procedură penală și Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală, ofițerii de urmărire penală din cadrul MAI nu sunt desemnați conform legislației în vigoare în cadrul organului menționat expres în CPP. În acest fel, ofițerii de urmărire penală își exercită atribuțiile de serviciu aparent ilegal, fapt care poate duce la încălcarea drepturilor persoanelor vizate în procesele penale sau, în general, la contestații ale tuturor acțiunilor de urmărire penală întreprinse de ofițeri.

Mai grav, chiar dacă unele acte normative au fost propuse spre consultări publice, în speță proiectul Hotărârii de Guvern privind modificarea hotărârii cu privire la structura și efectivul limită al IGP, precum și proiectul legilor de operare a modificărilor la CPP și Legea privind statutul ofițerului de urmărire penală, iar Asociația Promo-LEX a expediat opinii repetate asupra acestora la 18 februarie 2013 și 19 martie 2013, autorii nu au reacționat în niciun fel, ignorându-le.

¹³ <http://www.parlament.md/Actualitate/Noutati/tabid/89/NewsId/673/Default.aspx>

¹⁴ <http://www.promolex.md/index.php?module=press&cat=0&&item=1135>

¹⁵ <http://www.promolex.md/index.php?module=press&cat=0&&item=1124>

ACȚIUNI CU TERMEN DE REALIZARE: TRIMESTRUL I, 2013

Grupul II. Îmbunătățirea cadrului juridic și elaborarea proiectelor de legi, regulamente

Domeniul specific de intervenție 2.2.8. Demilitarizarea instituției procuraturii, inclusiv prin examinarea oportunității de a acorda procurorilor statutul de magistrat

Acțiunea 2. *Elaborarea proiectului de modificare a Legii nr. 294-XVI din 25 decembrie 2008 cu privire la Procuratură, a CPP nr. 122-XV din 14 martie 2003 etc. în vederea demilitarizării instituției procuraturii*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: MJ, PG
- Indicator de performanță: Proiect de lege elaborat și remis spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a fost 31 martie 2013. Pe paginile web ale procuraturii, MJ și www.particip.gov.md nu au fost plasate informații cu privire la consultări pe marginea acestui proiect de lege. Potrivit informațiilor oferite de PG în cadrul ședințelor grupului de lucru, nu au fost întreprinse anumite acțiuni în vederea elaborării proiectului de lege. Pe de altă parte, nici MJ, principalul responsabil de realizarea acțiunii, nu a întreprins acțiuni în acest sens.

Capitolul III

EVALUAREA IMPLEMENTĂRII ACTIVITĂȚILOR DIN CADRUL PILONULUI III

Capacitate instituțională. În primul trimestru al anului 2013, GL III s-a întrunit în cadrul a două ședințe, pe 04.02.2013 și 11.03.2013. Ședințele s-au desfășurat cu întrunirea cvorumului. Potrivit agendelor de lucru și proceselor verbale s-a discutat despre modul de realizare al acțiunilor prevăzute pentru anul 2012 (care au fost declarate restante) și acțiunile care urmau să fie realizate în trimestrul I al anului 2013. MJ și CNAJGS au fost instituțiile raportoare. Totodată, GL III a adoptat *Raportul Anual Sectorial de Monitorizare pentru anul 2012* care a fost discutat și propus spre aprobare GL pentru Pilonul VII (Grupul de coordonare a implementării Strategiei).

ACȚIUNI CU TERMEN DE REALIZARE: TRIMESTRUL I, 2013

Grupul II. Îmbunătățirea cadrului juridic și elaborarea proiectelor de legi, reglemente

Acțiunea 3.3.5, punctul 2. *Elaborarea proiectului de modificare a cadrului legislativ privind mecanismul de recunoaștere și executare a hotărârilor emise de instanțele judecătorești străine. Domeniul specific de intervenție - Îmbunătățirea mecanismului de recunoaștere și executare a hotărârilor emise de instanțele judecătorești străine.*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: MJ, Uniunea Națională a Executorilor Judecătorești (UNEJ), CSM
- Indicator de performanță: Proiect de lege elaborat și remis Guvernului spre aprobare
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Potrivit *Raportului Anual privind Gradul de Implementare a SRSJ pentru anii 2011 – 2016*, această acțiune ar fi fost realizată în anul 2012 prin elaborarea proiectului și remiterea acestuia către Guvern pentru aprobare.

Cu toate acestea, proiectul respectiv nu a fost supus consultărilor publice înainte de a fi transmis Guvernului. Administrația UNEJ a declarat că, deși face parte din GL cu privire la elaborarea setului respectiv de proiecte, a participat doar de două ori la ședințele GL la mijlocul anului 2012, iar proiectul final al acestei acțiuni nu a fost consultat cu UNEJ. Nicio organizație nu s-a pronunțat public pe marginea acestor proiecte de legi. Proiectul actelor respective nu este disponibil pe site-urile instituțiilor responsabile. Trebuie remarcat faptul că, potrivit Planului de acțiuni pentru implementarea SRSJ, acțiunea este precedată de elaborarea unui studiu referitor la eficiența mecanismului existent de recunoaștere și executare a hotărârilor emise de instanțele judecătorești străine. Acțiunea 3.3.5. pct. 1 (*Efectuarea unui studiu referitor la eficiența mecanismului existent de recunoaștere și executare a hotărârilor emise de instanțele judecătorești străine*) a fost declarată ca nerealizată în anul 2012 și restantă pentru anul 2013. Cu toate acestea, trebuie remarcat faptul că, parțial, această acțiune a fost realizată prin plasarea unui studiu care se limitează la recunoașterea hotărârilor arbitrare străine¹⁶. Prin urmare este necesară elabora-

16 Zinaida Guțu, Reglementarea și aplicarea mecanismelor de recunoaștere și executare a hotărârilor arbitrare străine în Republica Moldova, (realizat)

rea unui alt studiu cu privire la sistemul general de executare a hotărârilor străine.

La rândul său, UNEJ declară că a elaborat propuneri cu privire la îmbunătățirea cadrului legal existent în acest domeniu. Existența acestor propuneri este confirmată de 25 de executori din 39 chestionați în teritoriu. Totodată, 14 executori au declarat că nu știu nimic despre aceste recomandări. Implicați direct în elaborarea propunerilor au fost 9 din cei 39 chestionați.

Potrivit acțiunii 3.3.5 pct. 3, în primul trimestru al anului 2013 INJ a organizat două seminare de instruire, în colaborare cu UNEJ, pe tema „*Recunoașterea și executarea hotărârilor instanțelor judecătorești străine și a hotărârilor arbitrale străine*”. În cadrul seminarelor au fost instruiți 29 de judecători, 22 de executori judecătorești și 18 procurori.

ACȚIUNI RESTANTE DIN ANUL 2012

Grupul I. Studii de evaluare a necesităților și practicilor actuale. Propunerea de recomandări pentru reforme

Acțiunea 3.2.9. punctul 1. *Efectuarea unui studiu privind regimul fiscal, de asigurări sociale și medicale existent al reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției din cadrul domeniului specific, Stabilirea unui regim unitar fiscal, de asigurări sociale și medicale pentru reprezentanții profesiilor conexe sistemului justiției*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Sănătății, organele de autoadministrare ale profesiilor conexe sistemului justiției
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandări formulate
- Respondenți: 40 avocați, 39 executori judecătorești, 15 mediatori, 41 notari
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Problema privind aplicarea regimurilor fiscale, de asigurare socială și medicală existent este, probabil, pe ordinea de zi a fiecărei din ramurile profesiilor conexe. În fiecare centru raional au fost audiați câte un reprezentant al celui mai mare birou asociat de avocat sau un avocat, precum și câte un reprezentant al birourilor de executori, mediatori și notari cu privire la importanța reglementărilor stricte ale regimului fiscal.

Potrivit datelor obținute de la cei 40 de avocați chestionați, 22 nu cunosc despre faptul că urmează să fie elaborat un asemenea studiu și doar 18 cunosc despre necesitatea realizării acestuia în cadrul reformei în justiție. Doar 6 avocați au fost implicați în furnizarea de informații, interviuri, participări la discuții pe marginea propunerilor în timp ce 34 nu au participat în niciun fel la acest proces.

Din cei 39 de executori judecătorești, 17 nu au auzit despre elaborarea unui asemenea studiu în cadrul reformei în justiție, în timp ce 22 au menționat că au auzit despre acest lucru. Dintre aceștia, 10 au fost implicați în elaborarea anumitor recomandări, iar alții 29 nu au fost implicați în această activitate.

cu susținerea proiectului UNDP "Transitional Capacity Support for the public Administration of Moldova" Chișinău, 2012, 45 p. <http://www.justice.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=389&>

Din cei 15 mediatori, 11 nu au auzit despre elaborarea unui asemenea studiu în cadrul reformei în justiție; doar un singur mediator dintre cei chestionați au fost implicați în elaborarea anumitor opinii.

Din cei 41 de notari chestionați, 21 au menționat că nu au auzit despre elaborarea unui asemenea studiu în cadrul reformei în justiție și doar 20 au menționat că au auzit despre acest lucru. Din numărul total al notarilor, doar 6 au declarat că au făcut anumite propuneri, în timp ce 35 nu au fost implicați în niciun fel.

Potrivit MJ, această activitate rămâne nerealizată, pe motiv că nu a fost stabilită vreo asociație specializată sau un grup de experți ce ar fi responsabili de elaborarea acestui studiu complex, chiar dacă au fost elaborați termenii de referință și au fost identificate sursele financiare pentru acoperirea serviciilor de analiză. Cu toate acestea, pentru unele profesii au apărut în perioada de referință anumite recomandări ce pot fi puse la baza unui studiu complex¹⁷ ori note de generalizare a practicilor organelor fiscale¹⁸.

Acțiunea 3.3.2., punctul 1. *Efectuarea unui studiu privind activitatea Comisiei de licențiere și a Colegiului disciplinar în vederea identificării modalităților de consolidare instituțională și funcțională a acestor instituții din cadrul domeniului specific, Consolidarea instituțională și funcțională a noului sistem de executori judecătorești privați.*

- Termen de realizare: trimestrul II, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, UNEJ
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandări formulate
- Respondenți: 39 executori judecătorești
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Un asemenea studiu nu a fost făcut deoarece nu a existat o activitate a Comisiei de licențiere și a Colegiului disciplinar, după cum este prevăzut în Legea 113 cu privire la executorii judecătorești. Cu toate acestea, din cei 39 de executori, 25 au auzit despre necesitatea prezentării acestui studiu; 10 din respondenți au contribuit cu comentarii. Conform Ordinului MJ nr.189 din 19.04.12, a fost modificat și completat Regulamentul de activitate a Colegiului disciplinar al executorilor judecătorești, aprobat prin Ordinul MJ nr.75 din 09.03.2011. Au fost desfășurate 3 ședințe de lucru ale colegiului: 2 ședințe cu caracter organizatoric și o ședință la care au fost examinate cazurile privind tragerea la răspundere disciplinară. Cu toate acestea, este elaborată doar o analiză neoficială, care a fost calificată de GL III ca fiind doar o parte a studiului. Iată de ce a fost alocat timp suplimentar pentru realizarea pe deplin a activității.

Acțiunea 3.3.1., punctul 1. *Monitorizarea impactului reglementărilor actuale în domeniul executării hotărârilor judecătorești, inclusiv a hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului (CtEDO) din cadrul domeniului specific, Evaluarea impactului cadrului normativ actual privind executarea hotărârilor judecătorești și a mecanismului de implementare a acestor hotărâri, inclusiv a hotărârilor CtEDO*

- Termen de realizare: trimestrul III, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, UNEJ

17 Îndrumar pentru avocați privind Contabilitatea și fiscalitatea avocaților, semnat de Natalia CURAGĂU, dr. în ec., conf. univ., ASEM, contabil-șef, Biroul Asociați de Avocați „Țurcan Cazac” http://avocatul.md/files/documents/Indrumar_nr_3_Cont_si_fisc_avoc_fin%5B1%5D.pdf

18 Scrisoarea IFPS nr. 26-08/1-10-24/202/2 din 12.01.2012 Privind impozitarea veniturii executorilor judecătorești și REGULAMENTUL cu privire la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venit, aprobat în baza Hotărârii Guvernului nr.77 din 30 ianuarie 2008; Scrisoarea IFPS Nr. 17-6-06/570 din 13.07.2007 Cu privire la determinarea obligațiilor fiscale pentru notar

- Indicator de performanță: Monitorizare desfășurată. Raport de monitorizare întocmit și difuzat
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Merită de subliniat că această acțiune este formulată echivoc. Or, din conținutul primei fraze nu se înțelege care anume hotărâri urmează să fie monitorizate: cele ce au legătură cu anumite procese soluționate anterior de CtEDO, cum ar fi cauzele pilot sau altele, care au impact asupra legislației, cum ar fi cauza *Olaru și alții v. Moldova*, ori este vorba despre toate hotărârile emise de instanțele naționale de judecată și care se află în proces de executare. În ceea ce privește monitorizarea impactului reglementărilor hotărârilor CtEDO, în general, nu este clară contribuția Guvernului ținând cont de prevederile art. 46 din Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale care stabilește expres că Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei va monitoriza acest proces, guvernele fiind obligate să prezinte individual planuri de acțiuni.

Un alt obstacol este sintagma „*impactul reglementărilor actuale în domeniul executării hotărârilor*”. Având în vedere că acțiunea urma să fie executată până în trimestrul III al anului 2012, nu este clar¹⁹ care perioadă se va considera actuală, având în vedere că perioada de efectuare a acestei monitorizări a fost extinsă. Responsabil de elaborarea acțiunii au fost desemnați MJ și UNEJ. Cu toate acestea, nu a fost elaborat și publicat vreun studiu. Pe de altă parte, administrația UNEJ a menționat că nu a fost implicată în elaborarea anumitor studii; la fel, nu a prezentat vreun raport de activitate MJ.

O acțiune paralelă care vine să execute parțial această sarcină a MJ și UNEJ este raportul „*Executarea hotărârilor CtEDO de către Republica Moldova, anii 1997 – 2012*”, elaborat și lansat de CRJM. Potrivit autorilor, scopul studiului a fost de a contribui la implementarea SRSJ pentru anii 2011-2016. Cu toate acestea, studiul nu poate justifica neîndeplinirea completă a acțiunii, urmând să fie clarificat subiectul monitorizării.

Acțiunea 3.3.3., punctul 1. *Efectuarea unui studiu în vederea stabilirii deficiențelor în sistemul de management al informației și de comunicare, care au impact asupra executării hotărârilor judecătorești din cadrul domeniului specific, Îmbunătățirea sistemului de management al informației și de comunicare prin asigurarea accesului la bazele de date.*

- Termen de realizare: trimestrul III, 2012
- Responsabil pentru implementare: UNEJ, MJ
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandări formulate
- Respondenți: 39 executori judecătorești
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Administrația UNEJ a comunicat că a prezentat autorităților publice deținătoare de bazele de date o listă a problemelor din domeniu, de rând cu un set de propuneri și recomandări pentru o mai bună funcționare a procesului de executare.

Parțial problema accesului la bazele de date a fost rezolvată prin încheierea acordurilor cu ÎS "Cadastru", Direcția Poliție Rutieră a MAI, ÎS "Registru", Casa Națională de Asigurări în Medicină, precum și Sistemul Informațional Computerizat "Acces" WEB. În continuarea acestor discuții, a fost examinată oportunitatea instituirii unui mecanism electronic de evidență a interdicțiilor

¹⁹ Raportul Executarea Hotărârilor CtEDO de către Republica Moldova, 1997 / 2012, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, 2012. <http://crjm.org/app/webroot/uploaded/Executarea%20hotararilor%20CtEDO%20de%20catre%20RM%201997%20-%202012.pdf>

aplicate de către executorii judecătorești, la care ar avea acces autoritățile publice interesate.

Trebuie remarcat faptul că, în vederea elaborării sistemului de operare pentru monitorizarea procedurilor executorii, au fost alocați 46 194 EUR, iar proiectul a fost pus în aplicare în anul 2011²⁰. Cu toate acestea, sistemul informațional nu a fost acceptat de UNEJ pe motiv că nu corespunde rigorilor legislației în vigoare care reglementează activitatea executorilor judecătorești, precum și lipsei de compatibilitate cu programele *e-guvernare*.

La 15.02.2013 a fost plasată informația cu privire la faptul că MJ va beneficia de suportul financiar al Fundației Konrad Adenauer în vederea elaborării unui sistem electronic de informare destinat executorilor judecătorești, precum și pentru evaluarea cadrului normativ adecvat funcționării acestuia²¹. UNEJ însă susține că nu cunoaște modul în care urmează să fie realizată această activitate.

Din cei 39 de executori chestionați, 25 au declarat că au auzit despre necesitatea elaborării studiului, în timp ce 14 au declarat că nu știu nimic despre acesta. În formularea propunerilor au fost implicați 12 executori, iar alți 27 nu au participat în niciun mod la prezentarea acestora. În lipsa unui studiu ce ar fi disponibil public, acțiunea este calificată drept nerealizată.

Acțiunea 3.3.5., punctul 1. *Efectuarea unui studiu referitor la eficiența mecanismului existent de recunoaștere și executare a hotărârilor emise de instanțele judecătorești străine din cadrul domeniului specific, Îmbunătățirea mecanismului de recunoaștere și executare a hotărârilor emise de instanțele judecătorești străine*

- Termen de realizare: trimestrul III, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, UNEJ, CSM
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandări formulate
- Respondenți: 39 executori judecătorești
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Această acțiune este considerată drept nerealizată, deoarece a fost făcută analiza doar a mecanismului de recunoaștere a hotărârilor arbitrar străine (a se vedea acțiunea 3.3.5. pct. 2). Un studiu complex pentru toate categoriile de hotărâri, inclusiv cele penale și civile nu există. Pe de altă parte, din cei 39 de executori judecătorești 25 au auzit despre elaborarea studiului, iar 14 au declarat că nu știu nimic despre acesta. În elaborarea propunerilor au fost implicați 9 executori, iar alți 30 nu au participat în niciun mod.

Grupul II. Elaborarea recomandărilor metodologice și programelor de formare profesională

Acțiunea 3.1.1., punctul 4. *Elaborarea mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistența juridică garantată de stat din cadrul domeniului specific, Consolidarea capacității de organizare și administrare a sistemului asistenței juridice garantate de stat*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Instituția responsabilă: MJ, CNAJGS

²⁰ [Estonian Development Cooperation Projects in 2011](http://www.vm.ee/?q=en/node/11917), <http://www.vm.ee/?q=en/node/11917>;

²¹ Fundația Konrad Adenauer oferă suport pentru proiectarea unui sistem electronic de informare destinat executorilor judecătorești, <http://justice.gov.md/libview.php?l=ro&idc=4&id=1304>.

- Indicator de performanță: GL creat. Proiect de modificare a cadrului legal elaborat și remis spre examinare Guvernului.
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Acțiunea urma să fie finalizată în trimestrul IV al anului 2012. Prin Ordinul Ministrului nr. 541 din 10.12.2012 a fost creat grupul de lucru pentru elaborarea mecanismului de recuperare a cheltuielilor pentru asistență juridică garantată de stat. Cu suportul Fundației Soros-Moldova, CNAJGS urma să angajeze experți până la finele lunii februarie 2013, astfel încât în martie studiul să fie elaborat. Observăm că CNAJGS nu a reușit să angajeze experți în termenii stabiliți, data limită de prezentare a ofertelor fiind extinsă până la finele lunii martie 2013 (http://cnajgs.md/ro/noutati-si-anunturi/detalii-stire/news/prelungirea_concursului_de_selectare_a_expertilor_pentru_elaborarea_studiilor_in_domeniul_sistemul.html). Ținând cont de prerogativele MJ și de faptul că instituția este responsabilă de activitatea dată, aceasta a fost calificată drept nerealizată, dat fiind faptul că la ședința din 08.04.2013 nu a fost prezentată nicio informație cu privire la etapa în care se află această acțiune.

Acțiunea 3.1.2., punctul 1. *Revizuirea criteriilor de selectare a avocaților care acordă asistență juridică calificată garantată de stat și asigurarea transparenței procesului de selectare a avocaților (Proiectul de modificare a Regulamentului cu privire la concursul de selectare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat) din cadrul domeniului specific, Consolidarea capacității de organizare și administrare a sistemului asistenței juridice garantate de stat.*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: CNAJGS, Uniunea Avocaților
- Indicator de performanță: Proiectul de modificare a Regulamentului cu privire la concursul de selectare a avocaților pentru acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat, elaborat și aprobat
- Respondenți: 8 persoane
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

La fel ca și acțiunea 3.1.1 pct. 4, acțiunea 3.2.1 pct. 1 nu a putut fi realizată la termen. La 16 iulie 2012, CNAJGS a adoptat Hotărârea nr. 8 cu privire la formarea grupului de lucru pentru revizuirea criteriilor de selectare a avocaților care acordă asistență juridică garantată de stat. Totodată, Fundația Soros-Moldova a acoperit financiar angajarea unui expert care să facă un studiu pe această temă. Potrivit CNAJGS, studiul se află la etapa finală, având în vedere că administrația CNAJGS a acumulat informații relevante în vederea definitivării studiului și proiectului propriu zis. Activitatea a fost parțial realizată, Uniunea Avocaților din RM dându-și avizul. Calificativul realizat urmează să fie oferit în trimestrul II al anului 2013.

În legătură cu această acțiune au fost chestionați patru coordonatori ai oficiilor teritoriale și patru avocați din cadrul acestor oficii. Șase din opt sunt la curent cu existența documentului, același număr a fost implicat în procesul de elaborare a recomandărilor/curriculei de formare.

Grupul III. Îmbunătățirea cadrului juridic / elaborarea proiectelor de legi, regulamente

Acțiunea 3.2.1., punctul 2. *Elaborarea proiectului de modificare a Legii nr.113 din 17 iunie 2010 privind executorii judecătorești și a Codului de executare nr. 443-XV din 24 decembrie 2004 din*

cadrul domeniului specific, *Încurajarea dezvoltării capacităților reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției la nivel de uniuni profesionale, cu un accent special pe capacitățile de management*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, UNEJ
- Indicator de performanță: Proiectul de lege elaborat și remis Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

În perioada de referință MJ a întreprins acțiuni cu privire la definitivarea proiectului de lege, cu toate acestea UNEJ a comunicat că activitatea autorilor nu a fost una transparentă, iar opiniile UNEJ de multe ori au fost ignorate.

Acțiunea 3.2.1., punctul 4. *Elaborarea unei noi legi cu privire la notariat din cadrul domeniului specific Încurajarea dezvoltării capacităților reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției la nivel de uniuni profesionale, cu un accent special pe capacitățile de management*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ
- Indicator de performanță: GL format. Proiect de lege elaborat și remis Guvernului spre examinare
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Dacă pe parcursul anului 2012 acțiunea respectivă a fost îndelung dezbătută, atunci în trimestrul I al anului 2013, deși a fost inclusă pe ordinea de zi a ședinței din 08.04.2013, nu a fost raportată nicio evoluție pe marginea acesteia. În pofida poziției asociațiilor de profil a notarilor cu privire la necesitatea corespunderii proiectelor elaborate cu Planul de acțiuni, GL III a acceptat propunerea MJ de a elabora trei proiecte de legi: 1. *Legea cu privire la organizarea activității notarului*; 2. *Legea cu privire la procedura notarială*; 3. *Legea privind taxele notariale*.

În primul trimestru al anului 2013, dezbateri publice au avut loc doar în privința primului proiect de lege, cu privire la activitatea de notariat, al doilea și al treilea proiect nu au făcut obiectul discuțiilor publice.

Acțiunea 3.3.1., punctul 2. *Elaborarea proiectului de modificare a cadrului normativ în vederea înlăturării deficiențelor în domeniul executării hotărârilor judecătorești din cadrul domeniului specific, Încurajarea dezvoltării capacităților reprezentanților profesiilor conexe sistemului justiției la nivel de uniuni profesionale, cu un accent special pe capacitățile de management.*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, UNEJ
- Indicator de performanță: Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și remis Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Această acțiune, de asemenea, reprezintă o problemă în relația MJ și UNEJ. Or, viziunile asupra deficiențelor acestor instituții sunt diferite. UNEJ a elaborat și a prezentat MJ un proiect de modificare a cadrului încă în anul 2011 și, în opinia acestora, propunerile nu au fost luate în considerare. Mai mult, denumirea acțiunii lasă să se înțeleagă că aceasta ar trebui să reflecte interesele persoanelor care participă în mod direct la executarea hotărârilor. În funcție de situație,

ar fi oportună și o analiză asupra deficiențelor, care să servească drept bază pentru propuneri. Remarcăm că UNEJ nu a elaborat niciun raport care să indice asupra acestor deficiențe.

Acțiunea 3.3.1., punctul 3. *Elaborarea Regulamentului privind executarea hotărârilor CtEDO din cadrul domeniului specific, Evaluarea impactului cadrului normativ actual privind executarea hotărârilor judecătorești și a mecanismului de implementare a acestor hotărâri, inclusiv a hotărârilor CtEDO*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: mj, Ministerul Finanțelor, UNEJ
- Indicator de performanță: Proiect de regulament elaborat și remis Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Acțiunea respectivă, la fel, ridică mari semne de întrebare, atât la nivel de conținut, cât și ca formă de realizare. Astfel, potrivit Planului de acțiuni, urma să fie realizat un proiect de Regulament care să fie expediat Guvernului spre examinare. Or, însuși Convenția Europeană prevede deja un sistem de executare a hotărârilor sale valabil în toate statele ce au ratificat această Convenție. Ținând cont de faptul că Regulamentul este un act subordonat legilor și se propune spre aprobare Guvernului, acesta urmează să fie elaborat în corelare cu legislația în vigoare care a suferit modificări esențiale, precum și cu procesele de reformare a sistemului de examinare și executare a cauzelor în fața CtEDO. Pe de altă parte, la nivel de propuneri legislative din partea subiecților de inițiativă legislativă – deputați, în perioada de referință au fost înaintate mai multe propuneri în această privință.

Acțiunea 3.3.2., punctul 2. *Elaborarea proiectului de modificare a cadrului normativ în vederea consolidării instituționale și funcționale a Comisiei de licențiere și a Colegiului disciplinar din cadrul domeniului specific, Consolidarea instituțională și funcțională a noului sistem de executori judecătorești privați*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, UNEJ
- Indicator de performanță: Proiectul de lege elaborat și remis Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

În perioada de referință, MJ a întreprins acțiuni cu privire la definitivarea proiectului de lege. Cu toate acestea, UNEJ a comunicat că activitatea autorilor nu a fost una transparentă, iar opiniile UNEJ au fost ignorate în repetate rânduri.

Acțiunea 3.3.3., punctul 2. *Elaborarea proiectului de modificare a cadrului normativ în vederea înlăturării deficiențelor din sistemul de management al informației și de comunicare, inclusiv în partea ce ține de asigurarea accesului la bazele de date din cadrul obiectului specific. Asigurarea respectării termenelor rezonabile de executare a hotărârilor judecătorești*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, UNEJ, autoritățile care administrează bazele de date
- Indicator de performanță: Proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și remis spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

La această acțiune ar trebui menționat faptul că MJ și UNEJ încă nu au găsit un numitor comun asupra structurii bazei de date și a organului care ar urma să gestioneze procesul.

Acestei acțiuni urma să-i preceadă acțiunea cu nr. 3.3.3 punctul 1/ Efectuarea unui studiu în vederea stabilirii deficiențelor în sistemul de management al informației și de comunicare, care au impact asupra executării hotărârilor judecătorești (a se vedea detalii mai sus).

Capitolul IV

EVALUAREA IMPLEMENTĂRII ACTIVITĂȚILOR DIN CADRUL PILONULUI IV

Capacitate instituțională. În primul trimestru al anului 2013, GL pentru monitorizarea implementării acțiunilor pentru Pilonul IV al SRSJ s-a întrunit în cadrul a două ședințe, pe 12.02. și 22.03. La ședințele GL au fost prezenți majoritatea membrilor cu drept de vot. În principal, s-a discutat despre Planul de activități pentru anul 2013, activitățile care au drept termen de realizare primul trimestru 2013, precum și cele ce au rămas nerealizate din 2012. Din păcate, constatăm că, deși a trecut mai mult de o lună de la ultima ședință și aproape două luni și jumătate de la prima, procesele verbale încă nu au fost plasate pe pagina web dedicată reformei.

ACȚIUNI RESTANTE DIN ANUL 2012

Grupul I. Studii de evaluare a necesităților și practicilor actuale. Propunerea recomandărilor pentru reforme

Acțiunea 4.1.5. punctul 1. *Efectuarea unui studiu privind instrumentele de prevenire a imixtiunii în activitatea de îndeplinire a justiției și de prevenire a comportamentului coruptibil*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției/Centrul Național Anticorupție
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandări formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Studiul este în proces de elaborare de către Centrul pentru Analiza și Prevenirea Corupției și urmează să fie prezentat până la finele lunii mai 2013.

Domeniul specific de intervenție: 4.3.2. Elaborarea și aplicarea unor măsuri de încurajare a actorilor din sectorul justiției în scopul promovării unui comportament integru și dezvoltării unei culturi de intoleranță față de fenomenul corupției

Acțiunea 4.3.2. punctul 1: *Efectuarea unui studiu privind testarea benevolă cu aparatul poligraf a reprezentanților sectorului justiției*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției/Centrul Național Anticorupție, CSM, PG, MAI
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandări formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Studiul este în proces de elaborare de către Centrul pentru Analiza și Prevenirea Corupției și urmează să fie prezentat până la finele lunii mai 2013.

Domeniul specific de intervenție: 4.3.4. Publicarea și mediatizarea hotărârilor judecătorești privind condamnarea actorilor din sectorul justiției pentru acte de corupție

Acțiunea 4.3.4. punctul 1. *Efectuarea unui studiu privind oportunitatea modificării cadrului normativ care vizează publicarea și mediatizarea hotărârilor judecătorești privind condamnarea reprezentanților sectorului justiției pentru acte de corupție*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, CSM
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandări formulate; 2. Proiect de lege elaborat și remis spre examinare Guvernului;
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Această acțiune rămâne nerealizată în momentul elaborării prezentului raport. Monitorizarea paginilor web ale instanțelor judecătorești demonstrează că acestea sunt, deocamdată, neadapate publicării hotărârilor judecătorești privind condamnarea reprezentanților justiției pentru acte de corupție și evidențierea acestor hotărâri de celelalte. Pe de altă parte, unii dintre judecătorii intervievați au declarat că ar plasa o asemenea informație pe pagina web a instanței în cazul în care asemenea hotărâri ar exista, acestea fiind lipsă în prezent.

Grupul III. Îmbunătățirea cadrului juridic și elaborarea proiectelor de legi, regulamente

Domeniul specific de intervenție: 4.1.1. Ridicarea substanțială a salariilor subiecților din sectorul justiției și simplificarea criteriilor de calculare a salariilor

Acțiunea 4.1.1. punctul 1. *Modificarea cadrului normativ în vederea simplificării modului de calculare a salariului și reevaluării garanțiilor sociale ale actorilor din sectorul justiției*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
- Indicator de performanță: Proiect de lege elaborat și remis Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Această acțiune poate fi considerată drept parțial realizată din moment ce un proiect de lege a fost înregistrat în Parlament pe data de 18.12.2012 (<http://www.parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelelegislative/tabid/61/LegislativId/1514/Default.aspx>). Însă, documentul vizează doar judecătorii, nu și ceilalți subiecți din sectorul justiției.

Considerăm că rapoartele elaborate de grupurile de monitorizare ar trebui să fie mai explicite cu privire la pașii următori, necesari realizării acestei acțiuni.

Totodată, ținem să menționăm faptul că pe pagina Web a MJ a fost publicat un raport analitic și argumentat referitor la elaborarea unui proiect de lege care ar prevedea o salarizarea adecvată a procurorilor în raport cu salarizarea judecătorilor, în conformitate cu prevederile documentelor internaționale și bunele practici existente în statele cu o democrație avansată din Europa.²²

²² <http://www.justice.gov.md/pageview.php?!=ro&idc=275> (vizionat: 04.05.2012)

Capitolul V

EVALUAREA IMPLEMENTĂRII ACTIVITĂȚILOR DIN CADRUL PILONULUI V

Capacitate instituțională. În primul trimestru al anului 2013, GL V s-a întrunit în cadrul a două ședințe, pe 7 februarie și 14 martie. Doar la una din ședințe a fost întrunit cvorumul. Potrivit agendelor de lucru și proceselor verbale, s-a discutat și urmau să fie discutate subiecte ce țin de modul de realizare a acțiunilor restante din 2012 și acțiunile care urmau să fie desfășurate în trimestrul I al anului 2013.

ACȚIUNI RESTANTE DIN ANUL 2012

Grupul I. Studii de evaluare a necesităților și practicilor actuale. Propunerea recomandărilor pentru reforme

Domeniul specific de intervenție 5.1.1. Preluarea examinării cauzelor economice de către instanțele de drept comun, inclusiv prin asigurarea specializării judecătorilor pe aceste categorii de cauze

Acțiunea 1. *Efectuarea studiului datelor statistice privind:*

- a) numărul de cereri depuse în cauzele economice în instanțele de pe raza sediului (domiciliului) părților;
 - b) numărul agenților economici înregistrați în unitățile administrativ-teritoriale, care pot fi implicați în cauzele economice
- Termen de realizare: trimestrul III, 2012
 - Responsabil pentru implementare: MJ, CSM, Biroul Național de Statistică
 - Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandările formulate.
 - **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 30 septembrie 2012. Potrivit informațiilor din cadrul ședințelor grupului de lucru, MJ nu poate elabora studiul respectiv din lipsă de bani, fiind necesară asistența externă care nu a fost deocamdată identificată.

Domeniul specific de intervenție 5.1.2. Elaborarea principiilor directe privind utilizarea mecanismelor alternative de soluționare a disputelor (penale, civile, comerciale) și dezvoltarea instituțiilor de mediere și arbitraj în calitate de mijloace alternative de soluționare a litigiilor

Acțiunea 1. *Elaborarea unor studii privind funcționarea instituției medierii în domenii specifice (litigii familiale, civile și comerciale, de muncă, de contencios administrativ, privind protecția consumatorului) și oportunitatea dezvoltării unui sistem de mediere comunitară și a instituției arbitrajului*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei, Ministerul Economiei, Consiliul de Mediere, CSM, Camera de Comerț și Industrie

- Indicator de performanță: Studii efectuate și recomandările formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie 2012. Potrivit informațiilor din cadrul ședințelor grupului de lucru, acțiunea nu a fost realizată. Potrivit datelor MJ, precum și potrivit Planului de acțiuni²³ a ministerului pentru anul 2013, responsabilitatea pentru elaborarea studiului a fost pusă pe seama Consiliului de mediere, termenul limită fiind 30 decembrie 2013.

Pe de altă parte, la finele anului 2012, pe pagina web a MJ²⁴ a fost publicat un studiu cu privire la *Evaluarea cadrului legal național în materie de arbitraj*, elaborat în vederea realizării punctului 5.1.2 punct 1 din Planul de acțiuni și pentru identificarea instrumentelor juridice internaționale și interne în domeniul arbitrajului, precum și pentru a determina obiectivele de consolidare și îmbunătățire a cadrului legal care condiționează funcționalitatea și eficiența arbitrajului ca metodă alternativă de soluționare a litigiilor. Totuși, acest studiu nu poate fi considerat ca un instrument elaborat în vederea medierii pe domenii specifice de intervenție, deoarece se referă exclusiv la aspecte relevante ale legislației naționale și standardele internaționale.

Domeniul specific de intervenție 5.3.1. Modernizarea sistemului de evidență electronică a agenților economici

Acțiunea 1. *Efectuarea unui studiu referitor la metodele de modernizare a sistemului de evidență electronică a agenților economici*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: Centrul de Guvernare Electronică, MJ, Ministerul Economiei, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandările formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie 2012. Potrivit informațiilor din cadrul ședințelor grupului de lucru, MJ va angaja un expert pentru elaborarea studiului. Termenul limită a fost fixat iunie-iulie 2013.

Monitorii Promo-LEX au efectuat interviuri în teritoriu pentru a verifica în ce măsură subiecții relevanți din regiuni cunosc despre reformele efectuate la nivel central, în speță, elaborarea studiului referitor la metodele de modernizare a sistemului de evidență electronică a agenților economici. În total au fost chestionați 34 de specialiști raionali în economie și problemele percepției fiscale. Cu regret, semnalăm că respondenții au confundat anumite aspecte și studii.

Astfel, din 34 de specialiști raionali intervievați, 20 au declarat că sunt la curent cu constatările și recomandările studiului, care, de altfel, nici nu a fost elaborat. Doar 14 specialiști raionali au recunoscut că nu sunt la curent. În opinia Promo-LEX, această situație vorbește despre următoarele: *de facto* specialiștii raionali sunt la curent cu SRSJ, dar evită să recunoască faptul că nu sunt la curent cu anumite rezultate sau produse ale acesteia. Totuși, nu este exclus faptul că în rândul profesioniștilor sunt puse în discuție diverse analize și studii legate de subiectul respectiv, și este posibil ca respondenții să fi confundat anumite lucruri.

²³ www.justice.gov.md/public/files/Planul_de_activitate_al_Ministerului_Justitiei_pentru_anul_2013.doc pag.19

²⁴ www.justice.gov.md/public/files/file/studii/evaluarea_cadrului_legal_national_in_materie_de_arbitraj.doc

Domeniul specific de intervenție 5.3.2. Crearea unui registru electronic unic de evidență a agenților economici și organizațiilor necomerciale

Acțiunea 1. *Efectuarea unui studiu privind registrul unic al agenților economici și organizațiilor necomerciale*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: Centrul de Governare Electronică, MJ, Ministerul Economiei, Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandările formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie 2012. Potrivit informațiilor din cadrul ședințelor grupului de lucru, problemele din acest domeniu vor fi abordate în cadrul studiului amintit în punctul precedent, cu data limită - iunie-iulie 2013.

Monitorii Promo-LEX au efectuat interviuri în teritoriu pentru a verifica în ce măsură subiecții relevanți din regiuni cunosc despre reformele efectuate la nivel central, în speță, elaborarea studiului referitor la metodele de modernizare a sistemului de evidență electronică a agenților economici. În total au fost chestionați 34 de specialiști raionali în economie și problemele percepției fiscale. Cu regret, semnalăm că respondenții au confundat anumite aspecte și studii.

Astfel, din 34 de specialiști raionali intervievați, 17 au declarat că sunt la curent cu constatările și recomandările studiului, care, de altfel, nici nu a fost elaborat. Alți 17 specialiști raionali au recunoscut că nu sunt la curent. În opinia Promo-LEX, această situație vorbește despre următoarele: *de facto* specialiștii raionali sunt la curent cu Strategia de Reformă în Sectorul Justiției, dar evită să recunoască faptul că nu sunt la curent cu anumite rezultate sau produse ale acesteia. Totuși, nu este exclus faptul că în rândul profesioniștilor sunt puse în discuție diverse analize și studii legate de subiectul respectiv, și este posibil ca respondenții să fi confundat anumite lucruri.

ACȚIUNI RESTANTE DIN ANUL 2012

Grupul II. Îmbunătățirea cadrului juridic și elaborarea proiectelor de legi, regulamente

Domeniul specific de intervenție 5.2.1. Crearea cadrului normativ necesar pentru organizarea și funcționarea eficientă a administratorilor procedurii de insolvență

Acțiunea 2. *Crearea cadrului instituțional pentru exercitarea profesiei de administrator autorizat*

- Termen de realizare: trimestrul III, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, Ministerul Economiei
- Indicator de performanță: Structuri pentru desfășurarea activității de administrator autorizat, create
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 30 septembrie 2012. Cu toate acestea, în octombrie anul trecut, proiectul de Lege cu privire la administratorii autorizați a fost supus consultărilor publice, fiind plasat pe pagina: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=515>. Proiectul nu a fost examinat nici de Guvern și nici trimis Parlamentului. Potrivit Planului de activitate²⁵ al MJ pentru anul 2013, Direcția Generală Legislație și Direcția Profesii și Servicii Juridice sunt responsabile de încheierea acestei acțiuni până pe 30 septembrie 2013.

Domeniul specific de intervenție 5.2.1. Crearea cadrului normativ necesar pentru organizarea și funcționarea eficientă a administratorilor procedurii de insolvență

Acțiunea 3. *Elaborarea proiectelor de acte normative privind admiterea în profesia de administrator autorizat și supravegherea acestei activități*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ
- Indicator de performanță: Proiecte de acte normative elaborate și aprobate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acestei acțiuni a expirat pe 31 decembrie 2012. Cu toate acestea, în octombrie anul trecut, proiectul de Lege cu privire la administratorii autorizați a fost supus consultărilor publice, fiind plasat pe pagina: <http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=515>. Proiectul nu a fost examinat nici de Guvern și nici expediat Parlamentului. Deși potrivit Planului de activitate²⁵ al MJ pentru anul 2013, Direcția Generală Legislație și Direcția Profesii și Servicii Juridice sunt responsabile de încheierea acestei acțiuni până la 30 septembrie 2013, de rând cu elaborarea cadrului legal general privind organizarea și funcționarea administratorilor autorizați, precum și elaborarea proiectelor de acte normative legate de admiterea în profesie și supravegherea activității respective.

25 www.justice.gov.md/public/files/Planul_de_activitate_al_Ministerului_Justitiei_pentru_anul_2013.doc pag.20

26 www.justice.gov.md/public/files/Planul_de_activitate_al_Ministerului_Justitiei_pentru_anul_2013.doc pag.20

Capitolul VI

EVALUAREA IMPLEMENTĂRII ACTIVITĂȚILOR DIN CADRUL PILONULUI VI

Evaluarea implementării activităților din cadrul Pilonului VI

Capacitate instituțională. În primul trimestru al anului 2013, GL VI s-a întrunit în cadrul a două ședințe, pe 8 februarie și 5 martie 2013. Ședințele au avut loc în condiții de cvorum. Potrivit agendelor de lucru și proceselor verbale, s-a discutat despre modul de realizare a acțiunilor prevăzute pentru anul 2012 (care au fost declarate restante) și acțiunile care urmau să fie realizate în trimestrul I al anului 2013. Cu regret, procesele verbale ale ședințelor GL nu au fost plasate pe pagina web a MJ.

ACȚIUNI CU TERMEN DE REALIZARE : TRIMESTRUL I, 2013

Grupul I. Studii de evaluare a necesităților și practicilor actuale. Propunerea recomandărilor pentru reforme

Domeniul specific de intervenție 6.5.1. Introducerea unui concept modern de probațiune care să contribuie la siguranța comunității prin reabilitarea efectivă în societate a delincvenților

Acțiunea 1. *Elaborarea concepției de dezvoltare a instituției probațiunii care să contribuie la siguranța comunității prin reabilitarea efectivă în societate a delincvenților*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: MJ
- Indicator de performanță: Studiu efectuat și recomandările formulate, concepția elaborată și aprobată
- **Calificativ: acțiune nerealizată²⁷**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 martie 2013. Cu toate acestea, concepția respectivă nu a fost făcută publică. În cadrul unui interviu, reprezentanții MJ au comunicat că sunt la curent cu faptul că un astfel de studiu a fost elaborat și că recomandările ministerului au fost luate în considerație de autorii studiului. Persoana interviuată nu a oferit alte detalii despre autorii studiului sau dacă documentul este public.

Domeniul specific de intervenție 6.5.2. Asigurarea autonomiei instituționale a serviciului de probațiune

Acțiunea 2. *Optimizarea sistemului organelor de probațiune*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: MJ
- Indicator de performanță: Serviciu de probațiune optimizat, schema de încadrare a personalului revizuită

²⁷ Pe parcursul scrierii raportului respectiv, în afara perioadei de raportare (la 2 aprilie 2013) un proiect de Hotărâre de Guvern a fost făcut public în vederea realizării acțiunii respective.

- **Calificativ: acțiune nerealizată**²⁸

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 martie 2013. Cu toate acestea, concepția de optimizare a sistemului de probațiune nu a fost făcută publică de către MJ.

ACȚIUNI RESTANTE DIN ANUL 2012

Grupul II. Elaborarea recomandărilor metodologice și programelor de formare profesională

Domeniul specific de intervenție 6.2.3. Consolidarea abilităților și competențelor de management, de investigare, de cercetare și de analiză ale personalului Centrului pentru Drepturile Omului (CpDOM) și ale instituției avocatul parlamentar

Acțiunea 1. *Elaborarea curriculumului pentru instruirea inițială a noilor angajați și a planului de instruire continuă a personalului CpDOM (inclusiv a reprezentanțelor acestuia), care implică dezvoltarea abilităților de identificare și raportare a încălcărilor drepturilor omului*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: CpDOM, Academia de Administrare Publică, INJ
- Indicator de performanță: Curriculum și planul de instruire elaborate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie 2012. CpDOM a evaluat necesitățile de instruire, urmând ca curriculum să fie definitivat de INJ. Pe parcursul primului trimestru al anului 2013, pe pagina web²⁹ a INJ nu a fost publicată Hotărârea privind [aprobarea curriculumului pentru instruirea](#) personalului CpDOM. Pe de altă parte, nici în Planul de acțiuni³⁰ al CpDOM pentru anul 2013 nu sunt menționate activități de instruire a personalului. Totuși, potrivit informațiilor prezentate de angajații Centrului în cadrul ședințelor GL, pentru anul a 2013 au fost alocate mijloace financiare și, respectiv, în cel de-al doilea trimestru va demara procesul de instruire.

Grupul III. Îmbunătățirea cadrului juridic și elaborarea proiectelor de legi, regulamente

Domeniul specific de intervenție 6.2.1. Reformarea instituțională a CpDOM și a instituției avocatul parlamentar; schimbarea modalității de numire și de evaluare a performanței avocatului parlamentar

Acțiunea 2. *Elaborarea proiectului de lege cu privire la instituția avocatul parlamentar (avocatul poporului), în variantă nouă, și a proiectului de modificare a Regulamentului CpDOM*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, CpDOM

²⁸ Pe parcursul scrierii raportului respectiv, în afara perioadei de raportare, un proiect de Hotărâre de Guvern a fost făcut public în vederea realizării acțiunii respective.

²⁹ <http://inj.md/node/545>

³⁰ http://ombudsman.md/sites/default/files/dezvoltare_strategica/plan_actiuni_2013_0.pdf

- Indicator de performanță: Proiecte de acte normative, elaborate și remise spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată³¹**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie. Cu toate acestea, pe parcursul primului trimestru al anului 2013 s-a lucrat activ asupra elaborării proiectelor acestor acte normative, inclusiv au fost solicitate avize din partea asociațiilor obștești. La finele lunii martie proiectul urma să fie definitivat și propus spre consultare publică.

Domeniul specific de intervenție 6.3.2. Consolidarea instrumentelor de protecție a copiilor victime sau martori ai infracțiunilor în cadrul proceselor penale

Acțiunea 3. *Modificarea cadrului normativ în vederea acordării dreptului de asistență juridică garantată de stat copiilor victime ale infracțiunilor*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, CNAJGS
- Indicator de performanță: Proiect de lege elaborat și remis spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat la 31 decembrie 2012. Cu toate acestea, pe parcursul primului trimestru al anului 2013 s-a lucrat activ asupra elaborării proiectului de act normativ, care spre finele lunii februarie a fost finalizat. Pe 27 februarie 2013 proiectul de Lege a fost plasat pe pagina web³² pentru consultare publică. Pe parcursul perioadei de raportare, nu a fost elaborat niciun raport cu privire la rezultatele consultărilor publice, iar proiectul nu a fost examinat nici de Guvern și, respectiv, nici de Parlament.

Domeniul specific de intervenție 6.4.3. Consolidarea capacităților instituțiilor responsabile de privarea de libertate (poliția, sistemul penitenciar, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției/Centrul Național Anticorupție, instituțiile psihiatrice, internatele psihoneurologice și azilurile) privind prevenirea și combaterea torturii și a relelor tratamente

Acțiunea 2. *Crearea unor mecanisme disciplinare interne, independente, de examinare a plângerilor privind actele de tortură și alte rele tratamente*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: PG, MJ, MAI, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției/Centrul Național Anticorupție
- Indicator de performanță: Regulament elaborat, numărul de plângeri examinate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie 2012. PG a elaborat un studiu al legislației naționale, iar în baza acestuia urmau să fie elaborate regulamentele interne ale instituțiilor partenere. Cu toate acestea, pe parcursul trimestrului I al anului 2013, nu au fost făcute publice regulamentele interne ce ar stabili mecanisme independente de examinare a plângerilor privind actele de tortură. Mai mult, pe paginile web ale instituțiilor responsabile pentru implementarea acțiunii nu sunt plasate niciun fel de reglementări, inclusiv interne, privind examinarea unor astfel de cazuri.

31 La 15 aprilie 2013, în afara perioadei de raportare, pe pagina web a Ministrului Justiției (<http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=839>) a fost plasată informația cu privire la consultarea publică a proiectului Legii noi cu privire la avocatul poporului.

32 <http://www.particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=770>

Domeniul specific de intervenție 6.4.3. Consolidarea capacităților instituțiilor responsabile de privarea de libertate (poliția, sistemul penitenciar, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției/Centrul Național Anticorupție, instituțiile psihiatrice, internatele psihoneurologice și azilurile) privind prevenirea și combaterea torturii și a relelor tratamente

Acțiunea 4. *Elaborarea proiectului de modificare a cadrului normativ în vederea subordonării directe a procurorilor anti-tortură PG*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, PG
- Indicator de performanță: Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat și remis spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie 2012. Nici pe parcursul primului trimestru al anului 2013, un proiect de lege care ar prevedea modificarea cadrului legal existent și implicit va subordona direct procurorii antitortură PG, nu a fost elaborat. Mai mult, în cadrul Procuraturii nu există o viziune unică referitor la necesitatea acestor modificări.

Domeniul specific de intervenție 6.4.4. Crearea unui sistem standardizat și protejat împotriva manipulărilor de evidență a cazurilor de reținere, arest și detenție

Acțiunea 1. *Elaborarea conceptului sistemului de evidență a cazurilor de reținere, arest și detenție; după caz, elaborarea proiectului de modificare a cadrului normativ*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MAI, PG, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției/Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal, MJ
- Indicator de performanță: GL creat, concept elaborat, după caz proiect de modificare a cadrului normativ elaborat și remis spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie 2012. Un grup de lucru care ar implica membri din toate instituțiile partenere responsabile de realizarea acțiunii nu a fost creat. Pe de altă parte, anumite instituții (Departamentul Instituțiilor Penitenciare) au continuat separat activitatea de elaborare a sistemelor de evidență internă a persoanelor deținute, însă nici acestea din urmă nu au fost prezentate public.

Domeniul specific de intervenție 6.4.5. Combaterea eficientă a faptelor de tortură și rele tratamente

Acțiunea 1. *Elaborarea proiectului de modificare a cadrului normativ pentru asigurarea independenței profesionale a lucrătorilor medicali din locurile de detenție, prin transferul lor în subordinea Ministerului Sănătății, pentru a conferi valoare probatorie examenului medical independent în cazurile de pretinse acte de tortură, pentru eliminarea contradicțiilor în ceea ce privește calificarea acțiunilor drept acte de tortură și pentru înăsprirea pedepselor pentru actele de tortură în corelare cu gravitatea acestora*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, CpDOM, PG, MAI, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției/Centrul Național Anticorupție, Serviciul Vamal, Ministerul Sănătății

- Indicator de performanță: Proiect de modificare a cadrului normativ, elaborat
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie 2012. Nici pe parcursul primului trimestru al anului 2013 lucrurile nu au evoluat. Niciun proiect de act normativ nu a fost elaborat în acest sens.

Domeniul specific de 6.4.6. Crearea unor mecanisme eficiente de reabilitare a victimelor torturii și relelor tratamente

Acțiunea 1. *Elaborarea cadrului normativ necesar pentru reabilitarea victimelor torturii și altor rele tratamente*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, Ministerul Muncii, Protecției Sociale și Familiei
- Indicator de performanță: Proiect de act normativ elaborat și remis spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie 2012. Nici pe parcursul primului trimestru a anului 2013, lucrurile nu au evoluat. Pentru a facilita activitatea de elaborare a proiectului respectiv, membrii grupului de lucru au propus combinarea acestei acțiuni cu acțiunea 2.5.3 punct 1 din plan, care însă prevede doar elaborarea unui studiu general privind reabilitarea victimelor. De remarcat că acea acțiune nu prevede elaborarea unui proiect de modificare a cadrului normativ.

ACȚIUNI CU TERMEN DE REALIZARE: TRIMESTRUL I, 2013

Grupul III. Îmbunătățirea cadrului juridic și elaborarea proiectelor de legi, regulamente

Domeniul specific de intervenție 6.5.1. Introducerea unui concept modern de probațiune care să contribuie la siguranța comunității prin reabilitarea efectivă în societate a delincvenților

Acțiunea 2. *Elaborarea proiectului de modificare a cadrului normativ cu privire la probațiune*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: MJ
- Indicator de performanță: Proiect de lege elaborat și remis spre examinare Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 martie 2013. Pe parcursul perioadei de raportare proiectul legii respective nu a fost făcut public. Respectiv, un astfel de proiect nu a fost posibil de găsit pe pagina web a instituției responsabile de executare și nici pe pagina web www.particip.gov.md.

ACȚIUNI RESTANTE DIN ANUL 2012

Grupul IV. Elaborarea și utilizarea mecanismelor de sensibilizare și de informare

Domeniul specific de intervenție 6.2.3. Consolidarea abilităților și competențelor de management, de investigare, de cercetare și de analiză ale personalului CpDOM și ale instituției avocatul parlamentar

Acțiunea 3. *Modificarea paginii web a CpDOM în vederea asigurării caracterului interactiv al acesteia*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: CpDOM
- Indicator de performanță: Pagina web modificată
- **Calificativ: acțiune realizată**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 decembrie 2012, însă la acea etapă nu a fost finalizat, fiind disponibilă doar în regim de testare. Pe parcursul primului trimestru al anului 2013 pagina web a fost definitivată și disponibilă în regim obișnuit.

ACȚIUNI CU TERMEN DE REALIZARE : TRIMESTRUL I, 2013

Grupul IV. Elaborarea și utilizarea mecanismelor de sensibilizare și de informare

Domeniul specific de intervenție 6.5.4. Consolidarea parteneriatelor dintre serviciul de probațiune și alte organizații publice sau private, membri ai societății civile, familii și comunități în vederea promovării reabilitării și a incluziunii sociale a foștilor deținuți

Acțiunea 1. *Elaborarea strategiei de comunicare cu publicul și cu partenerii serviciului de probațiune*

- Termen de realizare: trimestrul I, 2013
- Responsabil pentru implementare: MJ
- Indicator de performanță: Strategie elaborată și aprobată
- **Calificativ: acțiune nerealizată**
- **Respondenți: consilieri de probațiune – 34**

Termenul de realizare a acțiunii respective a expirat pe 31 martie 2013. Până la data limită, strategia de comunicare cu publicul nu a fost făcută accesibilă publicului larg. Pe de altă parte, monitorii Promo-LEX au intervievat 34 de consilieri de probațiune, dintre care 31 au comunicat că utilizează strategia de comunicare cu publicul și doar 3 au afirmat că nu sunt la curent cu existența unei astfel de strategii.

Capitolul VII

EVALUAREA IMPLEMENTĂRII ACTIVITĂȚILOR DIN CADRUL PILONULUI VII

Capacitate instituțională. În primul trimestru al anului 2013, Grupul de Coordonare a implementării SRSJ s-a întrunit într-o singură ședință, la 18 martie. În principal, s-a prezentat raportul pentru 2012 cu privire la implementarea SRSJ, s-a discutat planul de activități pentru anul 2013, precum și diversele probleme întâmpinate de grupurile de lucru pe diferiți piloni.

ACȚIUNI CU TERMEN DE REALIZARE: ANUL 2012

Grupul I. Studii de evaluare a necesităților și practicilor actuale. Propunerea recomandărilor pentru reforme

Acțiunea 7.1.4. punctul 1. *Analiza funcțiilor și structurii fiecărei instituții implicate în procesul de reformă a sectorului justiției*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012
- Responsabil pentru implementare: instituțiile din sectorul justiției
- Indicator de performanță: Analize efectuate și recomandări formulate;
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Către momentul elaborării prezentului raport, această acțiune este nerealizată. Din păcate, constatăm că, pentru majoritatea covârșitoare a activităților analitice (elaborare studii, analize, etc.), nu există suficientă capacitate în interiorul instituțiilor responsabile și acestea devin dependente de suportul extern.

Domeniul specific de intervenție 7.2.3. Sporirea accesului publicului la actele normative (baza de date)

Acțiunea 7.2.3. punctul 1. *Elaborarea unui studiu privind accesibilitatea publicului larg la actele normative (baza de date)*

- Termen de realizare: trimestrul II, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, Centrul pentru Guvernare Electronică
- Indicator de performanță: studiu elaborat și recomandări formulate
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Grupul II. Elaborarea recomandărilor metodologice și programelor de formare profesională

Domeniul specific de intervenție 7.2.2. Îmbunătățirea procesului de creație legislativă în vederea asigurării stabilității, previzibilității și clarității actelor legislative

Acțiunea 7.2.2. punctul 4. *Realizarea unui manual privind elaborarea actelor normative*

- Termen de realizare: trimestrul IV, 2012

- Responsabil pentru implementare: MJ
- Indicator de performanță: manual elaborat
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Această acțiune este în strânsă legătură cu acțiunea 7.2.2. punctul 3, respectiv, ar putea fi realizată imediat după aprobarea modificărilor legislative de rigoare.

Grupul III. Îmbunătățirea cadrului juridic și elaborarea proiectelor de legi, regulamente

Domeniul specific de intervenție 7.2.2. Îmbunătățirea procesului de creație legislativă în vederea asigurării stabilității, previzibilității și clarității actelor legislative

Acțiunea 7.2.2. punctul 2. *Elaborarea unui proiect de modificare a Legii nr. 780-XV din 27 decembrie 2001 privind actele legislative și a Legii nr. 317-XV din 18 iulie 2003 privind actele normative ale Guvernului și ale altor autorități ale administrației publice centrale și locale în vederea asigurării stabilității, previzibilității și clarității cadrului legal*

- Termen de realizare: trimestrul II, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ
- Indicator de performanță: proiect de lege elaborat și remis Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Proiectul de Lege cu privire la actele normative care unifică prevederile Legii cu privire la actele normative și Legii cu privire la actele normative ale Guvernului (...) a fost supus discuțiilor publice în decembrie 2012. Proiectul de *Lege privind actele normative* oferă un cadru legal unificat al procesului de elaborare a actelor normative, acordând în același timp suficiente garanții de eficiență, transparență și previzibilitate actelor normative indiferent de organul emitent.³³

Proiectul de lege privind actele normative a fost prezentat pentru o avizare prealabilă tuturor organelor administrației publice centrale, Secretariatul Parlamentului, Cancelaria de Stat. Dat fiind faptul că, în urma acestui proces, a fost înaintat un număr mare de propuneri, s-a decis definitivarea proiectului în contextul acestora și remiterea pentru avizare repetată.

Acțiunea 7.2.2. punctul 3. *Elaborarea cadrului normativ privind metodologia evaluării ex-ante*

- Termen de realizare: trimestrul II, 2012
- Responsabil pentru implementare: MJ, Cancelaria de Stat
- Indicator de performanță: proiect de lege elaborat și remis Guvernului
- **Calificativ: acțiune nerealizată**

Conform informației prezentate în raportul pentru 2012 privind implementarea SRSJ, aceste aspecte sunt incluse în proiectul de lege privind implementarea acțiunii de mai sus, însă etapa la care se află proiectul este incertă.

³³ <http://particip.gov.md/proiectview.php?!=ro&idd=479>

Capitolul VIII

MONITORIZAREA ȘEDINTELOR DE JUDECATĂ ȘI EVALUAREA NIVELULUI DE SATISFAȚIE A JUSTIȚIABILILOR FAȚĂ DE ACTUL DE JUSTIȚIE

A. MODUL DE PERCEPȚIE A PĂRȚILOR ÎN PROCES ȘI ALE REPREZENTANȚILOR ACESTORA (APARENȚELE ADMINISTRĂRII JUSTIȚIEI)

Pentru efectuarea acestor diagrame, autorii au analizat 354 de chestionare completate în perioada 10 februarie – 30 martie 2013, în rândul participanților la procesele monitorizate de către rețeaua observatorilor locali.

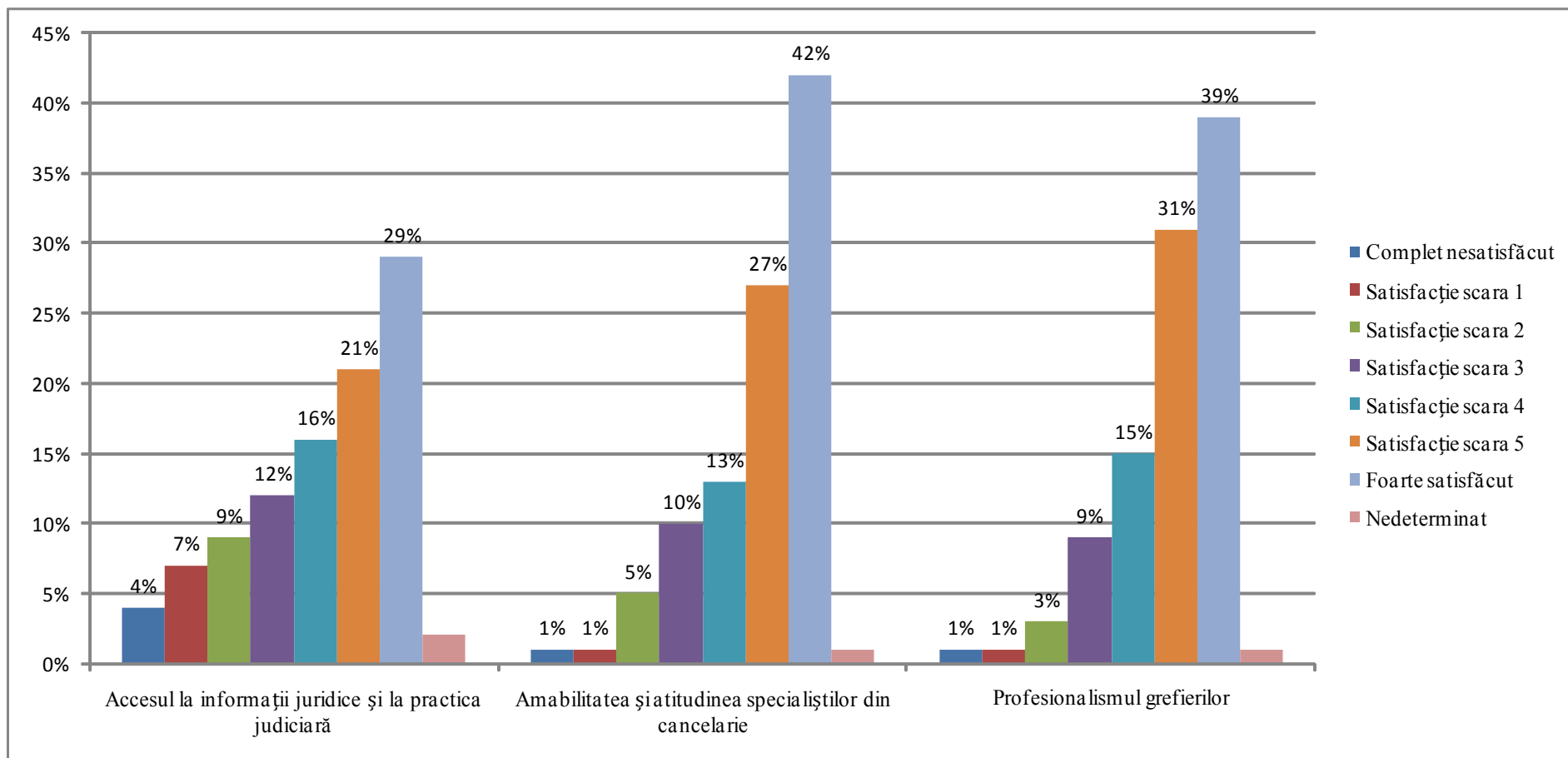
Sondajul își propune să măsoare percepțiile părților prezente la ședința de judecată și ale reprezentanților acestora (nu percepțiile observatorului) față de actul de justiție, prin prisma următorilor indicatori (parametri):

1. Accesibilitatea informației și transparența;
2. Calitatea sediilor și e-justiția;
3. Accesul la justiție;
4. Calitatea, independența și imparțialitatea judecătorilor;
5. Corectitudinea procesului judiciar;
6. Calitatea rezultatului procesului judiciar (hotărârilor);
7. Starea generală și tendințele în calitatea administrării justiției.

Nivelul de satisfacție a fost redat pe o scară de la 0 la 6, în care 0 este complet nesatisfăcut, iar 6 - foarte satisfăcut. În cazul în care interviuatul nu a dorit sau nu a răspuns la întrebările puse, s-a considerat că acesta este indecis/nedeterminat. Pentru o analiză comprehensivă a datelor, am catalogat nivelul 0 și 1 de satisfacție ca fiind complet nesatisfăcuți, iar cele din categoriile de satisfacție de 5 și 6 ca fiind satisfăcuți pe deplin. Categoriile 2 – 4 au fost considerate ca satisfăcuți mediu de aspectele discutate.

Au fost intervievate următoarele categorii de respondenți: Avocați – 103, Procurori - 50, Reclamanți – 80, Pârâți – 51, Inculpați – 35, Partea vătămată – 26, Contravenient – 1, Agent constator – 1, Petiționar – 1, Intervenient – 3, Reprezentant – 2, Procuror militar - 1.

1. Accesibilitatea informației și transparența

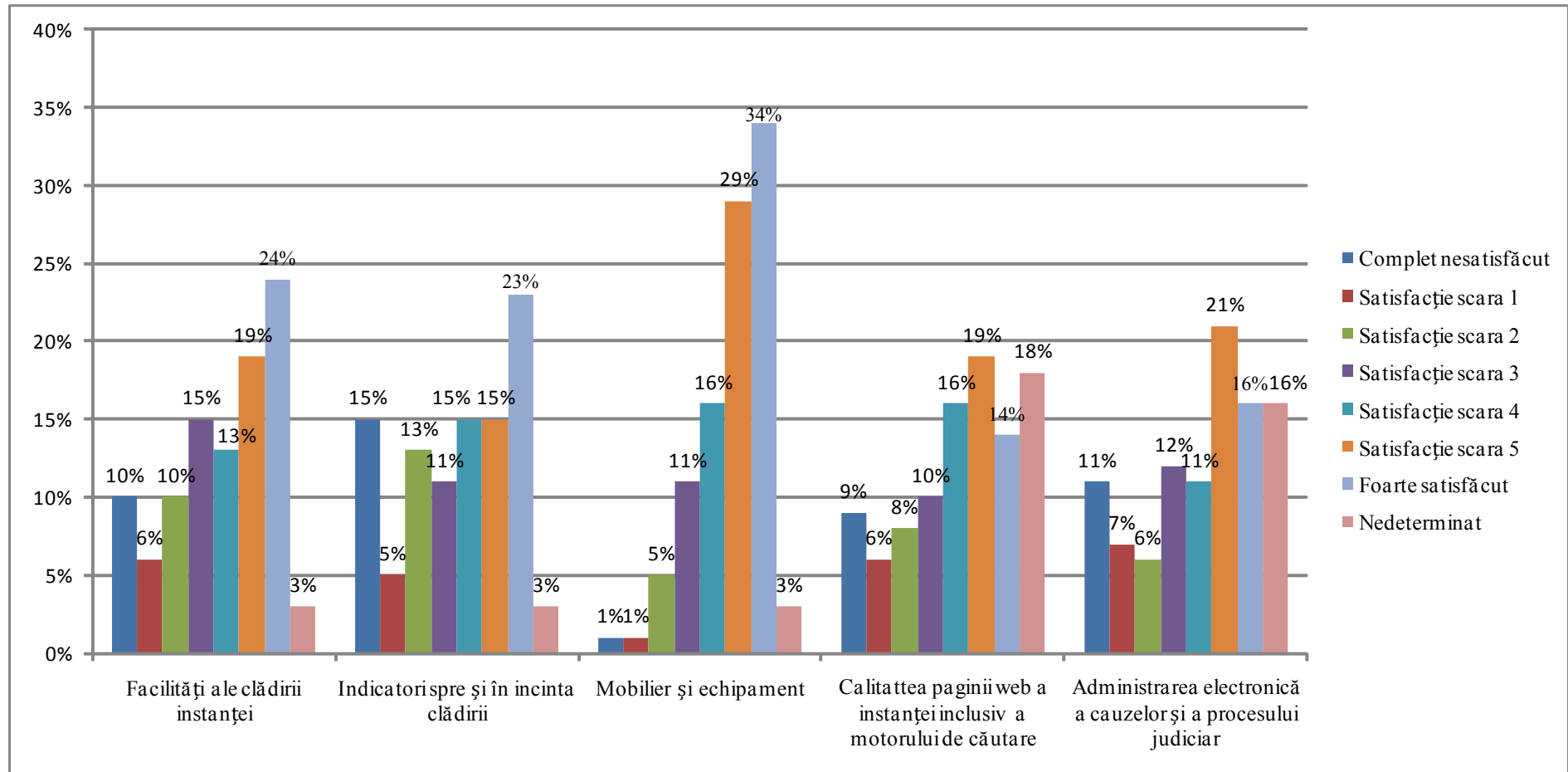

Notă: Cu privire la modalitatea de a accesa informația juridică și la practica judiciară (broșuri, pliante, etc.), din numărul total de 354 de respondenți, circa 50 % au declarat că sunt satisfăcuți pe deplin, în timp ce 11 % au declarat că sunt complet nesatisfăcuți, 37% s-au declarat satisfăcuți mediu, doar 2% dintre cei chestionați fiind indeciși/nedeterminați.

Totodată, apreciem că referitor la amabilitatea și atitudinea specialiștilor din cancelarie, 69% dintre cei chestionați sunt satisfăcuți pe deplin de comportamentul membrilor cancelariilor din instanțele de judecată, doar 2% sunt complet nesatisfăcuți, alții 28% s-au declarat satisfăcuți mediu, doar 1% dintre cei chestionați fiind indeciși.

Aproape aceeași dinamică este înregistrată și la capitolul pregătirii juridice a grefierilor: 70 % din cei chestionați sunt satisfăcuți pe deplin de profesionalismul acestora, doar 2% sunt complet nesatisfăcuți, alții 27% s-au declarat satisfăcuți mediu, doar 1% dintre cei chestionați fiind nedeterminați.

2. Facilitățile curții și e-justiția

Notă: Cu privire la aprecierea facilităților clădirii instanței (posibilitatea unei persoane cu dezaletăți de a avea acces în clădire, scaune pe hol, sala pentru a face cunoștință cu dosarele, sală pentru avocați/procurori, toaleta, etc., din numărul total de 354 de respondenți, circa 43 % au declarat că sunt satisfăcuți pe deplin, în timp ce 16 % au declarat că sunt complet nesatisfăcuți, alții 38% din respondenți s-au declarat mediu satisfăcuți, doar 3% dintre cei chestionați fiind nedeterminați.

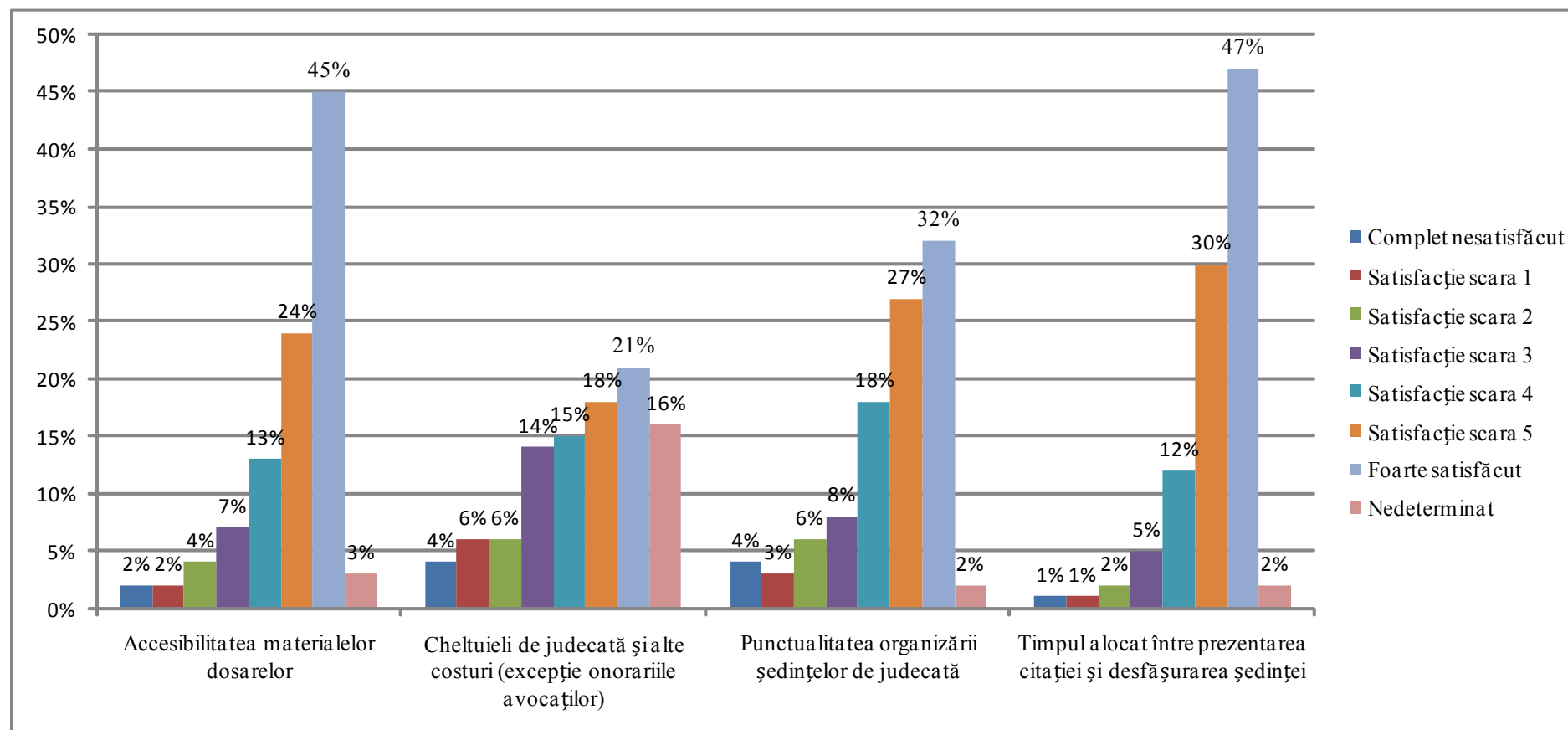
Cât privește aprecierea indicatorilor spre și în incinta clădirii instanței, din numărul total de 354 de respondenți, circa 38 % au declarat că sunt satisfăcuți pe deplin, în timp ce 20 % au declarat că sunt complet nesatisfăcuți, alții 39% dintre respondenți s-au declarat mediu satisfăcuți, doar 3% dintre cei chestionați fiind nedeterminați.

Aprecierea mobilierului și a echipamentului din sala de judecată este evaluată după cum urmează: circa 63 % au declarat că sunt satisfăcuți pe deplin, în timp ce 2 % au declarat că sunt complet nesatisfăcuți, alții 32% dintre respondenți s-au declarat mediu, doar 3% din cei chestionați fiind nedeterminați.

Respondenții se declară în proporție de 33% satisfăcuți pe deplin de calitatea paginii web a instanței de judecată, inclusiv a motorului de căutare, în timp ce 15% sunt total nesatisfăcuți, 34% se declară mediu satisfăcuți, în timp ce 18% sunt nedeterminați.

În privința administrării electronice a cauzelor și a procesului judiciar, inclusiv funcționarea sistemului electronic de gestionare a cauzelor, 37% din respondenți sunt satisfăcuți pe deplin, în timp ce 18% sunt complet nesatisfăcuți, 29% satisfăcuți mediu, iar alții 16% din numărul total de participanți sunt nedeterminați.

3. Accesul la justiție (în acest dosar concret)

Notă: Cât privește accesul la justiție, și anume de accesibilitatea pentru a face cunoștință cu materialele dosarului, 69% din respondenți s-au declarat satisfăcuți pe deplin de libertatea de a studia dosarul, în timp ce doar 4% au menționat că sunt complet nesatisfăcuți; 24% sunt mediu satisfăcuți, în timp ce 3% sunt nedeterminați.

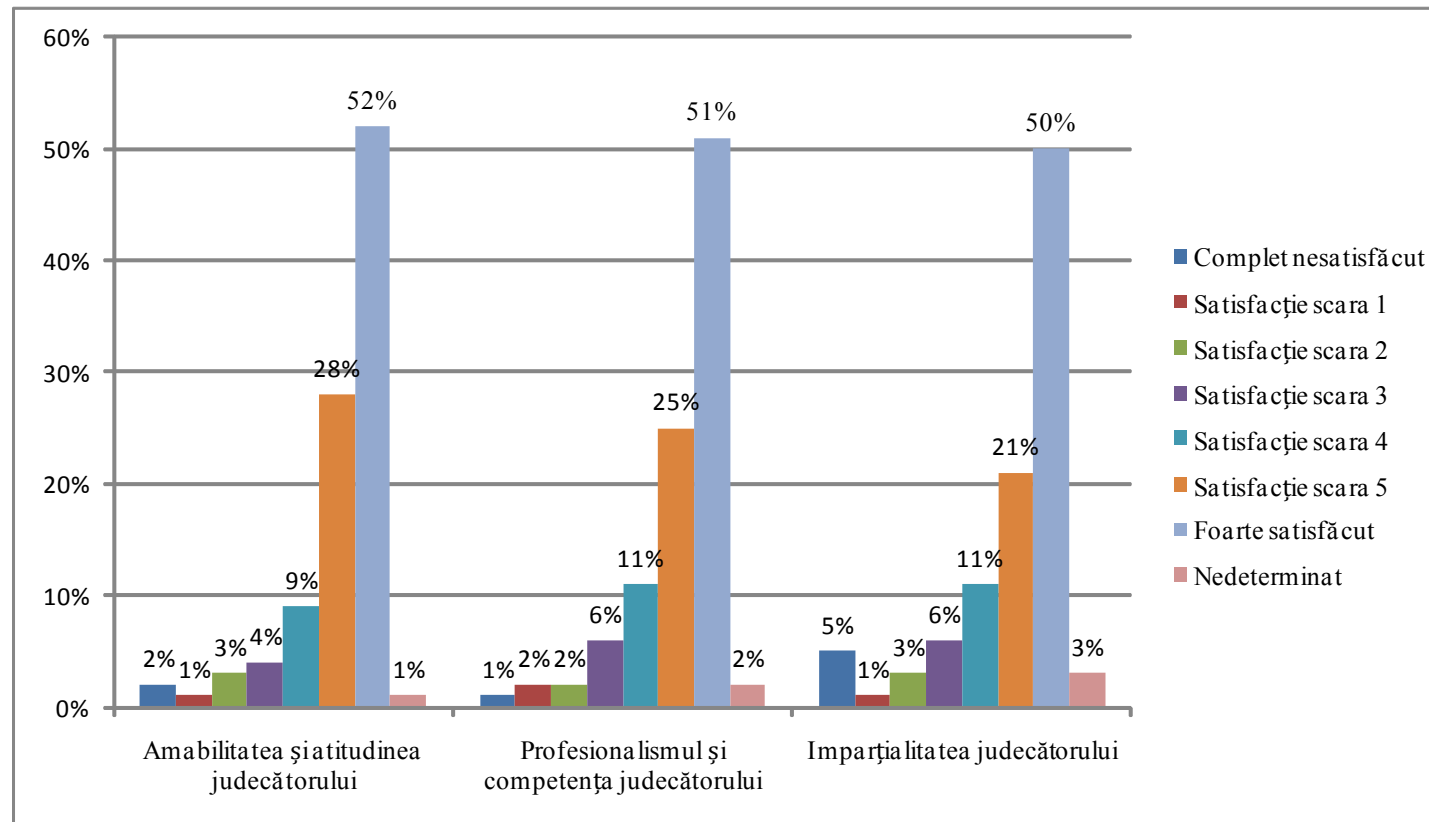
Cu privire la gradul de satisfacție a respondenților în privința cheltuielilor de judecată și a altor costuri (cu excepția onorariilor avocaților), 39% sunt satisfăcuți pe

deplin, în timp ce 10% sunt complet nesatisfăcuți; 35% sunt mediu satisfăcuți, în timp ce 16% sunt nedeterminați.

Respondenții au apreciat punctualitatea organizării ședințelor de judecată conform programului, după cum urmează: 59% s-au declarat satisfăcuți pe deplin, în timp ce 7% sunt complet nesatisfăcuți; 32% sunt mediu satisfăcuți, în timp ce 2% s-au declarat nedeterminați.

O dinamică similară poate fi observată și în ce privește aprecierea timpului alocat între prezentarea citației și desfășurarea ședinței de judecată (pentru a permite părților să se pregătească de proces). Astfel, 77% din cei chestionați s-au declarat pe deplin satisfăcuți, în timp ce doar 2% au declarat că sunt complet nesatisfăcuți; 19% sunt mediu satisfăcuți, în timp ce 2% sunt nedeterminați.

4. Calitatea, independența și imparțialitatea judecătorului(rilor) (în cauza concretă)

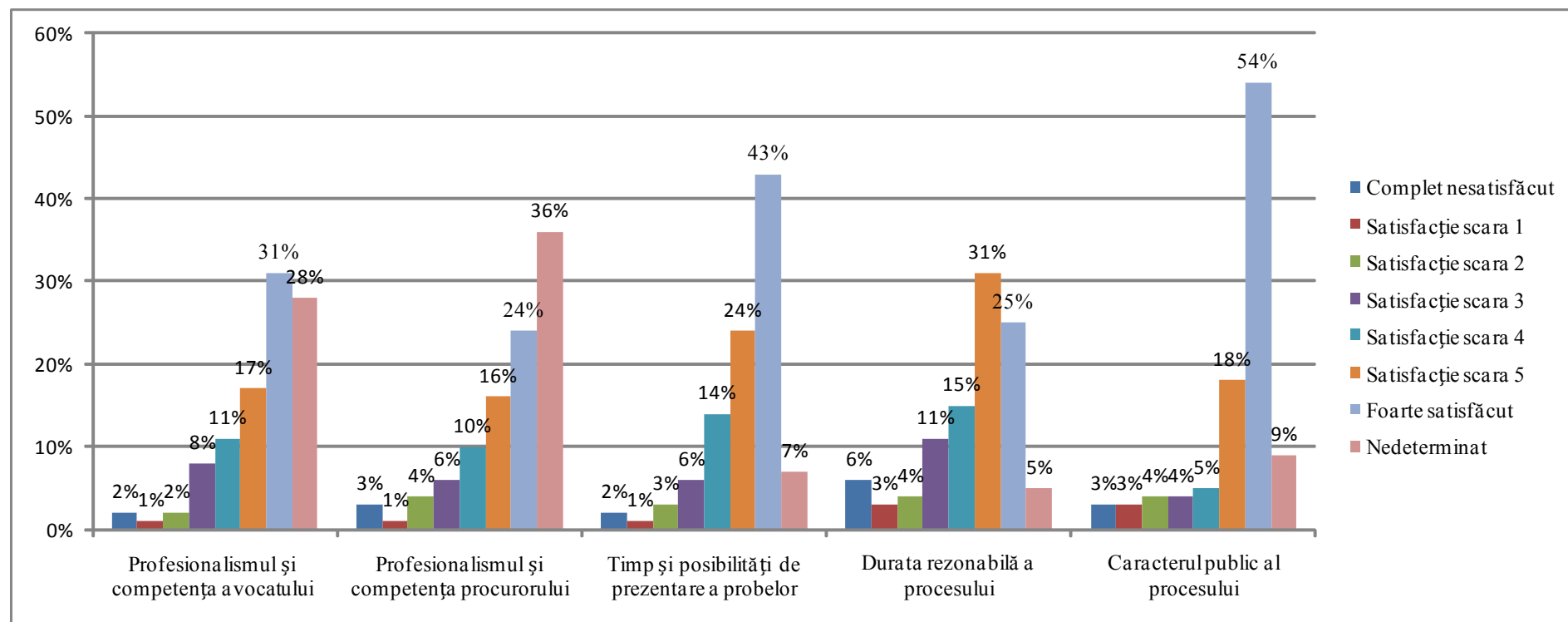
Notă: Din numărul total de 354 de respondenți, în ce privește amabilitatea și atitudinea judecătorilor, 80% din respondenți au declarat că sunt satisfăcuți pe deplin de amabilitatea și atitudinea judecătorilor, în timp ce 3% au menționat că sunt complet nesatisfăcuți; 16% au menționat că sunt mediu satisfăcuți, în timp ce 1% sunt nedeterminați.

Cu referire la profesionalismul și competența judecătorilor poate fi observată aceeași dinamică: 76% din cei chestionați sunt satisfăcuți pe deplin și doar 3% se declară complet nesatisfăcuți, rata celor satisfăcuți mediu fiind de 19%, iar a celor nedeterminați de 2%.

Cu privire la imparțialitatea judecătorului 71% din persoanele participante la sondaj au declarat că sunt satisfăcute pe deplin, în timp ce 6%

sunt complet nesatisfăcute; alte 20% sunt mediu satisfăcuți, iar 3% dintre chestionați sunt nedeterminați.

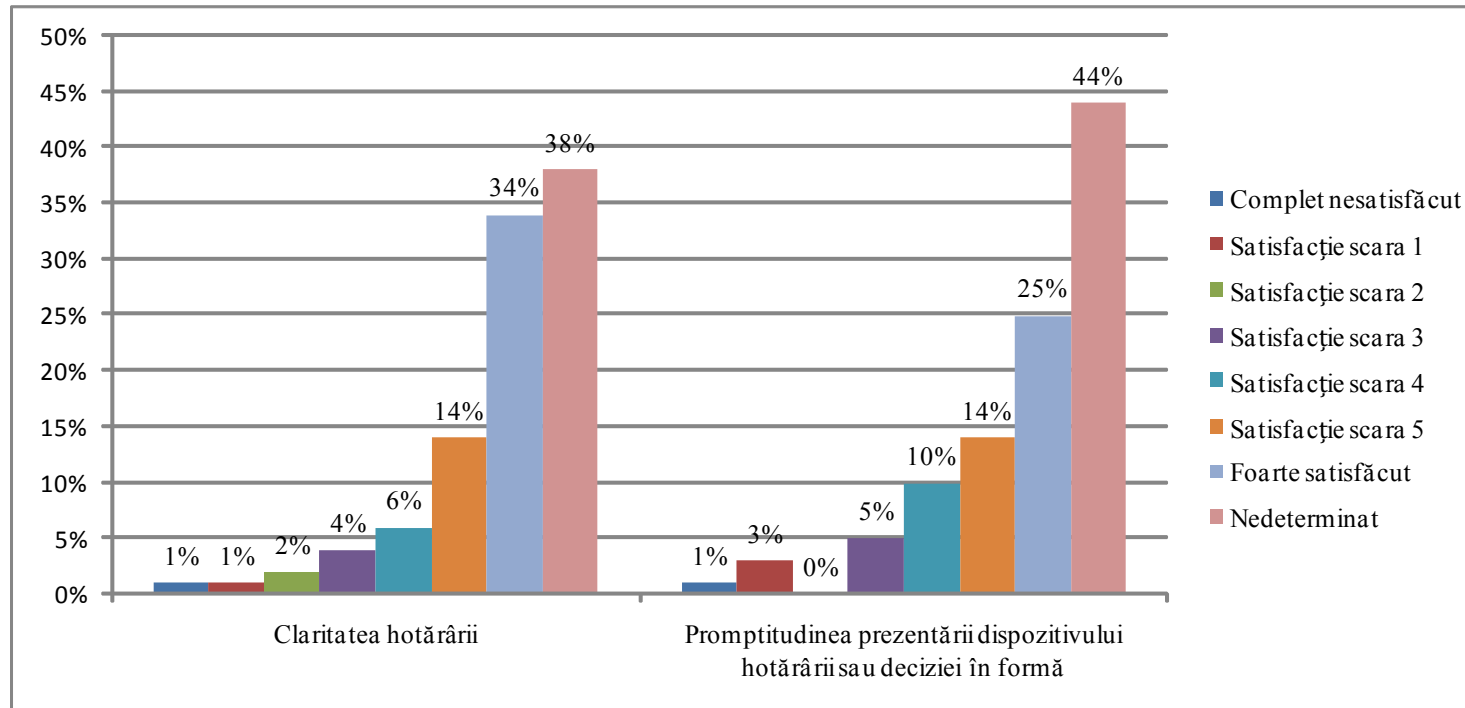
5. Corectitudinea/echitatea procesului judiciar (în cauza concretă)

Notă: Cu privire la aprecierea echității procesului respondenții s-au exprimat după cum urmează:

- în materie ce ține de profesionalismul și competența avocatului: 48% din respondenți s-au declarat satisfăcuți pe deplin, în timp ce 3% - complet nesatisfăcuți; satisfăcuți mediu sunt 36%, iar cei nedeterminați - 29%.
- cât ține de profesionalismul și competența procurorului: 40% dintre cei chestionați sunt satisfăcuți pe deplin, în timp ce 4% sunt complet nesatisfăcuți; mediu satisfăcuți sunt 20%, iar alții 36 % sunt nedeterminați.
- cu referire la întrebarea dacă timpul și posibilitățile oferite sunt suficiente pentru fiecare parte în proces pentru prezentarea argumentelor sale și combaterea probelor aduse de partea adversă: 67% sunt satisfăcuți pe deplin, iar alții 3% sunt complet nesatisfăcuți; mediu satisfăcuți sunt 23%, iar alții 7% sunt nedeterminați.
- despre aprecierea duratei rezonabile a procesului: 56% dintre participanții la sondaj sunt satisfăcuți pe deplin, în timp ce 9% sunt complet nesatisfăcuți; mediu satisfăcuți sunt 30%, iar alții 5% sunt nedeterminați.
- cu privire la caracterul public al procesului pentru terțe părți și mass-media: 72 % dintre cei chestionați s-au declarat satisfăcuți pe deplin, în timp ce 6% sunt complet nesatisfăcuți; mediu satisfăcuți sunt 13%, iar 9% sunt nedeterminați.

6. Rezultatul procesului (în acest dosar concret, numai în cazul în care hotărârea instanței a fost pronunțată)

Notă: La capitolul „rezultatul procesului”: 48 % dintre respondenți au menționat că sunt satisfăcuți pe deplin de claritatea hotărârii instanței (nu în mod obligatoriu și cu soluția), în timp ce 2% au declarat că sunt complet nesatisfăcuți; mediu satisfăcuți sunt 12%, iar alții 38% din respondenți s-au arătat nedeterminați la această întrebare (nu a fost aplicabilă în cazul dat).

Cât privește promptitudinea sau întârzierea prezentării dispozitivului hotărârii sau deciziei în formă scrisă: 39% dintre respondenți s-au declarat satisfăcuți pe deplin, în timp ce 4% fiind complet nesatisfăcuți; mediu satisfăcuți sunt 15%, iar pentru 44% situația nu era aplicabilă.

7. Propuneri și sugestii din partea respondenților

Cele mai multe sugestii din partea părților și reprezentanților în proces au venit în legătură cu: îmbunătățirea condițiilor tehnice ale instanțelor de judecată; punctualitatea începerii ședințelor de judecată; lipsa informațiilor despre modul de examinare a cauzelor; ridicarea profesionalismului judecătorilor, procurorilor și avocaților; o activitate mai bună a cancelariilor judecătorești.

B. DIAGrame PRIVIND MĂSURAREA CALITĂȚII ACTULUI JUSTIȚIEI PRIN OBSERVAREA DIRECTĂ A ȘEDINTELOR DE JUDECATĂ

Pentru efectuarea acestor diagrame autorii au analizat 300 de chestionare completate de monitorii din teritoriu în perioada 10 februarie – 30 martie 2013. Metodologia efectuării diagramei constă în indicarea valorii numerice directe care corespunde fiecărei opțiuni de răspuns din chestionar (da, nu, nedeterminat, nu se aplică). Valorile nedeterminat se aplică situațiilor în care nu a fost posibilă aprecierea obiectivă a răspunsului, iar valoarea nu se aplică în cazurile în care la ședința respectivă nu a avut loc acțiunea pentru care se solicită răspunsul.

Drept baza a elaborării acestui chestionar a servit metodologia de monitorizare elaborată în cadrul proiectului și alte instrumente, cum ar fi: **Metodologia Model de măsurare a satisfacției utilizatorilor a Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ)**, **Buletinul Juridic al OSCE al Drepturilor Internaționale la Proces Echitabil și Manualul Consiliului Europei cu privire la Articolul 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului**. În procesul de monitorizare au fost implicați 36 de observatori care au monitorizat ședințele din toate instanțele de judecată, inclusiv cele specializate, curțile de apel și CSJ. Astfel, potrivit datelor analizate au fost monitorizate ședințe în instanțele de diferit nivel, după cum urmează: 252 în instanțele de fond, 12 în instanțele specializate, 30 în Curțile de Apel și 6 la CSJ. Toți observatorii au fost implicați în procese de monitorizare civică a proceselor democratice și au beneficiat de instruire detaliate cu privire la principiile expuse mai sus, fiind consultați pe durata monitorizării.

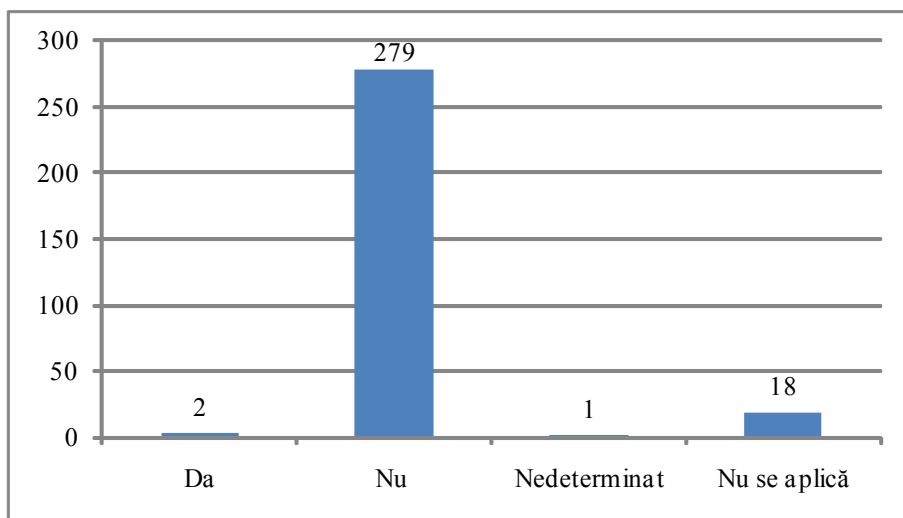
Aceste rezultate reies din evaluarea personală realizată de observator pe parcursul examinării procesului judiciar. În mod special, a fost atrasă atenția asupra:

1. Accesul la justiție și egalitatea;
2. Instanță judecătorească competentă, independentă și imparțială;
3. Caracterul public al ședinței de judecată;
4. Aspecte specifice legate de corectitudinea proceselor penale, inclusiv prezumția nevinovăției;
5. Principiul contradictorialității, egalitatea armelor și drepturile apărării;
6. Hotărârea pronunțată public, în timp util și motivat, și calitatea rezultatului procesului.

Spre deosebire de prima parte a monitorizării prin intermediul sondajului, această parte implică o evaluare personală a realităților procesuale observate, realizată de observator. Ședințele au fost selectate aleatoriu: unele au durat câteva minute, iar altele au durat ore întregi. Prin urmare, observatorii nu au îndeplinit chestionarele la etapele la care nu au asistat. Jumătate din ședințele monitorizate au fost cele contencioase și civile, iar cealaltă jumătate au constituit-o ședințele în cazurile penale și contravenționale.

1. Accesul la justiție și egalitatea

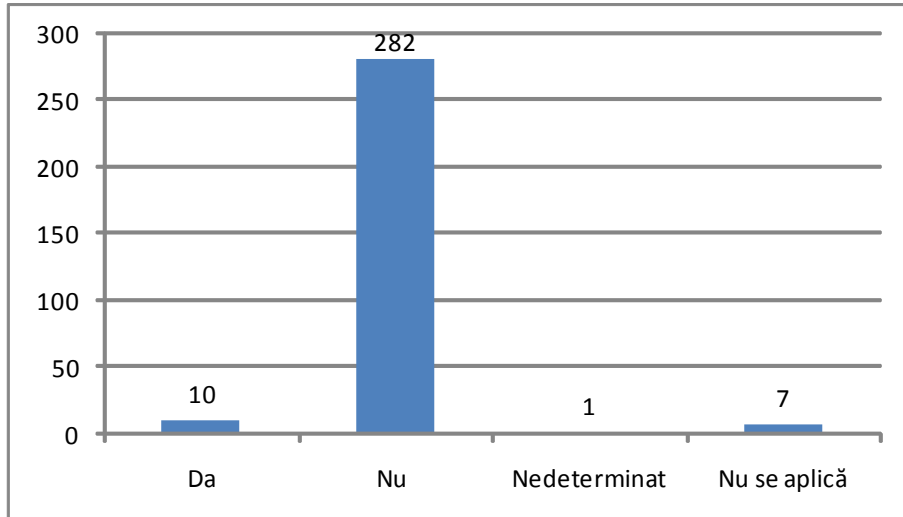
1. Credeți că au fost impuse restricții pentru depunerea cererilor de chemare în judecată, demersurilor, plângerilor în instanța de judecată?

Notă: Din totalul de 300 de respondenți, 279 sunt de părerea că nu au fost impuse restricții pentru depunerea cererilor de chemare în judecată/a plângerilor în instanța de judecată, în timp ce 2 respondenți au declarat că au fost puse astfel de restricții (1 respondent nedeterminat, în timp ce în 18 cazuri răspunsul nu se aplică).

2. Instanță judecătorească competentă, independentă și imparțială

2. Există suspiciuni cu privire la independența instanței de judecată, în special cu privire la prezența oricărei influențe, a presiunilor sau amenințărilor?

Notă: Observatorii au constatat că, în unul din cazurile examinate, judecătorul a dat dovadă de o oarecare părtinire față de reprezentantul pârâtului, exprimându-și atitudinea față de obiectul litigiului printr-un comportament anume.

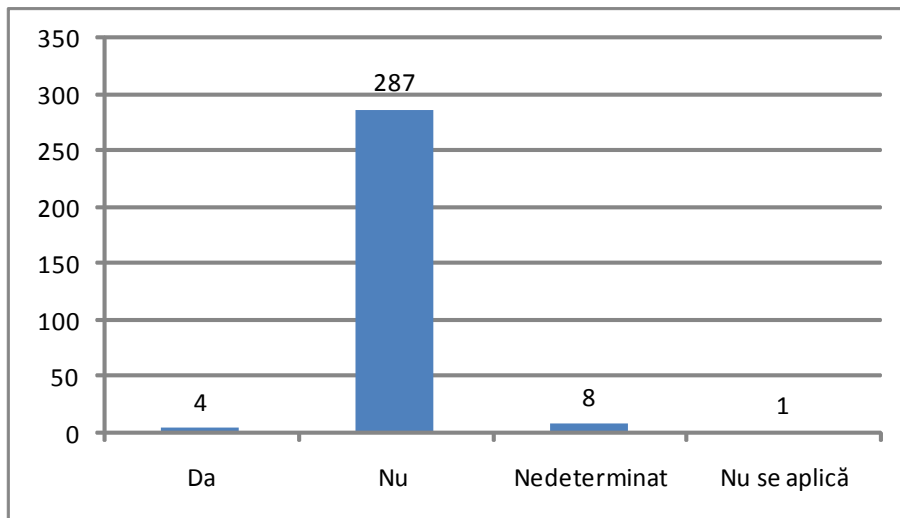
Într-un alt caz, observatorul a raportat că comportamentul judecătorului era foarte dur și neglijent față de inculpat. Totodată, trebuie menționat faptul că instanța nu a admis prezența observatorului în ședință, deși nu a fost declarată închisă,

iar părțile la proces nu au avut nicio obiecție față de prezența acestuia în sală.

Într-un alt caz analizat, s-a constatat că instanța de judecată operează cu termeni și expresii jignitoare, care pun în dificultate partea în proces și reprezintă o influență negativă asupra actului justiției.

3. Credeți că instanța de judecată a fost părtinitoare? Credeți că au existat motive pentru care vreun judecător trebuia recuzat (a dat dovadă de parțialitate, prejudecată sau o atitudine predeterminată față de cauza pe rol; judecătorul și-a expus opinia privind vinovăția unei persoane în timpul procesului, în interiorul sau în afara sălii de judecată; judecătorul a comunicat cu procurorul sau cu avocatul apărării înainte de audiere sau între ședințele de judecată; există sau nu un

potențial conflict de interese care a trezit suspiciune rezonabilă că judecătorul ar putea să nu fie imparțial)?

Notă: Observatorii participanți în procesul de monitorizare a ședințelor de judecată au constatat că, în cele 9 cazuri când instanța a fost părțitoare (conform diagramei), au fost observate următoarele motive :

- pârâtul a solicitat recuzarea judecătorului pe motiv că reclamantul s-ar fi lăudat în localitate că instanța va decide în favoarea lui, înainte ca decizia să fie pronunțată;

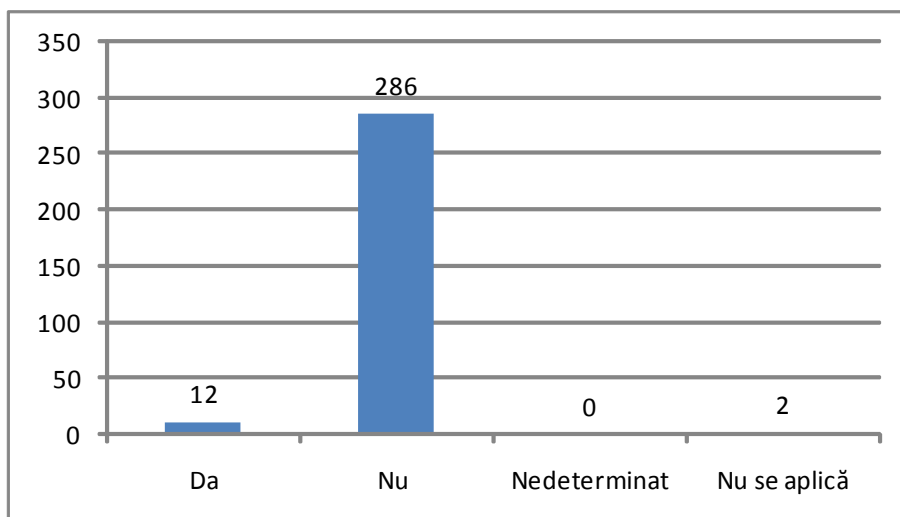
- instanța nu a anunțat despre începerea examinării cauzei, judecătorul s-a retras cu

avocatul unei părți în biroul său fără a permite accesul observatorului, iar în scurt timp avocatul a părăsit biroul, partea adversă neprezentându-se;

- instanța judecătorească operează cu termeni și expresii jignitoare care pun în dificultate partea în proces;
- instanța nu a oferit termen pentru pregătirea apelantului cu materialele care au fost anexate la dosar în aceeași ședință.

3. Caracterul public al ședinței de judecată

4. Instanța a solicitat părăsirea sălii de ședințe de către anumite categorii de persoane (presa, public, observatori etc.)?

Notă: Observatorii au constatat că instanța a solicitat părăsirea sălii de judecată (12 cazuri potrivit diagramei alăturate) în următoarele circumstanțe:

- în două cazuri instanța a solicitat părăsirea sălii de către minorii aflați cu părinții lor;

- un student aflat la practică a fost rugat să "se plimbe" pe durata procesului deoarece în biroul judecătorului nu ar fi existat suficiente scaune;

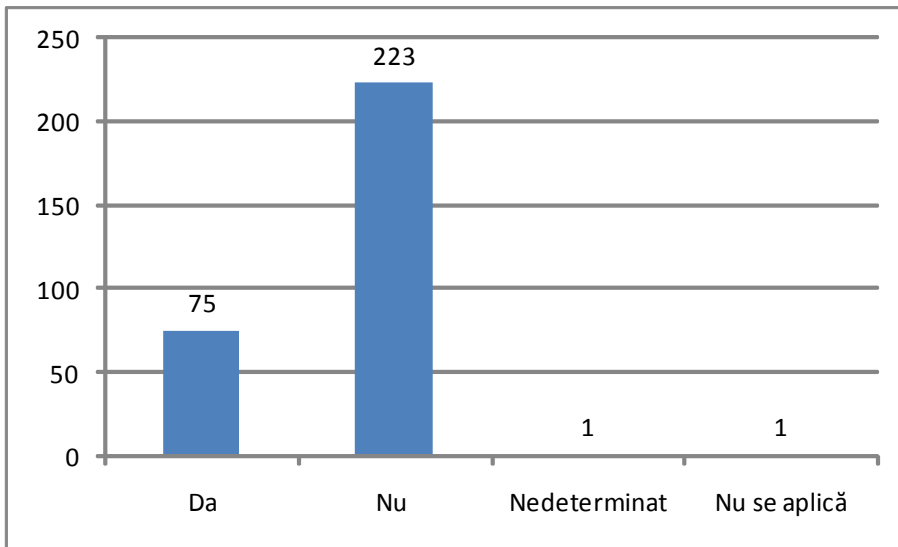
- observatorul a fost anunțat că ședința a fost declarată în-

chisă;

- instanța nu a admis prezența observatorului, deși ședința nu a fost declarată închisă, iar părțile la proces nu au avut nicio obiecție față de prezența acestuia;

- instanța a lipsit monitorul de posibilitatea de a participa la ședință, dar intrând în biroul judecătorului, acesta a surprins o discuție între avocatul uneia dintre părți și judecător, în virtutea faptului că pe ușa biroului era afișat un text, potrivit căruia în afara ședințelor de judecată accesul părților în biroul judecătorului este interzis.

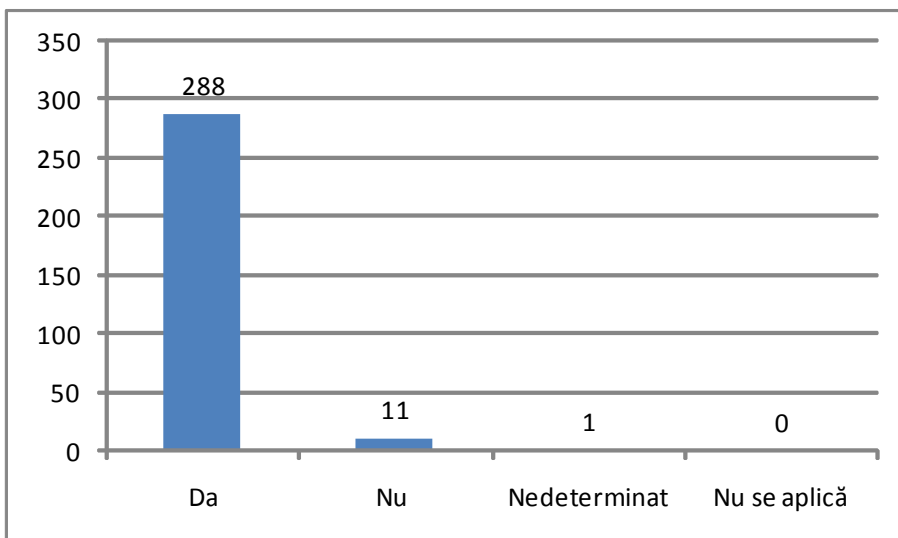
5. Ședința a avut loc în sala de ședințe?

posibilitatea să stea masă, să ia notițe, să poată lucra cu dosarul.

Notă: Evident că multe instanțe judecătorești nu dispun de un număr satisfăcător de săli de ședințe, încât să fie posibilă desfășurarea mai multor ședințe concomitent. Sondajul nu a avut drept scop să verifice dacă judecătorul a avut posibilitatea de a convoca ședința în sala de ședințe. Indiferent de circumstanțe, desfășurarea ședințelor în birourile judecătorilor, și nu în sala de judecată, creează condiții lipsite de solemnitate. De multe ori, birourile judecătorilor nu sunt spațioase, motiv pentru care participanții la proces nu au

6. Dimensiunea încăperii unde a avut loc ședința a fost suficientă pentru toți participanții la proces?

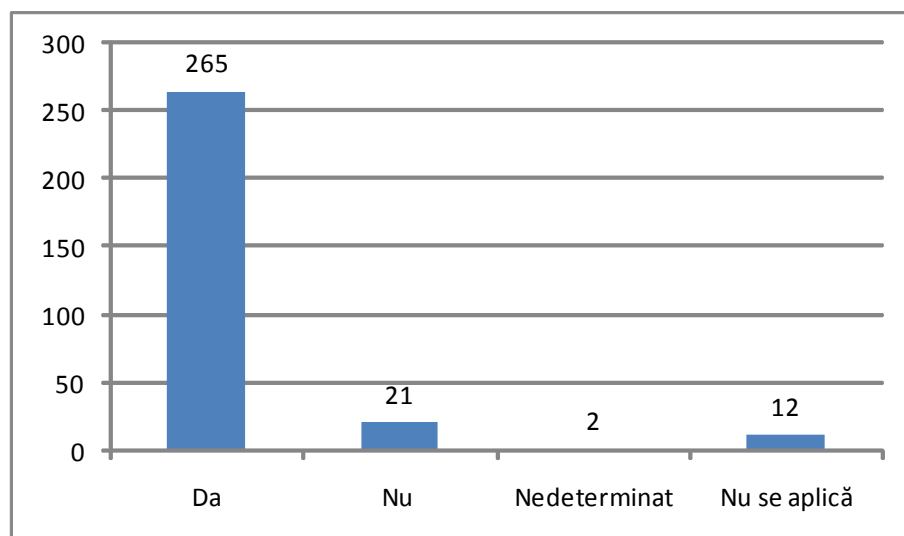

Notă: Observatorii au constatat următoarele date cu privire la disponibilitatea sălilor de judecată:

- la ședință a participat doar o parte la proces; dacă participau toate părțile, sala nu avea capacitatea să ofere tuturor locuri,
- biroul în care s-a desfășurat ședința fiind foarte mic, de 10-12 m²;
- în aceeași sală de judecată s-au examinat mai multe procese consecutiv, aceasta nefiind echipată suficient pentru întreaga audiență,

- biroul judecătorului în care s-a desfășurat ședința nu era dotat cu mobilier, echipament, etc.;
- în biroul judecătorului în care s-a examinat cauza erau mai puține scaune decât persoane prezente,
- avocatul nu dispunea de masă ca să poată lucra cu dosarul.

7. Încăperea unde a avut loc ședința era dotată cu mobilierul necesar?

Notă: Observatorii au constatat următoarele situații:

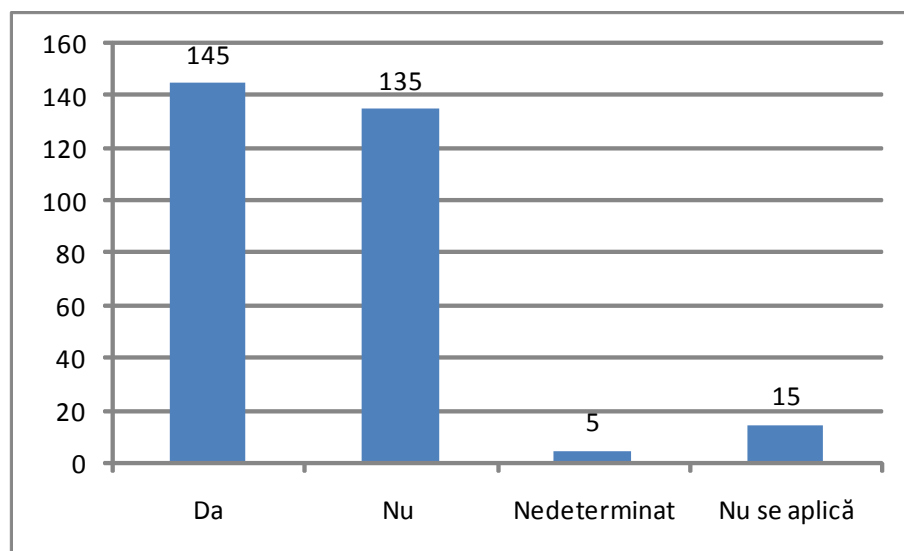
- nu sunt mese pentru participanți, doar scaune (în foarte multe instanțe supuse monitorizării);

- în sală nu era amplasată tribuna necesară pentru depunerea declarațiilor de către martori, făcând incomod cititul jurământului;

- în biroul judecătorului (de aproximativ 10 m²) unde s-a examinat cauza, nu era masă pentru grefier; nu era cuier unde avocații să își lase haina

/roba; unele birouri ale judecătorilor erau foarte luxoase, iar în altele mobilierul era într-o stare precară.

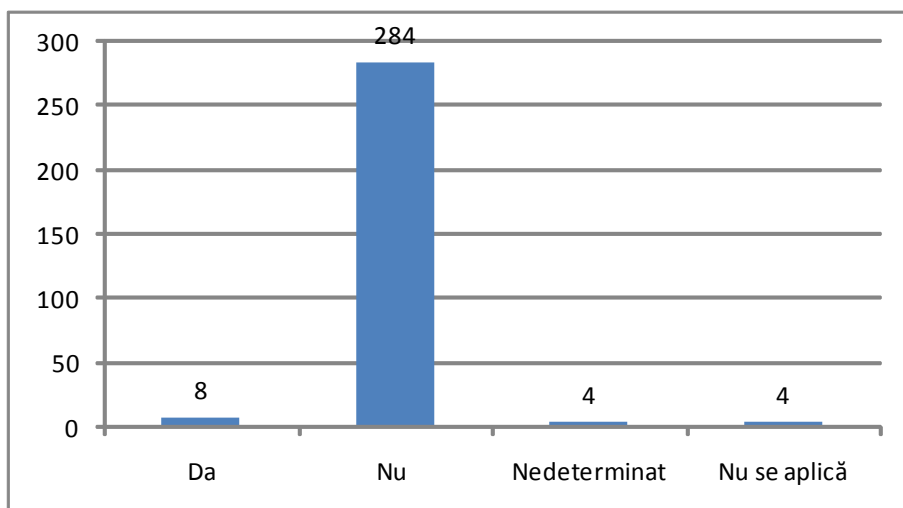
8. A avut loc înregistrarea audio a ședinței de către instanța de judecată?

Notă: Secvența demonstrează că doar o jumătate din ședințele monitorizate au fost înregistrate. În 15 cazuri nu s-a anunțat despre înregistrare sau neînregistrare deoarece ședințele au fost amânate din start. Aceste date corespund unui raport lansat recent de CRJM, care a menționat că 6 instanțe utilizează sistemul integral, 19 instanțe judecătorești folosesc parțial sistemul de înregistrare a ședințelor, iar alte 25 de instanțe nu aplică deloc acest sistem³⁴.

³⁴ Raport de evaluare a instanțelor judecătorești din Moldova, Centrul de Resurse Juridice din Moldova, 2013, http://crjm.org/files/reports/Raportul_de_evaluare_a_instanțelor_judecatorești_din_RM_2012.pdf

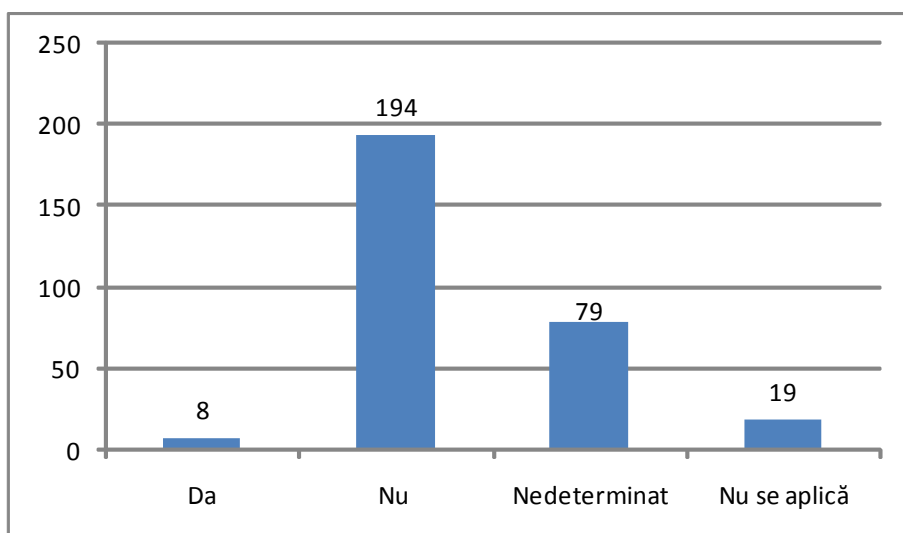
9. I-a fost refuzat vreunei persoane accesul în sala de judecată ?

Notă: Din numărul total de respondenți (300), 284 au declarat că nu a fost refuzat vreunei persoane accesul în sala de judecată, în timp ce 8 au declarat că au fost asemenea cazuri (4 dintre respondenți au fost nedeterminați, iar în alte 4 cazuri rata nu se aplică).

4. Aspecte specifice legate de corectitudinea proceselor penale, inclusiv prezumția de nevinovăție

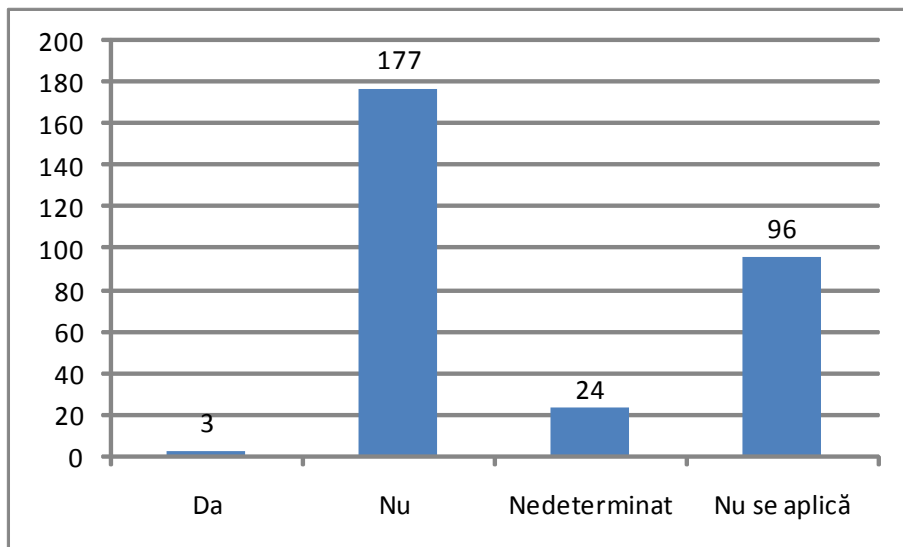
10. Credeți că instanța a pre-stabilit vinovăția sau nevinovăția inculpatului (contravenientului)?

Notă: Observatorii au constatat că în următoarele circumstanțe judecătorul a avut o atitudine pre-stabilită în raport cu vinovăția/nevinovăția inculpatului:

- comportamentul și tonalitatea cu care a vorbit judecătorul cu inculpatul pe parcursul ședinței a sugerat o atitudine prestabilită;
- membrii colegiului au avut poziție prestabilită pe motiv că ședința a durat doar 10 min;
- nu au fost suficiente probe pentru a stabili vinovăția inculpatului;
- prin comentariile judecătorului adresate reclamantului privind solicitările adresate către pârât, s-a constatat că judecătorul considera că reclamantul se face vinovat de prejudiciul suportat.

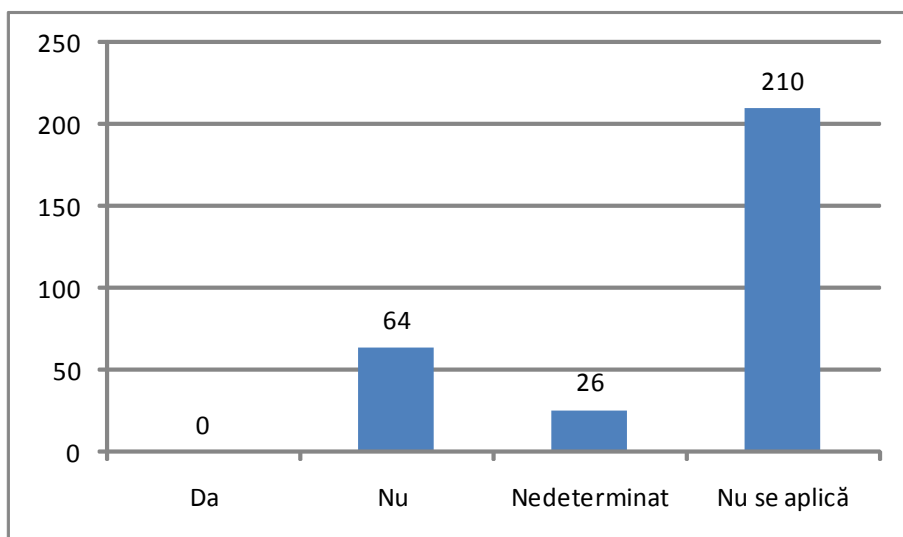
11. Credeți că inculpatul (contravenientul) a fost tratat într-un mod care să indice faptul că el este vinovat (spre exemplu a fost ținut în cătușe pe parcursul ședinței, este plasat în boxă cu gratii, etc.)?

Notă: Observatorii au constatat următoarele circumstanțe:

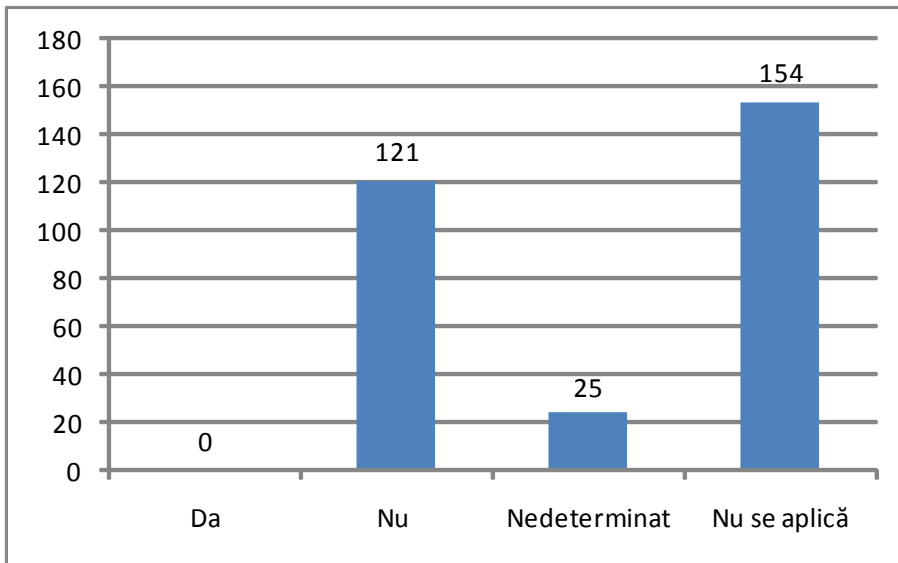
- inculpatul a fost adus în cătușe și pe parcursul ședinței a fost supravegheat de paza penitenciarului care l-a escortat în instanță;
- inculpatul a fost încătușat, chiar dacă a fost însoțit de 2 gardieni;
- inculpatul nu a purtat cătușe, dar a fost supravegheat de 2 gardieni.

12. Credeți că reflectarea subiectului în presă a subminat prezumția nevinovăției și a încurajat tratamentul parțial din partea judecătorilor față de inculpat (contravenient)?

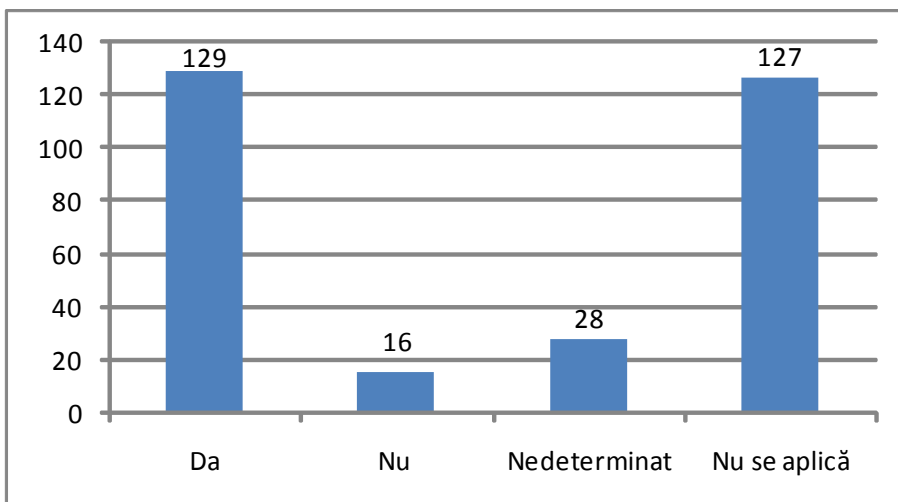
Notă: Dintre participanții la chestionar, 64 au stabilit că reflectarea subiectului în presă nu a subminat prezumția nevinovăției /încurajat tratamentul parțial din partea judecătorilor față de inculpat, în timp ce niciun chestionat nu susține contrariul. 210 persoane au declarat că acest detaliu nu se aplică în cazul lor.

13. Credeți că vreo autoritate publică a făcut declarații referitor la vinovăția inculpatului (contravenientului) înainte de condamnarea acestuia?

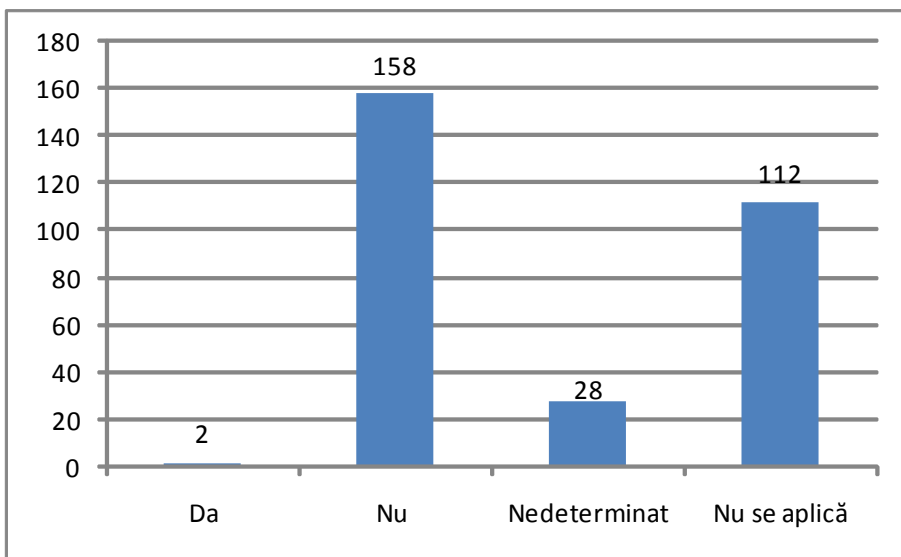
Notă: 121 dintre cei chestionați au stabilit că nicio autoritate publică nu a făcut declarații referitor la vinovăția inculpatului înainte de condamnarea acestuia, în timp ce 179 de respondenți nu au oferit niciun detaliu, arătându-se nedeterminați sau sugerând că asemenea detaliu nu se aplică în cazul lor.

14. Credeți că inculpatul (contravenientul) a beneficiat de dreptul de a nu se auto-incrimina? Judecătorul i-a explicat dreptul său de a nu depune mărturie împotriva propriei persoane?

Notă: Majoritatea respondenților - 129 - au declarat că inculpatul (în cazul lor) a beneficiat de dreptul de a nu se auto-incrimina, iar judecătorul i-a explicat dreptul de a nu depune mărturie împotriva propriei persoane, în timp ce 16 susțin contrariul, iar 155 de respondenți nu au oferit detalii cu privire la acest aspect.

15. Inculpatul a fost constrâns să depună mărturie în instanță?

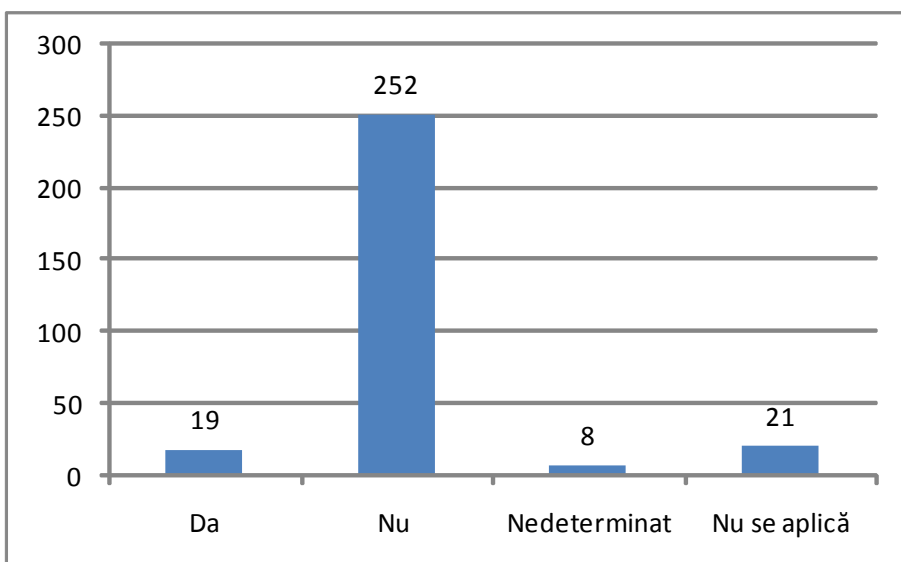

Notă: În 2 cazuri din cele 300 analizate, participanții la sondaj au stabilit că inculpatul a fost constrâns să depună mărturie în instanță, în timp ce 158 dintre participanți au declarat că nu au existat asemenea situații, iar 140 nu au oferit detalii, arătându-se nedeterminați sau situațiile lor fiind neaplicabile.

5. Principiul contradictorialității, egalitatea armelor și drepturile apărării

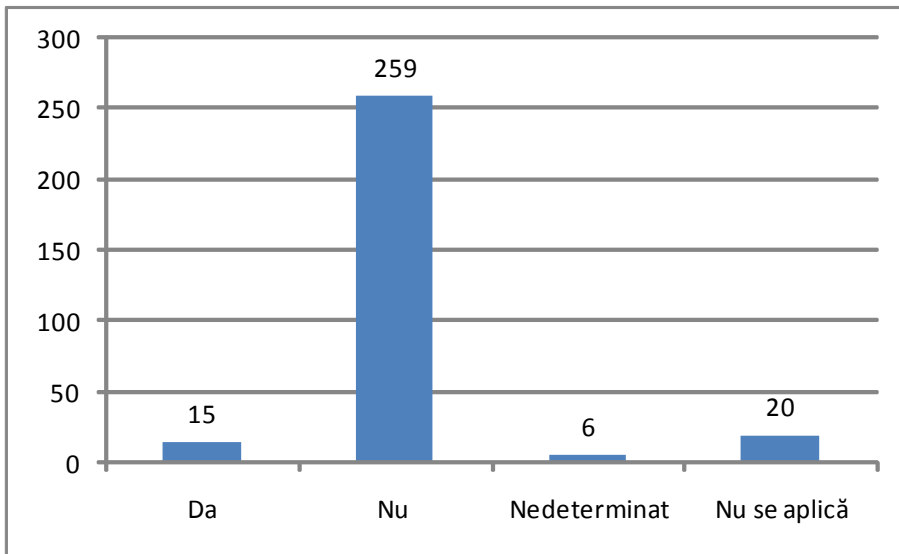
A. Pregătirea adecvată pentru proces

16. Părțile au invocat că au avut „timp insuficient” pentru a-și pregăti cazurile?

Notă: 252 din persoanele respondente au declarat că părțile nu au avut timp suficient ca să își pregătească cazurile, în timp ce doar 19 dintre acestea s-au arătat mulțumite de timpul acordat (30 de răspunsuri nedeterminate).

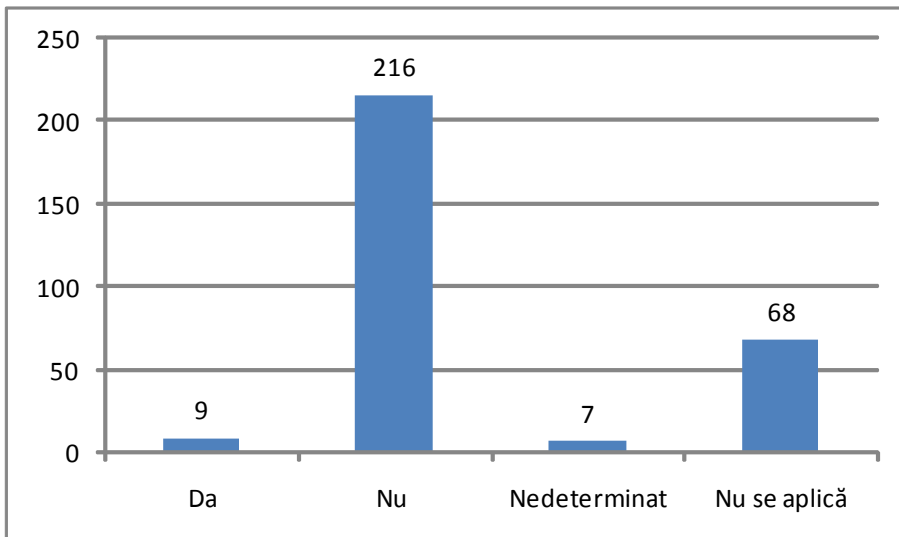
17. Au fost obiecții ale părților în proces că nu le-au fost comunicate toate informațiile relevante cu privire la caz sau că nu au reușit să se familiarizeze cu probele părții adverse?

Notă: 259 din respondenți nu au avut obiecții cu privire la comunicarea tuturor informațiilor relevante cu privire la caz sau cu timpul destinat familiarizării cu probele părții adverse. 15 participanți la chestionar au avut obiecții în acest sens, iar alți 26 au fost nedeterminați.

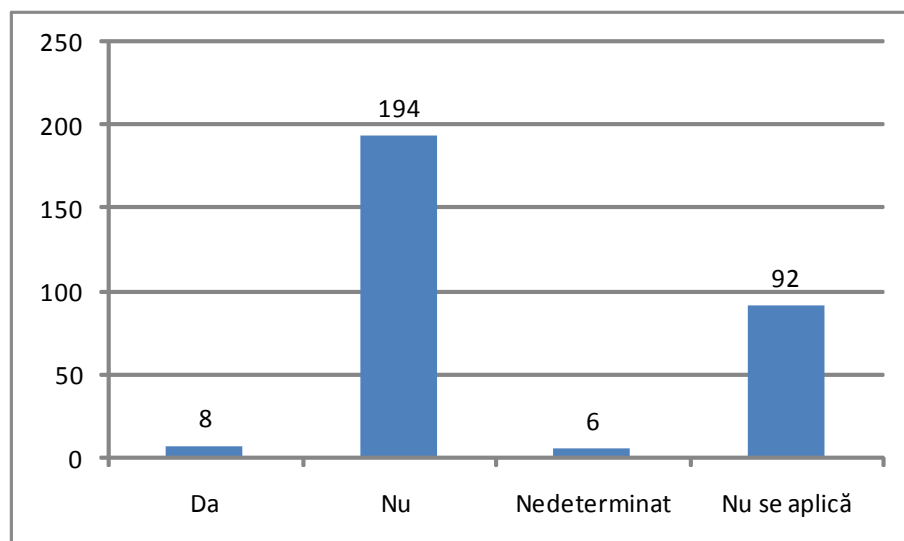
B. Audierea în timp util

18. Credeți că eventualele întârzieri procedurale sau amânările ședințelor au fost nerezonabile, ținând cont de circumstanțele cazului?

Notă: 216 respondenți (din numărul total de 300) au declarat că eventualele întârzieri procedurale sau amânările ședințelor NU au fost nerezonabile, potrivit circumstanțelor cauzelor. Totodată, 9 respondenți au stabilit că au existat asemenea situații (75 de răspunsuri fiind nedeterminate).

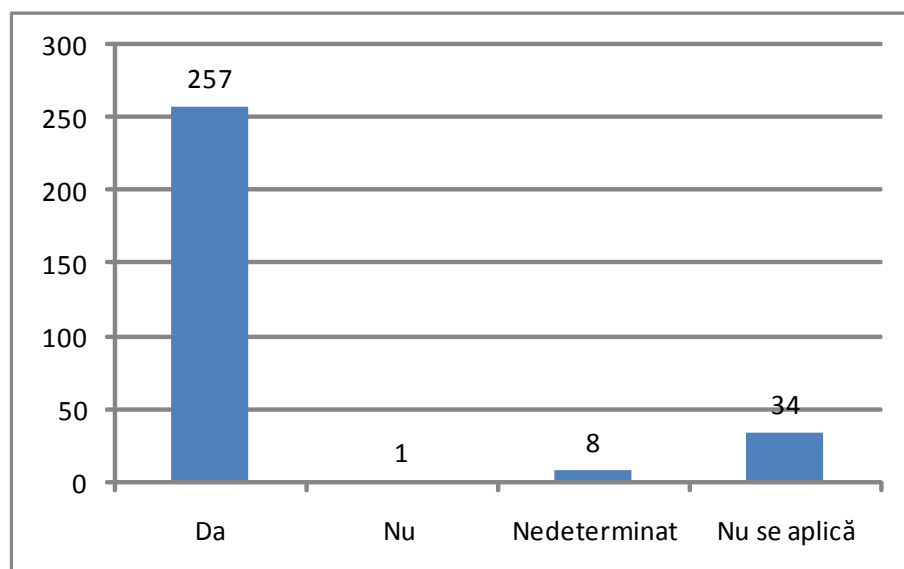
19. Credeți că amânările au avut efecte negative asupra situației de fapt a persoanei (de exemplu, în cazul în care acesta a fost ținut în arest preventiv sau pe durata procesului) sau a situației de drept a acesteia (chestiuni legate de limitările statutare etc.)?

Notă: 194 din cei chestionați consideră că amânările NU au avut efecte negative asupra situației de fapt a persoanei (de exemplu, în cazul în care aceasta a fost ținută în arest preventiv sau pe durata procesului) sau a situației de drept a acesteia (chestiuni legate de limitările statutare etc.), iar 8 au susținut contrariul (98 de cazuri fiind nedeterminate).

C. Dreptul la prezență și participarea efectivă la ședința de judecată

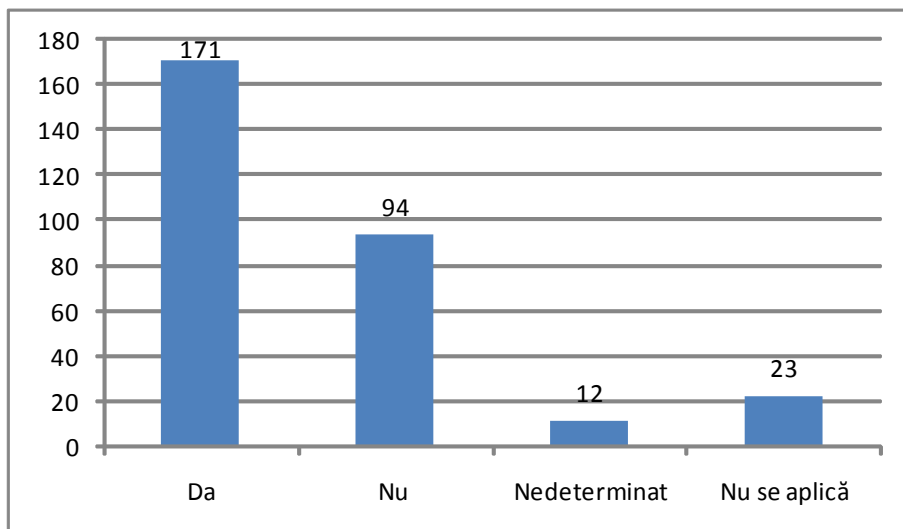
20. Pârâtului (inculpatului/contravenientului) i-a fost oferită posibilitatea reală de a participa la ședință pentru a-și prezenta cazul?

Notă: 257 din respondenți (din totalul de 300) au stabilit că pârâtului (inculpatului/contravenientului) i-a fost oferită posibilitatea reală de a participa la ședință pentru a-și prezenta cazul, și doar 1 persoană chestionată susține contrariul (42 dintre răspunsuri fiind nedeterminate).

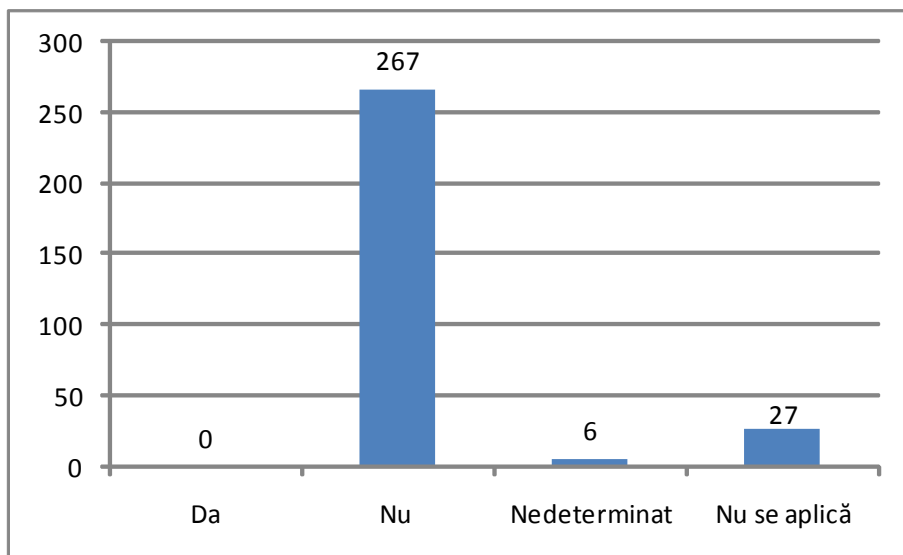
D. Dreptul la reprezentare juridică sau la autoreprezentare

21. Părțile în proces au fost reprezentate de cineva?

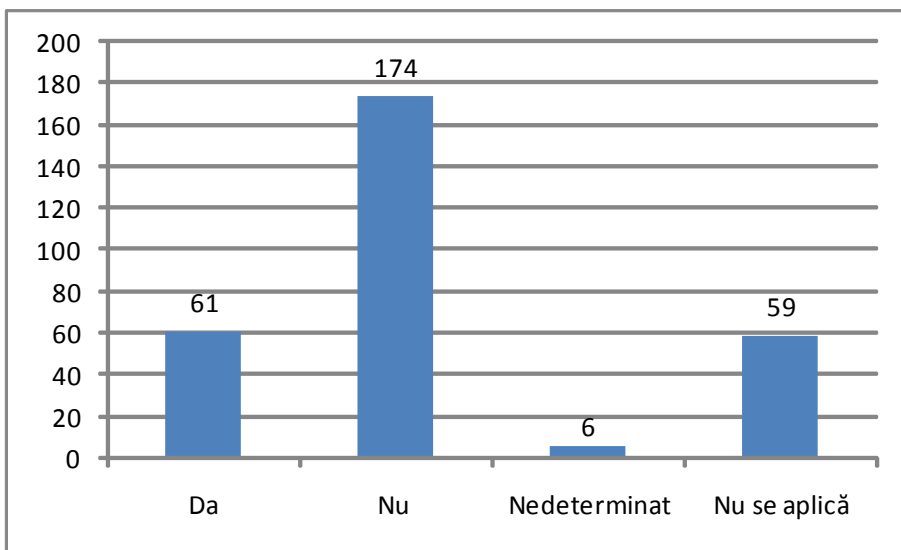
Notă: La întrebarea dacă părțile la proces au fost asistate de cineva: 171 au declarat DA, 94 – NU, iar 35 de răspunsuri au fost nedeterminate.

22. Părților le-a fost interzisă autoreprezentarea la proces?

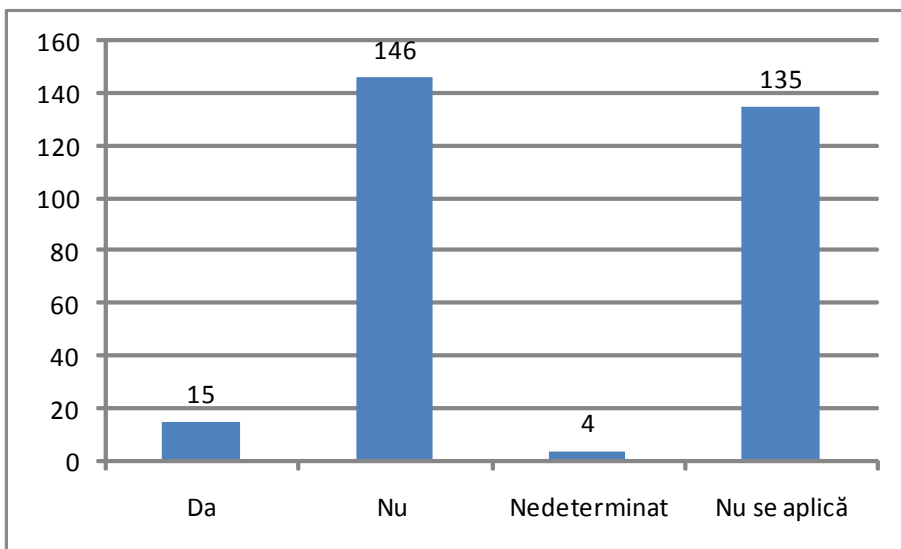
Notă: Din toate cele 300 de chestionare analizate, în 267 din cazuri participanții au declarat că părților nu le-a fost interzisă autoreprezentarea la proces și nici un caz de violare a acestui drept nu a fost constatat (33 de răspunsuri au fost nedeterminate).

23. O parte sau părțile au solicitat să fie reprezentate de un avocat?

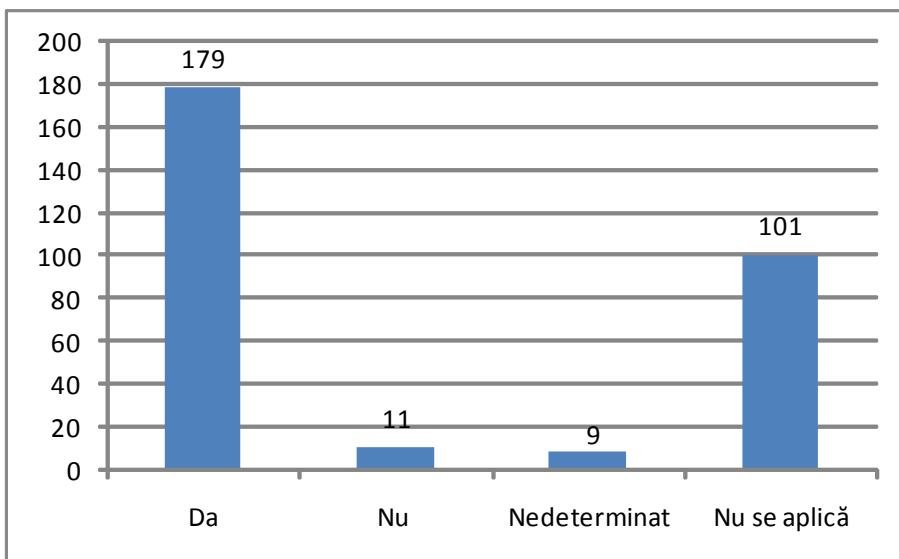
Notă: 174 din respondenți au declarat că părțile/ o parte nu au solicitat să fie reprezentate de un avocat, iar 61 din răspunsuri au stabilit contrariul (65 de răspunsuri fiind nedeterminate).

24. În cazul în care partea nu a dispus de mijloace suficiente pentru a plăti pentru reprezentare juridică, a solicitat asistența garantată de stat?

Notă: 146 dintre cei chestionați au declarat că, în cazul în care partea nu a dispus de mijloace suficiente pentru a plăti pentru reprezentare juridică, aceasta NU a solicitat asistența garantată de stat, în timp ce doar 15 dintre chestionați au declarat contrariul (139 dintre răspunsuri au fost declarate nedeterminate).

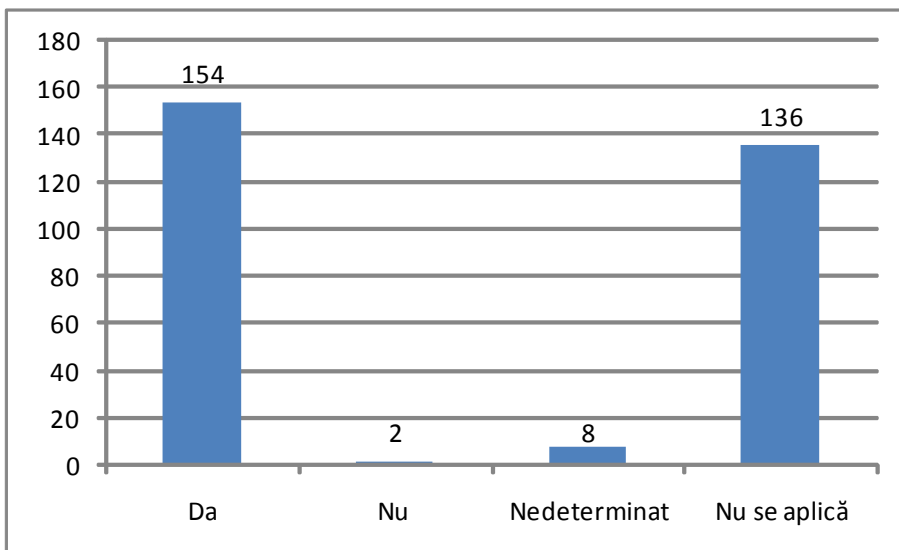
25. Credeți că avocatul a acționat independent, competent și eficient?

Notă: În 179 de cazuri din cele 300 analizate, respondenții au declarat că avocatul a acționat independent, competent și eficient, în timp ce în 11 cazuri a fost stabilit contrariul (110 răspunsuri au fost declarate nedeterminate).

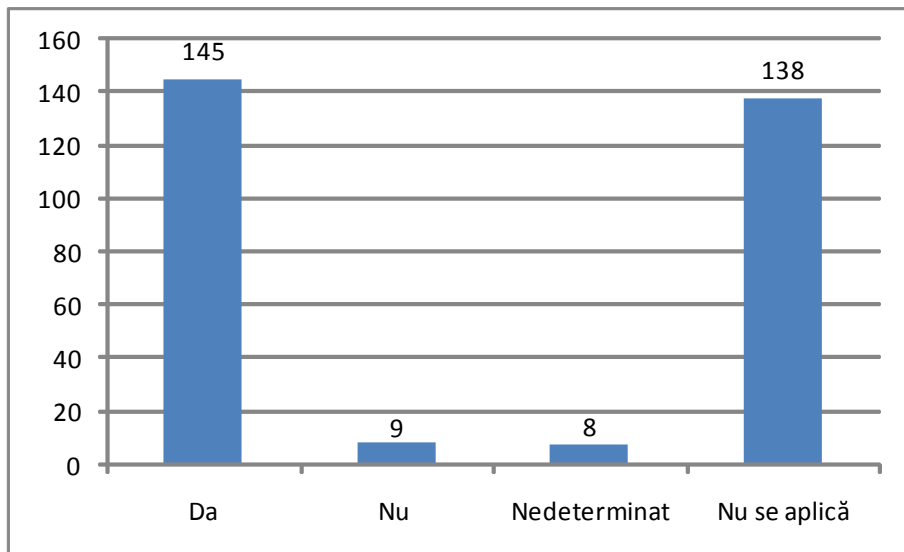
E. Audierea martorilor

26. Credeți că părțile au avut aceleași posibilități de a examina martorii și experții care au fost chemați să depună mărturie la proces?

Notă: 154 dintre respondenți (din cei 300) au stabilit că părțile au avut aceleași posibilități de a examina martorii și experții care au fost chemați să depună mărturie la proces, în timp ce doar 2 respondenți au declarat contrariul (144 - răspunsuri fiind nedeterminate).

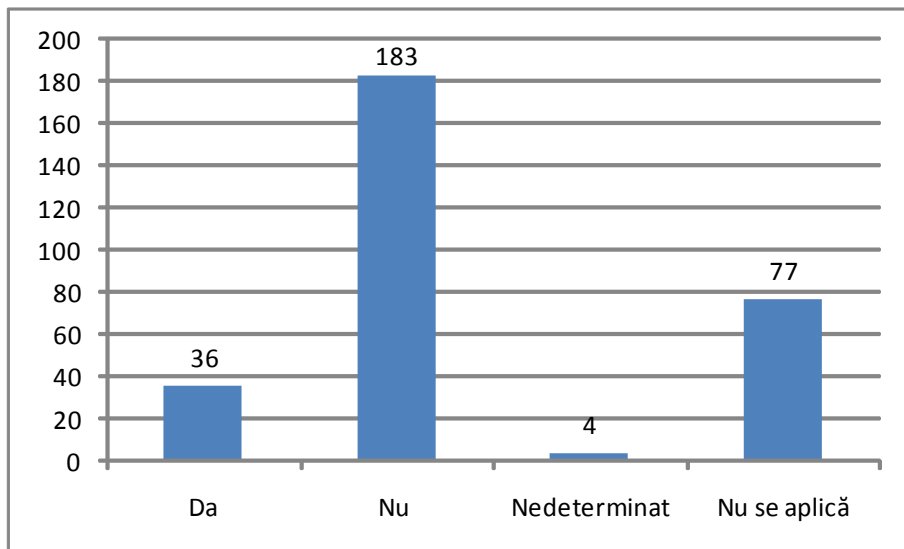
27. Au fost luate toate măsurile pentru a asigura participarea tuturor martorilor și experților citați de către instanță și/sau părți?

Notă: 145 din respondenți au declarat că au fost luate toate măsurile pentru a asigura participarea tuturor martorilor și experților citați de către instanță și/sau părți, în timp ce 9 din cei chestionați au declarat contrariul (146 de răspunsuri fiind nedeterminate).

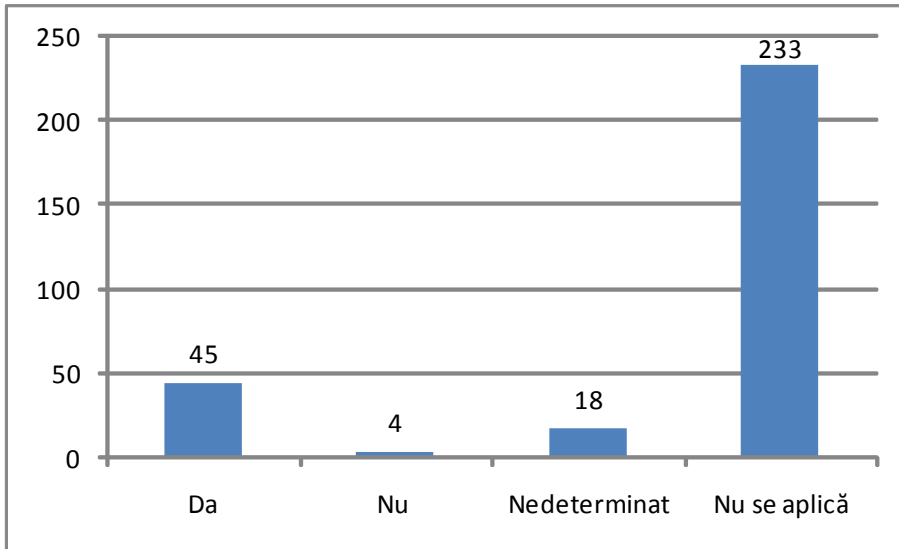
F. Interpretarea și traducerea

28. Părțile au solicitat prezența unui traducător?

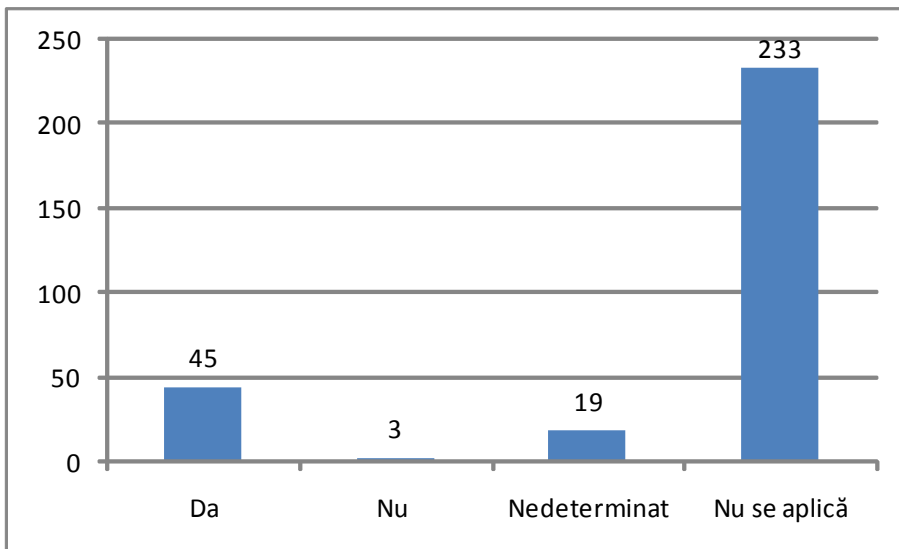
Notă: În 183 de cauze analizate părțile NU au solicitat prezența unui traducător, în timp ce în 36 de cazuri acestea au făcut-o (81 de răspunsuri sunt nedeterminate).

29. Traducătorul desemnat este unul autorizat, selectat din lista de traducători pentru instanțe judecătorești?

Notă: În doar 45 de cazuri (din totalul de 300 analizate) participanții la sondaj au declarat că traducătorul desemnat a fost unul autorizat, selectat din lista de traducători pentru instanțe judecătorești și doar 4 respondenți au declarat contrariul. Remarcăm că 251 de răspunsuri sunt nedeterminate.

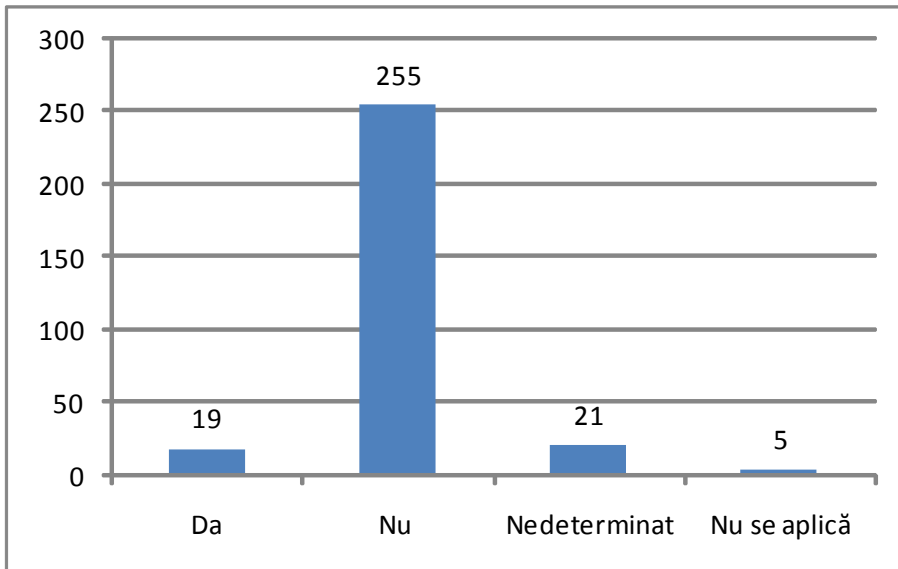
30. Credeți că inculpatul/părțile au înțeles pe deplin întrebările traduse?

Notă: 45 dintre respondenți consideră că inculpatul/părțile au înțeles pe deplin întrebările traduse, în timp ce 3 consideră contrariul (din numărul total de 300 de chestionare). Remarcăm că 252 de răspunsuri sunt nedeterminate.

G. Întrebare suplimentară generală privind egalitatea armelor

31. Credeți că au existat alte aspecte în desfășurarea ședinței care ar fi dus la inegalitatea de fond a părților în proces sau la incapacitatea uneia dintre părți de a-și prezenta cazul pe deplin și de a contesta probele pe care le consideră false?

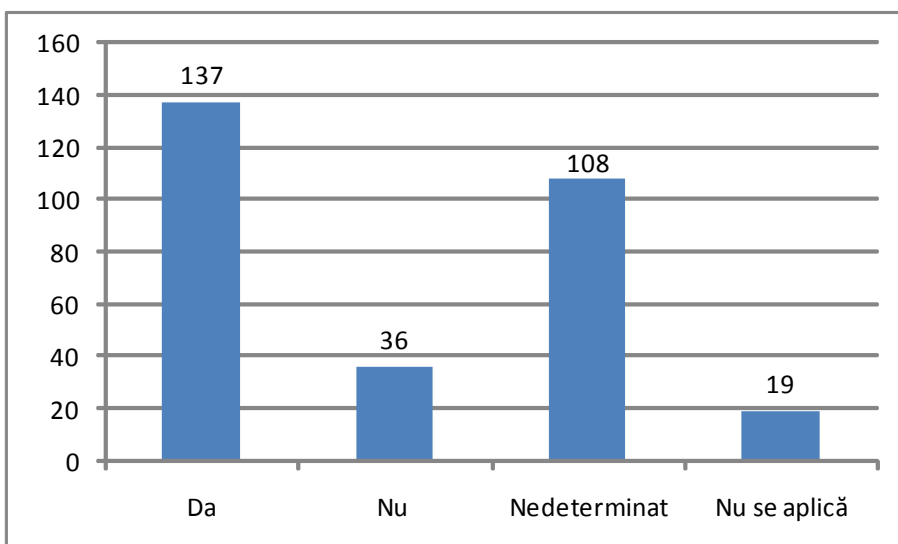

Notă: 255 din participanții la sondaj au declarat că NU au existat alte aspecte în desfășurarea ședinței care ar fi dus la inegalitatea de fond a părților în proces sau la incapacitatea uneia dintre părți de a-și prezenta cazul pe deplin și de a contesta probele pe care le consideră false, în timp ce doar 19 din numărul total de 300 de participanți au declarat contrariul (26 răspunsuri au fost nedeterminate).

6. Hotărârea pronunțată public și calitatea rezultatului procesului

A. Cerințe generale

32. Credeți că soluția adoptată pe caz este clară?

Notă: 137 dintre cei chestionați au stabilit că soluția adoptată pe caz este clară, doar 36 din numărul total de 300 de persoane participante la studiu consideră că soluția nu a fost clară (127 de răspunsuri au fost nedeterminate).

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Unele acțiuni sunt formulate echivoc, ceea ce provoacă diverse interpretări din partea subiecților implicați în realizarea acțiunilor și, drept urmare, acestea rămân neexecutate sau considerate realizate parțial. Mai mult, unii experți pledează pentru declararea anumitor acțiuni drept inoportune, cum ar fi realizarea Regulamentului cu privire la executarea hotărârilor CtEDO; necesitatea elaborării diverselor studii odată ce în cadrul instituției au fost efectuate analize și propuneri, fiind necesară doar modificarea anumitor prevederi legale. Prin urmare, se impune ajustarea Planului de acțiuni prin eliminarea sau suplimentarea cu acțiuni necesare, operarea anumitor amendamente sau modificarea termenelor de realizare.

Probabil cea mai bună concluzie s-a observat în direcția strategică - Fortificarea sistemului de acordare a asistenței juridice garantate de stat. Mai mult, această direcție a beneficiat de o susținere substanțială și continuă din partea donatorilor, acțiunile planificate fiind executate în termen sau cu anumite abateri care nu au afectat esențial Planul de activitate.

Pe de altă parte, numărul mare de acțiuni nerealizate pentru direcția strategică 3.3 indică asupra lipsei unei bune conlucrări dintre MJ cu organele de autoadministrare a executorilor judecătorești. Prin urmare, la acest compartiment, ar fi benefică determinarea strictă a responsabilităților pentru fiecare acțiune dintre MJ și UNEJ.

Se observă că responsabili direcți de majoritatea acțiunilor este indicat MJ. Drept rezultat, ministerul este suprasolicitat prin obligativitatea elaborării diverselor studii, grupuri de lucru, elaborarea proiectelor de legi, etc. Se impune identificarea unei formule de a delega anumite responsabilități dintre cele indicate altor structuri (în limitele competențelor funcționale), ori suplimentarea personalului MJ, pentru anumite direcții strategice.

Includerea în Planul de acțiuni a unui număr impunător de studii, precum și implicarea directă în procesele reformei în justiției a majorității Asociațiilor de profil și a experților naționali a determinat scăderea bruscă a ofertelor din partea persoanelor eligibile de a elabora anumite studii și recomandări. Drept exemplu, direcțiile specifice 3.2. și 3.1 rămân neexecutate din lipsă de experți, deși sunt identificate și sursele financiare. Această stare de lucruri mai creează și alte riscuri, cum ar fi elaborarea studiilor de experți străini, care nu sunt pe deplin familiarizați cu legislația și practicile naționale. Drept exemplu putem aduce realizarea proiectului cu privire la sistemul informațional pentru executorii judecătorești.

O altă concluzie rezidă din faptul că studiile, proiectele elaborate în cadrul grupurilor de lucru, precum și rezultatele discuțiilor publice organizate de MJ și alte Asociații de profil nu sunt plasate pe un portal unic care să conțină toată informația despre reforma în justiție.

Activitatea Grupului de lucru V este pusă în pericol din cauza absenței sistematice și masive a membrilor grupului de lucru la ședințe. În premieră, ședința grupului de lucru a fost amânată din lipsă de cvorum.

Pe pilonul nr. II în perioada de monitorizare urmau să fie realizate 7 acțiuni. Niciuna dintre acestea nu a fost realizată definitiv.

Pe pilonul nr. V în perioada de monitorizare urmau să fie realizate 6 acțiuni. Niciuna dintre acestea nu a fost realizată definitiv.

Pe pilonul nr. VI în perioada de monitorizare urmau să fie realizate 13 acțiuni. Doar o acțiune a fost realizată definitiv, altele 12 fiind nerealizate.

Analiza realizării acțiunilor prevăzute în Planul de acțiuni al SRSJ ne permite să evidențiem câteva aspecte importante, care sperăm să fie utile pentru subiecții implicați, atât în contextul planificării strategice ulterioare, cât și a implementării acțiunilor curente.

Astfel, se observă că instituțiile responsabile de implementarea celui mai mare număr de acțiuni din Pilonul I, în special MJ, dar și CSM, se descurcă destul de bine la capitolul „elaborare proiecte de legi, acte normative, etc.”. Cealaltă parte a monedei - indicatorii de performanță stabiliți pentru asemenea acțiuni - ar trebui revizuită. Indicatorii se limitează la formulări generale „proiect elaborat și trimis Guvernului spre examinare.”. Pe de o parte, lucrul instituțiilor responsabile poate fi considerat îndeplinit la această etapă. Pe de altă parte, poate oare fi considerat rezultatul scontat atins de vreme ce proiectul de lege nu este aprobat de Guvern sau suferă modificări esențiale, inclusiv în cadrul dezbaterilor parlamentare?!

Totodată remarcăm capacitatea redusă a instituțiilor responsabile în elaborarea diverselor studii și analize, devenind dependente de asistența externă, în acest sens. Astfel, din cele trei acțiuni cu termen scadent trimestrul I, 2013, două au fost realizate, probabil anume datorită asistenței externe.

Dacă e să ne referim la gradul de realizare a acțiunilor cu termen scadent anul 2012, atunci cele mai mari restanțe sunt acumulate la Pilonul I, unde din 21 de acțiuni raportate drept nerealizate de Grupul de Monitorizare în raportul anual pentru 2012, 15 rămân nerealizate în momentul editării prezentului raport.

Ridică semne de îngrijorare modul în care anumite acțiuni sunt calificate în rapoartele de activitate pe piloni. Astfel, de exemplu, Art. 1.2.1. punct. 2 *Revizuirea regulamentelor CSM privind transparența activității Consiliului și a instituțiilor subordonate* este considerată drept „acțiune realizată parțial”; la activitățile întreprinse se spune într-un mod foarte general despre un proces demarat de elaborare, precum și studiere a practicii altor țări, în timp ce la capitolul „dificultăți” se spune că nu există o Lege relevantă (care lege?).

Sugerăm ca notele din raport vizavi de realizarea sau dificultățile întâmpinate să fie mai explicite și coerente, precum și propunerea unor noi termene de implementare a acțiunii.

O recomandare de ordin general ar fi ca pagina dedicată Reformei în sectorul Justiției să fie actualizată astfel încât să conțină publicațiile elaborate în contextul realizării Planului de acțiuni. Or, în caz contrar, persoana interesată nu are cum să afle cine a elaborat studiul și unde îl poate găsi, decât în cazul în care participă la ședințele grupului de lucru relevant.

În final, dacă ne referim la gradul de realizare a acțiunilor pentru Pilonii I, IV, VII, avem următorul tablou: pentru Pilonul I, către finele trimestrului I, 2013, erau planificate 3 acțiuni, dintre care două au fost realizate, iar una a rămas nerealizată. Dintre cele restante din anul 2012, 6 au fost realizate, altele 15 urmând să fie realizate; pentru Pilonul IV, 4 acțiuni sunt nerealizate, restante din anul 2012; iar pentru Pilonul V, 5 acțiuni așteaptă să fie puse în practică.